

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐπιμετρία
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΨΕΥΤΟΥΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διακτῶρων τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 14

1. ΛΟΓΟΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΚΑΛΑΝΔΑΙΣ
2. ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΑΟΥΣΙΟΝ Α'—Γ'

Εἰσαγωγή — Μετάφρασις — Σχόλια
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Π. ΦΑΝΟΥΡΓΑΚΗ
Κείμενον: B. Montfaucon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ λέξις «Καλάνδαι» ἢ «Καλένδαι» προέρχεται ἀπὸ τὴν λατινικὴν λέξιν calendae καὶ σημαίνει τὴν πρώτην ἡμέραν τῶν ρωμαϊκῶν μηνῶν. Κατὰ τὰς πρώτας αἰτίας ἡμέρας ἐγένοντο διάφορα ἔορτα! καὶ Πανηγύρεις ἀπὸ τοῦς Ἑθνοσέως, οἱ ὅποιοι ἐπίστεον ἐπὶ τῆ ζωῇ καθ' ὅσον τὸν μήνα ἔφαρτάναι ἀπὸ τὸ ἔαν θά ἐξοῦσαν με περισσοτέραν ἢ ἕλιγοτέραν εὐχαρίστησιν κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν. Διὰ τοῦτο κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Καλανδῶν ἐπαθίζοντο εἰς παντὸς εἶδους γλέντια, φαγοπέτια καὶ εὐτυχίας, ὅστε νὰ καταστήθουν ἡμεροδωκῶν ἢ ἡμέρα αὐτῆ περισσοτέραν εὐχάριστος. Αἱ περιφημότεραι μεταξὺ τῶν Καλανδῶν ἦσαν ἐκείναι τοῦ Ἰανουαρίου, κατὰ τὰς ὁποίας ἐκτελέζετο ἡ θυσία τοῦ νέου ἔτους με ἀνταλλαγῆν δώρων καὶ ἐπισκέψαιον. Ἡ ἐπίθεσις εἰς τὰ γλέντια κατὰ τὰς Καλάνδαι τοῦ Ἰανουαρίου ἦτο μεγαλύτερα ἐκείνη ἐκείνη ἀπὸ τὰ φαγοπέτια ἐξουμαζῶν καὶ ἄλλας εὐχαριστήσεις, καὶ παρεξτερέοντο εἰς πολλὰς ἄλλας ἀσχημίας.

Πολλοὶ ἀπὸ τὰς ἐορτὰς αὐτὰς διατηρήθησαν καὶ ἀπὸ τοῦς Χριστιανοῦς ὅπῃ διάφορα εἶλα ἐνόησαν. Ἡ Ἐκκλησία κατέβαλε μεγάλας προσπάθειας διὰ τὴν ἐκθλίωσιν τῶν ἐθίμων αὐτῶν, μέχρι ὅτου τὸν ἔβδον αἰῶνα ἢ ἕκτη οὐνομενικῆ συνόδου εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν καταδίκασε τὰς ἐορτὰς αὐτὰς με τὸν θῆον καλόνε τῆς ὡς ἀποδοσίας πρὸς τὸ χριστιανικὸν ἔθος. Τὰς αὐτὰς καλομένης Καλάνδαι καὶ λεγόμενα Βοτὰ καὶ τὰ καλούμενα Βρουμάλια καὶ τὴν ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἐπιτελούμενην Πανήγυριν καθάπαξ ἐκ τῆς τῶν πιστῶν πολιτείας περιουρηθῆναι καταλείβειν.

Εἰς τὰ πλαίσια τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνωχέλειας κατὰ τῶν εἰδικολογητικῶν τούτων ἐθίμων τοποθετεῖται καὶ ἡ ἡμέλις αὐτῆ καὶ ἀγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ἡ ὅποια ἐξεφωνήθη κατὰ τὴν ἡμέραν ποῦ ἐγένοντο αἱ ἐορταὶ αὐταὶ τοῦ ἔτους 387. Δευτέρου ἔτους μετὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ εἰς πρεσβύτερον. Φαίνεται ὅτι αἱ ἀσχημίας, αἱ ὅποια ἐγένοντο εἰς τὴν Ἀνωχέλειαν κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἦσαν ἰδιαιτέρως μεγάλα καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτῶν ἵσως ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως αὐτῆς ὅτε κἂν ἐξήρχατο ἀπὸ τὴν σκίαν τοῦ διὰ νὰ μεταβῆ εἰς τὸν κόν, διὰ νὰ μὴ διέλθῃ ἐν μέσῳ τοῦ ἀσχημοσύνης εἰς τὰς ὁδοὺς πλῆθους. Ἐτα εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῆς ἡμέρας αὐτῆς δὲν παρέστη ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Φλαβιανός, ὁ

Γραμματεὺς Συντάξας
 Ἱερεὺς ἸΩΑΝΝΗΣ Κ ΔΙΩΤΗΣ
 Ἐφημέριος Ἰ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν

ὅποιος εἶχε χειροτονίαι τὸν Ἰωάννην εἰς πρεσβύτερον. Ὁ Ἰωάννης ὁμοῦς μὲ τὰς εὐχὰς τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ἐξαφάνησε τὸν λόγον αὐτῶν καὶ ἐμίλησε ἰσχυρίων αὐτῶν, οἱ ὅποιοι παρηκολούθησαν καὶ ἐάρησαν τὰς ἡμέρας αὐτὰς καὶ διαργάνωναν χοροὺς εἰς τὴν οἴκον.

Εἰς τὸν λόγον αὐτῶν τοῦτε τοὺς πόσον εὐαγεῖν εἶναι νὰ ἐξαρτῆ ὁ ἄνθρωπος τὴν ζωὴν του ἀπὸ τὰς κοιμηθῆς καὶ προτρέπει τοὺς ἀκούοντας νὰ κἀμουν τὴν ζωὴν των συνεχῆ πνευματικὴν ἐσπέρην διὰ τῆς εἰς εἰσοὺς τοὺς τοιμὰς ἐπαρρηγοῦν τῆς ἀρετῆς. Ἀκολουθοῦσθε δίδει τὸ ὄρθον νόημα τῆς ἐσπέρης τῶν Καλιανῶν, ἡ ὅποια πρῆται νὰ τελῆται πρὸς δόξαν Θεοῦ, ὅπως πρῆται καὶ τὰ πάντα νὰ γίνωνται πρὸς δόξαν Θεοῦ. Ἀποδεικνύει εἰς τὴν συνέχειαν ὅτι διὰ τὸν καλὸν Χριστιανὸν εἰς εἶναι δυνατὸν νὰ γίνωνται εἰς δόξαν Θεοῦ, ἀκάμην καὶ ἐκεῖνα ποὺ φράζονται ὡς τὰ πλεόν ἀντίθετα ἢ ἀσπίματα πρᾶγματα, ἀκάμην καὶ ὁ φόνος.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΦΑΝΟΥΡΓΑΚΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΑΛΑΝΔΑΣ

697 A ΤΟΥ ΑΙΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΑΛΑΝΔΑΣ ΟΤΑΝ ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΠΑΡΩΝ Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΦΑΒΙΑΝΟΣ, ΕΚΕΦΩΝΗΘΗ ΔΕ ΕΜΑΝΤΙΩΝ ΑΓΓΕΛΗ ΠΟΥ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΤΑΣ ΝΟΜΗΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΩΝΟΥΝ ΚΟΡΟΥΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ· «ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΕΙΣ ΔΟΞΑΝ ΘΕΟΥ ΠΟΙΕΙΤΕ».

1. Ὅπως ἀκριβῶς ὁ κορὸς ἀπαιτεῖ τὸν κορυφαῖον, καὶ τὸ πλῆρωμα τῶν ναυτῶν τὸν κυβερνήτην, ἔτσι καὶ ὁ σὺλλογος αὐτὸς τῶν ἱερῶν ἀναζητεῖ σήμερον τὸν κοινὸν πατέρα, τὸν Ἀρχιερέα. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τοῦ κοροῦ καὶ τοῦ πλοίου ἡ ἀπουσία τῶν ἀρχηγῶν προκαλεῖ μεγάλην ἀταξίαν καὶ ἀνασφάλειαν, ἐδῶ ὁμοῦς δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον. Ὡ Διότι κ' ἂν δὲν εἶναι παρὼν σωματικῶς, ὁμοῦς εὐρίσκειται ἐδῶ μὲ τὸ πνεῦμα του, καὶ στέκει τώρα μαζί μας, ἐνῶ κἀθεταί εἰς τὸ σπύτι, ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐμεθεα μαζί του ἐνῶ στέκομεν ἐδῶ. Διότι τέτοια εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἀγάπης· συνηθίζει νὰ συγκεντρώη αὐτοὺς ποὺ εὐρίσκονται εἰς μεγάλην ἀπόστασιν καὶ νὰ τοὺς ἐνώη. Αὐτὸν λοιπὸν ποὺ ζῆ εἰς ἔξην κώραν καὶ ἀπέραντα πελάγη τὸν κυριζοῦν ἀπὸ ἡμῶν, ἂν τὸν ἀγαποῦμεν, τὸν φανταζόμεθα κάθε ἡμέραν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ δταν ἀπεκτανίμεθα κἀποῖον, νομίζομεν πῶς δὲν τὸν βλέπομεν, ἀκάμην κ' ἂν σέκη πολὺ πλησίον. Ἔτσι, 698 A ἐάν ὑπάρχη ἀγάπη, δὲν βλάπτει καθόλου ἡ ἀπόστασις, ἐάν ὁμοῦς δὲν ὑπάρχη, οὐδεὶς ἀφέλειαν ἔχομεν ἐκ τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως.

Προηγουμένως λοιπὸν δταν ἐγκωμιάζα τὸν μακάριον Παύλον, τόσο πολὺ ἐχαρήκατε, ὡσὼν νὰ τὸν ἐδέλεπατε παρόντα, παρὰ τὸ ὅτι τὸ μὲν σῶμα του εὐρίσκειται εἰς τὴν πρωτεύουσαν Ρώμην, ἡ δὲ ψυχὴ του εἰς τὰ κέρια τοῦ Θεοῦ· «δικαίως

1. Νομήνια εἶναι ἡ πρώτη τοῦ νέου μηνός, ἐσημαίνει ὁμοῦς καὶ τὴν ἐσπέρην, ἡ ὅποια ἐγένετο κατὰ τὴν κρῆτην τοῦ μηνός. Ἡ λέξις προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀσυνκρίτου λέξιν Νομήνια.

2. Κατὰ τὰς ἀρμούς προηγουμένως συγκατενόμισε ὁ ἱερός Χρυσοστόμος ἐμίλησε διὰ τὸν ἀπόστολον Παύλον. Αἱ ἐπὶ ἑμίλια ἐσὶν ἀποκαλοῦσθε θυμῶν ἐγκώμιον εἰς τὸν Παύλον.

γὰρ ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀφῆται αὐτῶν θάνατος» (Σοφ. Σοφ. 3, 1): ὁμοίᾳ ἢ δυνάμει τῆς ἀγάπης τὸν ἔσθρα ἔμπρός εἰς τὰ μάτια σου. Καὶ ἤθελα νὰ ἀσκοληθῶ καὶ σήμερον μὲ τὸ ἴδιον θέμα, **B** ἀλλὰ ὁ λόγος ὄρα μὴ πρὸς ἄλλα πράγματα κατεπιγόντα, πρὸς ὅσα κακὰ διέπραξε σήμερον ὁλόκληρος ἡ πόλις. Διότι ὅσα ἀκούουν τὰ ἐγκλήματα τοῦ Παύλου πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ εἶναι ζηλωταὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ Παύλου, καὶ ἄξιοι δι' αὐτὴν τὴν ἀκρόασιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν εἶναι μαζί μας ὁ πνευματικὸς μας πατὴρ ἔμπρός, μὲ τὸ θάρρος εἰς τὰς εὐχὰς τοῦ δεῦτερου τῆς διδασκαλίαν πρὸς οἶκον.

Διότι καὶ ὁ Μωϋσῆς κοπιᾷ νὰ εὐρίσκηται κατὰ τὸ σῶμα μαζί μὲ τοὺς πολεμοῦντας, ὅμοια ἐξ Ἰσοῦ μὲ αὐτοὺς καὶ πολὺ περισσότερον μάστιγα συνετέλεσεν εἰς ἐκεῖνην τὴν μάχην, ἐπισκώων μὲ τὴν ἔκτασιν τῶν χειρῶν τὴν ἰδικήν του παράταξιν, καὶ προσεκύων μεγάλον φόβον εἰς τοὺς ἐχθρούς. **C** Ὅπως δηλαδὴ ἡ δυνάμις τῆς ἀγάπης δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν, ἔτσι οὕτως καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς προσευχῆς, ἀλλ' ὅμοια ἐκεῖνη ἐνώσει τοὺς ἀπομακρυσμένους, ἔτσι καὶ αὕτη ἡμπορεῖ νὰ ὑπερλή τὰ μέγιστα αὐτοὺς ποὺ εὐρίσκονται μακριά. Μὲ θάρρος λοιπὸν προχωρῶ εἰς τὴν μάχην. Διότι καὶ δι' ἡμῶς ἔρχισεν ἰσχυρὰ πόλεμος, ὅχι διότι ἐπιτίθενται τώρα οἱ Ἀραβηταί, ὅμοια τότε, οὐτε ἄλλοι θάρσσοι, ἀλλὰ διότι δαίμονες παρήλασαν εἰς τὴν ἀγορὰν.

Διότι οἱ διαβολικαὶ αὐτὰ ὀλιονόκηται πανηγύρεις ποὺ γίνονται σήμερον καὶ τὰ σκώματα καὶ αἱ κοροϊδεῖαι καὶ οἱ νυκτερινοὶ χοροὶ καὶ ἡ καταγέλαστος αὕτη κωμῶδία ἡραυλιώτισαν τὴν πόλιν χειρότερα ἀπὸ κάθε ἐχθρόν. **D** Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐντρέπωνται καὶ νὰ πενθοῦν καὶ νὰ κρῦβνται καὶ αὐτοὶ ποὺ ἡμάρτησαν καὶ αὐτοὶ ποὺ δὲν ἡμάρτησαν, οἱ μὲν δι' ὅσα σφάλματα ἔκαμαν, οἱ δὲ δι' ὅσα ἔσχατα εἶδαν νὰ διαπράττουν οἱ ἀδελφοί. Ἡ πόλις μας θύνη σήμερον καρούμενη καὶ εὐθνή, καὶ ἐστεφανώθη, καὶ ὅμοια ἡ γυναῖκα ποὺ ἀγαπᾷ τὰ στολιδία καὶ τὴν πολυτέλειαν, ἔτσι καὶ ἡ ἀγορὰ ἐστολιώθη σήμερον φιλότιμα, δόροσε κρυσοφυλάκα καὶ πολυτελῆ ρούχα καὶ ὑποδήματα καὶ ἄλλα θύσια, καὶ ὁ κάθε τεχνίτης προσπαθεῖ εἰς τὴν ἐκδοσὴν πῶν ἔργων του νὰ ἑσπεράσῃ τὸν ὀπίστενον. Αὕτη ὁμοίᾳ ἢ φροντίδα, ἂν καὶ εἶναι γνώρισμα παιδικῆς σκέψεως **E** καὶ ψυχῆς ποὺ δὲν βλέπει τίποτε τὸ μέγα καὶ τὸ

3. Ἀνακρίθεται ἴσως μία ἰσχυρὰ νομαδικὴ φυλὴ, ἡ ὁποία ἐκτακτικῶς ἐξῆλθεν εἰς τὴν Παλαιστίνην πρὸ τῆς ἐπανάστασιν τῶν Ἑβραίων ἐκ τῆς εἰς Αἰγύπτου ἐξορίας. Ἦτο ὁ πρῶτος ἐχθρὸς ποὺ ἐπιματώσκει τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος εἰς τὴν προσάθειαν τῆς ἐγκαταστάσεώς του εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.

ὕψλλον, δὲν εἶναι θέβια τόσοον βλαβερὰ, ἀλλὰ εἶναι μία ἀνόητος ἀπασκόλησις ποὺ προκαλεῖ τὸν γέλωτα αὐτῶν ποὺ ἀσκολοῦνται μὲ αὐτὰ. Διότι ἂν θέλῃς νὰ στολιώξῃς, μὴ στολιώξῃς τὸ ἀργαστήριον, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν σου· ὅχι τὴν ἀγορὰν ἀλλὰ τὴν σκέψιν· διὰ νὰ θαυμάσουν οἱ ἄγγελοι, νὰ δεχθῶν τὸ γεγονός· οἱ ἀρχάγγελος καὶ διὰ νὰ σὲ ἀνταπεψῇ ὁ Κύριος πῶν ἀγγέλων μὲ τὰς δωρεὰς του. Διότι αὕτη τοῦλόμαστον ἢ ἐπίδειξις ποὺ γίνεται τώρα προκαλεῖ καὶ γέλωτα καὶ φθόνον, εἰς τὴν σκέψιν μὲν ⁶⁹⁹ **A** τῶν καλύτερων γέλωτα, εἰς αὐτοὺς δὲ ποὺ ἔχουν τὴν αὐτὴν ἀσθένειαν ζηλείαν καὶ φθόνον πολλόν.

2. Ἄλλ' ὅμοια εἶπο αὕτη ἡ φιλοτιμία δὲν εἶναι τόσοον ἄξιοκατάκριτος. Οἱ συναγωνισμοὶ ὅμοια ποὺ γίνονται σήμερον εἰς τὰς κατηλιείας, αὐτοὶ στενοκαχοῦν ἰδιαίτερος, διότι εἶναι γεμάτοι ἀπὸ ἀσπίαν καὶ ἀσέβειαν. Ἀσέβειαν διότι αὐτοὶ ποὺ κάνουν αὐτὰ παρακολουθοῦν τὰς ἡμέρας καὶ προμαντεύουσι καὶ πιστεύουσι ὅτι, ἂν περάσουν τὴν νοσηρῆν τούτου μὴνός τούτου* μὲ εὐχαρίστησιν καὶ ἀπόλαυσιν, ἄλλος ὁ χρόνος θὰ περάσῃ δι' αὐτοὺς τὸ ἴδιον. Ἀσπίαν διότι ἀπὸ πολλῶν πρῶτῶν γυναίκας καὶ ἀνδρῶν γεμίζουσι τὰ μπουκάκια καὶ τὰ πατήσια καὶ πίνουσι τὸ ἀγνὸ κρασί μὲ μεγάλην ἀπληστίαν. Αὐτὰ εἶναι ἀνάξια τῆς **B** πίστεώς μας, εἴτε οἱ τὸ κἀνετε, εἴτε παρακολουθεῖτε ἄλλους ποὺ τὰ κάνουν, εἴτε συγγενεῖς εἶναι αὐτοί, εἴτε φίλοι, εἴτε γείτονες. Δὲν ἤκουσας τὸν Παῦλον ποὺ λέγει «Ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ μῆνας καὶ καιροὺς καὶ ἐπισημοὺς· φοβοῦμαι μήπως εἰκὴ κεκοπήκα εἰς ὑμᾶς» (Γαλ. 4, 10-11).

Ἄλλωστε θὰ ἦταν καὶ μεγίστη βλακεία, νὰ περιμένῃ κανεὶς ὅτι ἄλλος ὁ χρόνος θὰ πάῃ καλά, ἂν μία ἡμέρα περάσῃ εὐνοϊκῶς. Ὅσα μόνον βλακώδης εἶναι αὕτη ἡ γνώμη, ἀλλὰ προδρακεται καὶ ἀπὸ διαβολικῶν ἐνεργειῶν, νὰ ἐμπιστευώμεθα δηλαδὴ τὴν ζωὴν μας ὅχι εἰς τὴν ἰδικήν μας φροντίδα καὶ προσπάθειαν, ἀλλὰ εἰς τὸς ἐναλλαγὰς τῶν ἡμερῶν. Ὁ χρόνος θὰ περάσῃ δι' ἐσὲ εὐτυχοῦμενος, ὅχι ἂν μεθόσης κατὰ τὴν νοσηρῆν, **C** ἀλλὰ μόνον ἂν καὶ κατὰ τὴν νοσηρῆν, καὶ κάθε ἡμέραν κἀνης τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Κακὴ καὶ καλὴ δηλαδὴ ἡμέρα γίνεται ὅχι ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς, διότι δὲν διαφέρει ἡ μία ἡμέρα ἀπὸ τὴν ἄλλην, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας

4. Πρόκειται περὶ συναγωνισμῶν εἰς τὸ ποῖος θὰ προβῇ εἰς μεγαλοτέρας ἀσχημαίς, ἢ εἰς ἐπιβίην διαφόρων τεχνουργημάτων πρὸς τὸν γέλωτα. Ἐγένοντο ὅμοια καὶ ἐκθέσεις ἐμπορευμάτων εἰς διαφόρους χώρους τῶν κατηλιείων.

5. Κεῖθ πρόκειται περὶ τῆς πρώτης τοῦ μηνός· Ἰανουαρίου, κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπίκλησιν καὶ οἱ μεγαλύτεροι ἔσχατοι καὶ οἱ περισσότεροι ἀσχημαί.

φροντίδα ή άμέλειαν. Εάν πράττης την δικαιοσύνην, ή ήμέρα σου θα γίνη καλή, εάν πράττης την άμαρτίαν ή ήμέρα σου θα είναι πονηρά και γεμάτη κόλασιν. "Αν πιστεύης αυτά και τὰ έρασιμόζης όλος ό χρόνος σου θα πηγαίνη καλά και κάθε ήμέρα θα κινήη προσευχάς και έλεημοσύνας. "Αν όμως παραμελήης την άρετήν σου και έμπιστεύοσαι την εύχαρίστησιν της ψυχής σου εις τας νοσηνίας και εις τοδε όριθμός των ήμερών, θα μείνης έρημος από όλα τὰ αγαθά σου. D

Επειδή λοιπόν ό διάβολος τό ζέρει αυτό, και επειδή φροντίζει πάντοτε να μάς άκρητεύση τους κόπους διά την άρετήν και να μάς σήση την προθυμίαν της ψυχής, μάς έμοθε να συνδέωμεν την εύτυχιαν και την κακοτυχιαν με τας ήμέρας. Διότι αυτός που έχει πείσει τον εαυτόν του να υπάρχει ήμέρα κακή και ήμέρα καλή, ούτε κατά την κακήν θα φροντίση διά τὰ καλά έργα, άφου όσκόπος θα εφρόνιζε και εις ουδέν θα άφελούσε λόγην της ήμέρας, ούτε πάλιν κατά την καλήν θα εφρόνιζε δι' αυτό, άφου εις ουδέν άλλαπεται από την άμέλειάν του, πάλιν λόγην του καλού της ήμέρας. Και έτσι και από την μίαν και από την άλλην περιπτώσιν ζημιώνει την σωτηρίαν του, και θα περάση άλλην του την ζωήν εις την άργίαν και την πονηρίαν με την πεποιθήσιν ότι άλλοτε καταλείπει όσκόπος, άλλοτε δέ διι πράττει πράγματα περιττά. E' Αφου λοιπόν γνωρίζομεν τούτο πρέπει να άποκρούωμεν τας πονηρίας του διαβόλου και να διαζώωμεν αυτήν την σκέψιν από τον νούν μας και να μη παρατηρούμεν τας ήμέρας, ούτε την μίαν να μισούμεν και την άλλην να αγαπούμεν. Διότι ό διάβολος μηχανεύεται αυτά όχι μόνον διά να μάς ρίξη εις την άμέλειαν αλλά και διά να σκεφαντίση τὰ δηπουργήματα του Θεού και να παρασύρη τας ψυχάς μας εις την άσέθειαν μαζί και την ραθυμίαν.

Αλλά ήμεις πρέπει να ξεφύγωμεν και να μάθωμεν σαφώς ότι 700 A τίποτε δεν είναι κακόν αλλά μόνον ή άμαρτία και τίποτε δεν είναι αγαθόν, αλλά μόνον ή άρετή και τό να άρέσομεν εις τον Θεόν κατά πάντα. Δεν προξενεί την εύχαρίστησιν ή μέθη, αλλά ή πνευματική προσευχή, και τό κρασί, αλλά ό διδασκακικός λόγος. Τό κρασί φέρει τρικυμίαν ένφ ό λόγος γαλήνην. Έκείνο φέρει τον θόρυβον ένφ ό λόγος δάκνει την ταραχήν. Έκείνο σκοτίζει τον νούν, αυτός όμως όταν είναι σκοτιμένος ό νοός τον φωτίζει. Έκείνο μάς δημιουργεί άνυπόκριτος στεναχωρίας, αυτός δάκνει αυτός που υπάρχουν. Διότι κανένα πράγμα δεν συνηθίζει να προξενή τίσσην χαράν και εύχαρίστησιν, όσον αι άλλθσαι της πίστεως, ή περιφρόνησι των παρόντων B πραγμάτων και ή άναμονή των μελλόντων και τό να θεωρούμεν ως μη πρα-

γματικά όλα τὰ ανθρώπινα πράγματα και τον πλούτον και την έξουσίαν και τας τιμάς και τας άπολαύσεις. "Αν ζήσης να σκεπτεσαι έτσι άσχημ και άν ιδής κανένα να πλουτίση, δεν θα σε κεντρίση ό φθόνος, ή εάν περιπέσης εις στέρεσην δεν θα ταπεινωθής από την πτωχείαν. "Ετσι ήμπορείς να εορτάζης πάντοτε.

Ο Χριστιανός λοιπόν δεν πρέπει να εορτάζη τους γήνους ή τας νοσηνίας ή τας Κυριακάς αλλά άλλην του την ζωήν πρέπει να ζή με την πρόπουσαν εορτήν. Και ποία είναι ή πρόπουσα εορτή του Χριστιανού; "Ας ακούσωμεν τον Παύλον που λέγει: "Όστε εορτάζωμεν, μη έν ζώμη παλαψ, μηδέ C έν ζώμη κακίας και πονηρίας, άλλ' έν άζώμοις ειλικρινείας και άληθείας (Α' Κορ. 5, 8). "Αν λοιπόν έχης καθαράν την συνείδησιν, έχεις διαρκώς εορτήν, επειδή τρέφεται μαζί με τας καλὰς έλπίδας, και εύχαριστεσαι με την άναμονήν των μελλόντων αγαθών όπως επίσης άν έχης ένοχον την συνείδησιν και είσαι υπεύθυνος διά πολλὰς άμαρτίας, όκνη και κλυτάδες εορται και πανηγύρεις άν υπάρχουν, δεν θα αισθάνοσαι καθόλου καλύτερα από αυτούς που πενήθουν. Ποιον είναι λοιπόν τό θροελος εάν ή ήμέρα είναι λαμπρά, ή ψυχή μου όμως είναι σκοτισμένη εις την συνείδησιν; Εάν όμως θέληη να ύφελθής κάτι και από την νοσηνίαν αυτό κάτι. "Όταν ιδής να συμπληρώνεται ένας χρόνος, εύχαρίστησε τον Κύριον που σε εισήγαγε εις τον D κύκλον αυτών των έτών. "Ας συγκινηθί ή καρδιά σου, άναμέτησε τον χρόνον της ζωής σου και ειπέ εις τον εαυτόν σου. Αί ήμέραι τρέχουν και περνούν, τὰ χρόνια συμπληρώνονται, πολύ μέρος του δρόμου έπρακώρησαμεν ποιον καλών έργων έπράξαμεν; Μήπως φύγωμεν από εδώ κενοί και έρημοί από κάθε είδος αγαθοεργίας; Τό δικαστήριον έπιηύασσε, ή ζωή τρέχει διασπικά προς τό γήρας.

3. Αύτὰ να συλλογίζοσαι με άφορμήν τας νοσηνίας και να τὰ ένθυμησαι εις κάθε άλλαγην των έτών. "Ας σκεπτόμεθα την μέλλουσαν ήμέραν, μήπως εση κανεις και προς ήμάς αυτό που ειπε ό προφήτης προς τους Ιουδαίους: "Εξέλιπον έν παταώτητι αι ήμέραι E αυτών, και τὰ έτη αυτών μετά σπουδής (Ψαλμ. 77, 33). Αύτην την εορτήν που άνέφερα, την διαρκή, που δεν περιμένει έναλλαγας των έτών, ούτε κοθορίζεται από ήμέρας, ήμπορεί να την εορτάση με όμοιον τρόπον και ό πλούσιος και ό πτωχός, διότι δι' αυτήν την εορτήν δεν υπάρχει άνάγκη χρημάτων, ούτε πλούτου, αλλά μόνον άρετής. Δεν έχεις χρήματα; "Εχεις όμως τον φόβον του Θεού, που είναι πλουσιώτερος θησαυρός από όλα τὰ χρήματα, που δεν έξοδεύεται, που δεν μεταβάλλεται, που

δὲν δαπανᾶται. Κοίταξε εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ, τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν, τὸν ἄερα, τὰ εἶδη τῶν ζώων, τὰ κάθε εἶδους φυτὰ, τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων φαντάσου τοὺς ἀγγέλους, τοὺς ἀρχαγγέλους, ⁷⁰¹ Ἄ τὰς ἀνωτέρας δυνάμεις ἐνθυμήσου ὅτι ὅλα αὐτὰ ἀνήκουν εἰς τὸν Κύριόν σου. Δὲν εἶναι λοιπὸν δυνατὸν τόσον πλουσίῳ Κυρίου δοῦλος νὰ εἶναι πτωχός, ἐὰν ἔκη εὐνοϊκὸν τὸν Κύριόν του.

Δὲν εἶναι γνώρισμα τῆς χριστιανικῆς πίστεως τὸ νὰ παρατηρῆ κανεὶς τὰς ἡμέρας, ἀλλὰ τῆς εἰδωλολατρικῆς πλάνης ἔχει ἀπογραφῆ εἰς τὴν οὐράνιον πόλιν, εἰς τὴν ἐκεῖ πολιτείαν διαμένεις, ἀνέμεις τὸν ἑαυτὸν σου μὲ τοὺς ἀγγέλους ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπάρχει φῶς ποὺ νὰ καταλήγῃ εἰς τὸ σκοτάδι οὔτε ἡμέρα ποὺ νὰ τελειώῃ εἰς νύκτα, ἀλλὰ πάντοτε ἡμέρα, πάντοτε φῶς. Ἐκεῖ λοιπὸν νὰ βλέπωμεν πάντοτε. Διότι λέγει «Τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὐ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ **B** τοῦ Θεοῦ καθήμενος» (Κολ. 3, 1). Δὲν ἔχεις τίποτε κοινὸν μὲ τὴν γῆν, ὅπου ἐξουσιάζουν οἱ ὄρσοι τοῦ ἡλίου καὶ οἱ κύκλοι αὐτοῦ καὶ αἱ ἡμέραι, ἀλλὰ δὲν ζῆς ὁρατός, ἡ νύκτα γίνεται δι' ἐσένα ἡμέρα, ὅπως εἰς αὐτοὺς ποὺ ζοῦν εἰς τὴν ἀσέλγειαν καὶ τὴν μέθην καὶ τὴν ἀκολασίαν, ἡ ἡμέρα μετατρέπεται εἰς σκότος τῆς νύκτας, ἔχι διότι σθῆναι ὁ ἥλιος, ἀλλὰ διότι ὁ νοῦς των σκυτίζεται μὲ τὴν μέθην. Τὸ νὰ διδῆ κανεὶς εἰς τὰς ἡμέρας αὐτὰς τόσην σημασίαν καὶ νὰ ἀπαλαβάνῃ μεγαλυτέραν εὐχαρίστησιν κατ' αὐτὰς, καὶ νὰ φεταγωγῆ τὰς ἀγορὰς καὶ νὰ πλέκη στεφάνια, εἶναι χαρακτηριστικὸν παιδικῆς ἀνοησίας. Σὺ ὅμως ἔχεις ἀπαλλαγὴ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀδυναμίαν, καὶ ἔγινες ἄνδρας καὶ ἐνεγράφης εἰς τὴν οὐράνιον πολιτείαν. Μὴ ἀνάπτῃς λοιπὸν εἰς τὴν ἀγορὰν **C** αἰσθητῆν φωστίαν, ἀλλ' ἀναψε εἰς τὴν σκέψιν σου πνευματικῶν φῶς. Διότι λέγει «Λαμπράτω τὸ φῶς ὑρῶν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 5, 16).

Αὐτὸ τὸ φῶς σοῦ διδὲι μεγάλην ἀμοιβήν. Μὴ στεφανώσῃς εἰς πάσαν τοῦ σπιτοῦ, ἀλλὰ ζῆσε κατὰ τέτοιον τρόπον ζωῆς, ὥστε νὰ δεχθῆς εἰς τὴν κεφαλὴν σου τὸν στέφανον τῆς δικαιοσύνης ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ Χριστοῦ. Τίποτε νὰ μὴ γίνεται ἀσκόπως καὶ χωρὶς λόγον. Ἔτσι διέταξεν ὁ Παῦλος νὰ κάνωμεν τὰ πάντα διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ: «Ἔστε γὰρ ὀφθίτες, ἔστε πίνετε, ἔστε π ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α' Κορ. 10, 31).

Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν, θά μοῦ εἴπῃς, νὰ φάγω καὶ

6. Ἐστάλαξεν τὰς εἰσόδους τῶν οἰκῶν μὲ λουλοῦδαι, ὅπως σημαίνει σήμερα κατὰ τὴν πρωτομαγιάν.

νὰ **D** πίνω εἰς δόξαν Θεοῦ; Κάλεσε πτωχὸν, κάμε ὥστε ὁ Χριστός νὰ μετάσῃ εἰς τὸ πρῶτόν σου τρώγεις καὶ πίνεις εἰς δόξαν Θεοῦ. Δὲν διέταξεν ὅμως μόνον αὐτὸ νὰ κάμωμεν εἰς δόξαν Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ὑπόλοιπα, ὅπως παραδείγματός καρίν τὸ νὰ μεταβῆς εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ νὰ μείνῃς εἰς τὸ σπῆν. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ νὰ γίνωνται διὰ τὸν Θεόν. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν καὶ τὰ δύο αὐτὰ νὰ γίνωνται διὰ τὸν Θεόν; ὅταν θορόβῃς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὅταν μετῆρῃς εἰς τὴν προσευκὴν ἢ εἰς πνευματικὴν διδασκαλίαν, αὐτὴ ἡ μετάστασις γίνεται εἰς δόξαν Θεοῦ. Εἶναι πάλιν δυνατόν νὰ μείνῃς εἰς τὸ σπῆν διὰ τὸν Θεόν. Πῶς καὶ μὲ πῶσον τρόπον; Ὅταν ἀκούσῃς θορόβους, ἀταξίας καὶ διαβολικὰς παρελάσεις καὶ ὅταν ἡ ἀγορὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ πονηροῦς καὶ ἀκαλοῦστους ἀνθρώπους, τότε νὰ μείνῃς εἰς τὸ σπῆν διὰ νὰ ἀπαλλάσσομαι ἀπὸ τὴν παρατὴν αὐτῆν, καὶ ἔτσι μένεις διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἐ Ὅπως λοιπὸν ἤμποροῦμεν νὰ μένωμεν εἰς τὸ σπῆν ἢ νὰ ἐξεραιμῆθα διὰ τὸν Θεόν, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἤμποροῦμεν νὰ κάνωμεν καὶ τοὺς ἐπαίνους καὶ τὰς κατακρίσεις πάλιν διὰ τὸν Θεόν.

Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐπαινῶμεν κάποιον εἰς δόξαν Θεοῦ ἢ νὰ κατηγοροῦμεν; Πολλὰς φορές κάθεσε εἰς τὰ ἐργαστήρια καὶ βλέπετε πολλοὺς ποὺ περνοῦν πονηροῦς καὶ κακοὺς ἀνθρώπους μὲ ἀνυμνήματα τῶν προδύο, φαντασιόμενος, νὰ περιτογυρίζονται ἀπὸ πολλὰς παρασίτους καὶ κόλακας, νὰ φοροῦν πολυτελεῖ ἑνδύματα, νὰ περισσεύονται ἀπὸ πολλὴν ⁷⁰² **A** ἐπίδεξιν, νὰ ὀρατοῦν τὰ πάντα, νὰ πλεονεκτοῦν. Ἄν ἀκούσῃς κάποιον νὰ λέγῃ πῶς αὐτὸς εἶναι ἀξιοζήλευτος καὶ εὐτυχὴς νὰ τὸν ἐπιπλήξῃς, νὰ τὸν κατακρίνῃς, νὰ τὸν ἀποστομώσῃς, νὰ τὸν λιπυθῆς, νὰ δοκροῦσῃς. Αὐτὸ σημαίνει νὰ κατακρίνῃς διὰ τὸν Θεόν. Ἡ τέτοια κατὰκοις σου εἶναι διὰ τοὺς συγκατημένους διδασκαλίαν πίστεως καὶ ἀρετῆς, ὥστε νὰ μὴ θαυμάζωσιν τὰ θωπικά. Εἶπε πρὸς αὐτὸν ποὺ εἶπεν αὐτὰ Διὰ τί εἶναι αὐτὸς εὐτυχὴς; Ἐπειδὴ ἔχει ὠραὸν καὶ χρυσοκόλλινον ἄλογον καὶ πολλοὺς δούλους, καὶ φορεῖ φαντακτερὴν στολήν καὶ κάθε ἡμέραν σκόζει ἀπὸ τὴν μέθην καὶ τὴν ἀπόλαυσιν; **B** Ἀλλὰ δι' αὐτὸ θά ἦταν ἄθλιος καὶ γαλαίμαρος καὶ ἀξιοδόκρυτος. Σὺς θλέπῃς λοιπὸν ποὺ δὲν ἤμπορεῖτε νὰ ἐπαινέσετε τίποτε ἰδικόν του, ἀλλὰ ὅλα τὰ ἔξω, τὸ ἄλογον, τὸ καλινάρι, τὰ ἐνδύματα, ποὺ δὲν ἔχουν σκέπιν μὲ αὐτόν. Τὴ θά ἤμποροῦσε λοιπὸν νὰ ὑπάρχῃ ἀθλιώτερον αὐτοῦ, ὅταν τὸ μὲν ἄλογόν του καὶ τὸ καλινάρι τοῦ ἄλογου του, καὶ τὸ κάλλος τῶν ἐνδυμάτων του, καὶ ἡ καλὴ σωματικὴ διάπλασις τῶν δούλων του ἐγκωμιάζονται. αὐτὸς δὲ μένει ἀνεγκωμιάστος; Καὶ τί θά ἤμποροῦσε νὰ ὑ-

πάρη πτωχότερον ἀπ' αὐτῶν, ποὺ δὲν ἔχει τίποτε καλὸν ἰδιῶν του, C οὔτε κάτι ποὺ θὰ ἠμπορούσε νὰ πάρη μαζί του ἀπ' ἐδῶ, ἀλλὰ στολιάζεται μὲ ὅλα τὰ ξένα; Δεῖτε ἰδιῶν μας στολίδι, καὶ πλοῦτος δὲν εἶναι αἱ δούλοι καὶ τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ἄλογα, ἀλλ' ἡ ἀρετὴ τῆς ψυχῆς, καὶ ὁ πλοῦτος τῶν ἀγαθῶν ἔργων καὶ τὸ θάρρος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

4. Ἄν πάλιν ἰδῆς ἄλλον πτωχόν, παραπεισμένον, καταπρονημένον, ποὺ ζῆ μέσα εἰς τὴν πτωχείαν καὶ τὴν ἀρετὴν νὰ τὸν κακοτυχίωσιν αἱ διαυανοὶ σου, οὐ ἐπαίνεσέ τον καὶ ἔτσι ὁ ἐπαινος διὰ τὸ παρελθόν του γίνεται συμβουλὴ διὰ καλὸν καὶ ἀγαθὸν τρόπον ζωῆς. Ἐάν λέγουν ὅτι αὐτὸς εἶναι βέλσιος καὶ ταλαίπωρος, οὐ εἶπε ὅτι αὐτὸς ἐπειδὴ ἔχει φίλον τὸν Θεόν, D ζῆ μὲ ἀρετὴν, οὐδέποτε ἀπέκτισε πλοῦτον ποὺ κάνεται, ἔχει καθαρὰν συνείδησιν, εἶναι εὐτυχέστερος ἀπὸ ὅλους. Ποῖα λοιπὸν ζητῆ ἐπροεκήθη εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἀνεκρίαν, ἀφοῦ πρόκειται νὰ κληρονομήσῃ τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ οὐράνια ἀγαθά; Ἄν λοιπὸν οὐ σκέπτεσαι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ διδάσκεις καὶ ἄλλους νὰ σκέπτονται ἔτσι, θὰ λάβῃς μεγάλην ἀνταπόδοσιν καὶ διὰ τὴν κατακρίσιν καὶ διὰ τοὺς ἐπαίνους, ἀφοῦ καὶ τὰ δύο τὰ ἔκαμες εἰς δόξαν Θεοῦ. Καὶ ὅτι δὲν σὲ καθοδηγῶ ματαιῶς μὲ τὸ νὰ σοῦ λέγω αὐτὰ, ἀλλὰ ἐπαυλάσσειται μεγάλη ἀμοιβὴ παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων δι' αὐτοὺς ποὺ σκέπτονται ἔτσι, καὶ ὅτι τὸ νὰ συμφωνῆ κανεὶς μὲ αὐτὰ E θεωρεῖται ἀρετὴ, θαυμάσει τί λέγει ὁ προφήτης δι' αὐτοὺς ποὺ ζοῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ πῶς θεωρεῖ κατάρματα τὸ νὰ ἐντροπαλῆ κανεὶς τοὺς πονηρευομένους ἢ καὶ τὸ νὰ ἐπαινῆ τοὺς φοβούμενους τὸν Θεόν.

Ἀφοῦ δηλαδὴ ἀνέφερε τὴν ἄλλην ἀρετὴν αὐτοῦ ποὺ θὰ δοξασθῆ ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ ἀφοῦ περιέγραψεν ὅποιος πρέπει νὰ εἶναι αὐτὸς ποὺ κατοικεῖ εἰς τὴν ἁγίαν οὐκηνήν, δηλαδὴ ἄμωρος, δίκαιος καὶ ἀπένηρος προσέθεσε καὶ τοῦτο: «Ὅς οὐκ ἐδάωσεν ἐν γλώσσῃ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐποίησε τῆ πλησίον αὐτοῦ κακόν» καὶ ἀκόμη ἐφουδένεται ἐνώπιον αὐτοῦ πονηρευόμενος, τοὺς δὲ φοβούμενους τὸν Κύριον δοξάζει» (Ψαλμ. 14, 3-4) καὶ ἀπέθεξε ἔτσι οἱ καὶ 703 A αὐτὸ εἶναι μὴ ἐπιτυχία, τὸ νὰ περιφρονῶμεν δηλαδὴ τοὺς πονηροὺς καὶ νὰ ἐπαινοῦμεν καὶ νὰ καλοτυχεύωμεν τοὺς ἀγαθοὺς. Καὶ ἄλλου πάλιν εἶπε τὸ ἴδιον μὲ τὸ νὰ λέγῃ: «οἱ δὲ λίαν ἐπρήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεός, λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν» (Ψαλμ. 138, 17). Αὐτὸν ποὺ ἐπαινεῖ ὁ Θεός, οὐ μὴ τὸν κατακρίνῃ; καὶ ὁ Θεός ἐπαινεῖ αὐτὸν ποὺ ζῆ μὲ ἀρετὴν, ἀκόμη καὶ ἂν εἶναι πτωχός. Αὐτὸν ποὺ ἀποστρέφεται ὁ Θεός οὐ μὴ ἐπαινεῖται. Καὶ ἀποστρέφεται ὁ Θεός αὐτὸν ποὺ ζῆ εἰς τὴν πονηρίαν, ἀκόμη καὶ ἂν περιστοιχίζεται ἀπὸ πτωχῶν

πλοῦτον. Ἀλλὰ εἴτε ἐπαινεῖς, εἴτε κατακρίνεις, καὶ τὰ δύο νὰ τὰ κέρης δικὰς θέλει ὁ Θεός. Εἶναι δυνατόν καὶ νὰ κατηγορήσῃς εἰς δόξαν Θεοῦ. Πῶς; Πολλὰς φορές ἀγανακτοῦμεν διὰ τοὺς ὑπηρέτας. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ κατηγορήσωμεν διὰ τὸν Θεόν; Ἄν τὸν ἰδῆς νὰ μεθῆ, B νὰ κλέπτῃ ἢ τὸν ὑπηρέτην ἢ τὸν φίλον ἢ κάποιον ἄλλον ἀπὸ τοὺς ἰσικούς σου, ἂν τὸν ἰδῆς νὰ τρέξῃ εἰς τὰ θέατρα ἢ νὰ ἀδιαφορῆ διὰ τὴν ψυχὴν του ἢ νὰ ὀρκίζεται ἢ νὰ παραδείκνῃ τὸν ὄρκον του ἢ νὰ ψεύδεται, τότε νὰ ἀγανακτῆσῃς, νὰ τὸν τιμωρήσῃς, νὰ τὸν ἐπαναφέρῃς εἰς τὸν ὀρθὸν δρόμον, νὰ τὸν διαρθώσῃς. Ἐάν κέρης ὅλα αὐτὰ θὰ τὰ κέρης διὰ τὸν Θεόν. Ἄν πάλιν τὸν ἰδῆς νὰ παρακοῆ εἰς ἐσένα καὶ νὰ μὴ σοῦ προσφέρῃ κανονικὰ τὰς ὑπηρεσίας του, τότε συγκρίσῃς τον, καὶ ἔτσι θὰ τὸν συγκρίσῃς διὰ τὸν Θεόν. Τώρα ὅμως πολλοὶ κάνουν τὸ ἀντίθετον καὶ διὰ τοὺς τίτλους καὶ διὰ τοὺς ὑπηρέτας των. Ὅταν σφάλλουν ἀπέναντι των γίνονται μικροὶ καὶ C ἀνελέητοι δικασταί, ὅταν ὅμως ἰδρῶσιν τὸν Θεόν καὶ κάνουν τὰς ψυχὰς των, τότε δὲν τοὺς ὀμλοῦν καθόλου.

Πάλιν ὅταν πρέπει νὰ κέρης φίλους, νὰ τοὺς κέρης διὰ τὸν Θεόν. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ κέρης φίλους καὶ ἐκθροὺς κέρην τοῦ Θεοῦ; Ἐάν δὲν ἐπιδοκίμωμεν τὰς φιλίας ἀπὸ τὰς ὁποίας εἶναι δυνατόν νὰ κερδίσωμεν χρήματα ἢ νὰ παρακαθίσωμεν εἰς τὰ τραπέζια ἢ νὰ ἐπιτύχωμεν ἀνθρωπίνην προστασίαν, ἀλλὰ ἂν πίκνωμεν καὶ κάνωμεν φίλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἠμποροῦν νὰ κατευθύνουν τὴν ψυχὴν μας, νὰ μᾶς συμβουλεύουσιν τὰ πρέπειντα, νὰ μᾶς ἐπιπλήξουν διὰν ἁμαρτάνωμεν, νὰ μᾶς στηρίζουν διὰν καταπατοῦμεθα, καὶ αὐτοὺς ποὺ βοηθοῦν μὲ τὰς συμβουλὰς των καὶ τὰς προσευχὰς των νὰ πληρώσωμεν εἰς τὸν Θεόν. Πάλιν εἶναι δυνατόν νὰ κέρης ἐκθροὺς κέρην τοῦ Θεοῦ. Ἐάν ἰδῆς κάποιον D ἀκόλαστον, μελυομένον, γεμάτον πονηρίαν, φορτωμένον μὲ ἀκαθάρτους ἡδονὰς, ποὺ σὲ καταπατεῖ καὶ σὲ ζημιώνει, ἀπομακρύνου ἀπ' αὐτὸν καὶ ἀπόφυγέ τον, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Χριστός: «Ἐάν ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζῃ σε, ἐξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ» (Ματθ. 5, 29). Μὲ αὐτὸ δέταξε νὰ ἀπομακρύνωμεν καὶ νὰ διακνώμεν τοὺς φίλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι εἶναι ὡσὸν τὰ μάρμα ἀγαπητοὶ καὶ ἀναγκαῖοι εἰς τὰ ζητήματα τῆς ζωῆς, ἂν αὐτοὶ μᾶς ζημιώσουν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς.

Ἄν μετέκῃς εἰς συγκεντρώσεις καὶ ἐκουσίως μεγάλων λόγων, E καὶ αὐτὸ νὰ τὸ κέρης διὰ τὸν Θεόν, ἂν πάλιν σιωπῆς, νὰ σιωπῆς διὰ τὸν Θεόν. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ λαμβάνῃς μέρος εἰς συγκεντρώσεις διὰ τὸν Θεόν; Ἐάν, καθ' ὅσον χρόνον κάθουσι μὲ ἄλλους, δὲν συζητῆς διὰ θυσιακὰ ζητή-

ματα η δι' όσημαντα και μάτια και τελειος όπρωτα δι' ήμω, αλλά ουζητής περι της πίστεις μας, περι της κολάσεως, περι της βασιλείας των ούρανών, δια όμως περιττά και άνωφελα, όπως περι του ποίος ανέβη εις την έξουσίαν η ποίος έκασε την έξουσίαν, η δια ποιον λόγον 704 Α έζημιώθη ο τάδε, η από που έκέρδισε κάποιος και έγινε πλουσιώτερος η τι άφησε κάποιος εις κάποιον άλλον όταν απέθανε, η πως δεν κατώρθωσεν άλλος να έγγραφη μεταξύ των πρώτων κληρονόμων και πολλά άλλα παρόμοια. Μή ουζηθώμεν λοιπόν τέτοια πράγματα ούτε να έπαυθώμεν εις άλλους να ουζητούν δι' αυτά, αλλά να προσέσκιμεν τι να κάνωμεν η τι να λέγωμεν δια να ήρέσωμεν εις τον Θεόν, δέν ύβριζεσαι, κατηγορησαι, ύποφέρης κιλιάδες κακά, και όμως τα άνέχεσαι με γενναίότητα και κυριε να προσέρρησ ούτε ένα βλάσφημον λόγον εις αυτόν που σου κάνει αυτά.

Όχι μόνον τό να έπαυθώης η να κατηγορήσης, να μείνης εις τό σπά η να εξέλθης, να όμολήσης η να σωθήσης, αλλά και να κλάσσης και να λυπηθής η να χαρής και να εύφρανθής είναι δυνατόν να γίνη εις δόξαν Θεού. Όταν δηλαδή ιδής Β η τον αδελφόν σου να άμωρτήγη η τον εαυτόν σου να πέφτη εις σάποιον παράπτωμα και αναστενέξης και λυπηθής, κερδίζεις από την λύτην αυτήν σωτηρίαν, δια την όποιαν οδότεποτε θα μετανοήσης, όπως λέγει και ο Παύλος: «Η γάρ κατά Θεόν λύτη σωτηρίαν άμεταμέλητον καταργά- ζεται» (Β' Κορ. 7, 10). "Αν ιδής άλλον που να προκόπη και δέν τον φθονήσης, άλλ' εύχαριστήσης τον Θεόν, που έκανε τόσον λαμπρόν τον αδελφόν σου, ώσόν να έπρόκειτο δια ίδια σου αγαθά, λαμβάνεις μεγάλον μισθόν δι' αυτήν την χαράν σου.

5. Είπέ μου λοιπόν τι θα ήμποροσσε να ύπόρρη έλευ- νότερον από τοδε ζηλοφθόνους, που ενή ήμπορούν να κεί- ρωνται και να κερδίζουσ δια την χαράν, αυτοί προτιμούν καλύτερα να λυπώνται C δια τις προόδους των άλλων και έτσι έκτος από την λύτην, προκαλούν και την εκ μέρους του Θεού καταδικην και την άφώρητον τιμωρίαν; Και διατί να όμολούμεν δι' έπαίνους και κατηγορίας και λύπας και καράς, όταν και από τα πλέον όσημαντα και άπ' αυτά τα άνωφια λόγου ήράγματα είναι δυνατόν να έπαυθώμεν να μέγισ- τα, δν όλα αυτά τό κάνωμεν δια τον Θεόν; Διότι τι είναι εύτελέστερον από τό να κουρευθί κανείς; Αλλά και αυτό ήμπορείς να τό κάνης δια τον Θεόν. Όταν δηλαδή δέν τα- κτοποιής τα μαλλιά ούτε καλλυπίζης τό πρόσωπον ούτε κατα- σταλλής τον εαυτόν σου δια να δελεάσης η δια να άπανήσης ούτους που οε βλέπουν, αλλά πράττεις αυτό με άπλότητα

και όπως τόκη και όσον άπαιτεί η ανάγκη μόνον, τότε και αυτό τό κάνεις δια τον Θεόν. Τότε θα λάθης όπωσδήποτε τον μισθόν, όσόν καταδέχασες την πονηρόν επόθυμίαν D κι' άνέ- κομες την άσκοπον φιλοτιμίαν. Διότι αν αυτός που δίδει και έν μόνον ποτήριον ψυχρού ύδατος δια τον Θεόν θα κληρο- νομήση την βασιλείαν των ούρανών, οκώφου πόσην άμωσθήν θα κερδίση αυτός που κάνει τα πάντα δια τον Θεόν.

Είναι δυνατόν και να βαδίζης δια τον Θεόν και να βλέ- πης δια τον Θεόν. Πώς είναι δυνατόν να βλέπης η να βαδι- ζής δια τον Θεόν; Όταν δέν τρέχης δια την πονηρίαν, όταν δέν περιεργάζεσαι την ξένη όμορφίαν, όταν ιδής την γυ- ναίκα που συναντήης και συγκρατήσης τό μάτια σου, φρου- ρήσης την όρασίν σου με τον φόβον του Θεού, τότε τό κά- νεις δια τον Θεόν. Ε Όταν ενδουάμεθα δια τα πολυτελή έν- δάματα και αυτά που μας κάνουν μαλθακόος, αλλά μόνον αυτά που είναι άρετά δια να μας σκεπάσουν. Αυτό ήμπορεί κανείς να τό επεκτενή άκόμη και εις τα ύποδήματα. Διότι πολλοί έφθασον εις τόσον μεγάλην βλακειάν και όσωτίαν, ώστε να καλλυπίζουσ και τα ύποδήματά των και να τό δια- κομοούν παντού, όχι λιγώτερον από όσον άλλοι τα ήρούσωπα. Τοότο είναι συνήθεια άσκάθπτου και διεφθοαρμένης ψυχής. Διότι αν και φαίνεται αυτό μικρόν, όμως ήμπορεί να είναι και σημείον 705 Α και άπόδειξις μεγάλης καταπτώσεως, και δια τοδε άνδρας και δια τις γυναίκας. Είναι δυνατόν λοιπόν να χρησιμοποιούμεν και τα ύποδήματα δια τον Θεόν, όταν επωδύκαμεν πανταχοό μόνον την ικανοποίησιν της ανάγκης και αυτό όρίζομεν ως μέτρον δια την άπόλαυσιν.

Και ότι είναι δυνατόν να δοξάζωμεν τον Θεόν και δια του βαδίσματος και δια της ένδυσσεως όκουσε τι λέγει κά- ποιος σοφός: «Στολιμώος άνδρός, και γέλιος δόντων, και βήμα ποδός ήναγγέλλει τό περι αυτού» (Σοφ. Σειρ. 19, 30). Όταν δηλαδή φαινόμεθα μετρομηνοί και σεμνοί και δείκνω- μεν παντού φρόνησιν. Όταν αυτόν που ζή έτσι τον ίδη έστω και τελειος τυχαίως ο άπιστος η ο όκόλοστος και αυτός που ζή βίον θορυβάδη, θα τον θαυμάση άκόμη και αν είναι ο πιο άναίσθητος. Και όταν παίρνωμεν γυναίκας να τό κάνωμεν δια τον Β Θεόν, δια να ουκρνοούμεν, όχι δια να καταστή- σωμεν μεγαλυτέραν την περιουσίαν. Να επζητούμεν εύγέ- νειαν ψυχής, όχι χρηματικην περιουσίαν ούτε προγονικην δόξαν, αλλά άρετήν και πραότητα χαρακτήρος. Σύντροφον εις την ζωήν να παίρνωμεν, όχι συμμέτοχον εις την πανουρ- γίαν.

Και διατί να τα άναφέρω όλα αυτά; Από όσα έλέκθη- σον λοιπόν είναι δυνατόν εις τον κάθε ένα να εξετίσση όσα

κάνει και όλα να τὰ κίνη διά τὸν Θεόν. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς οἱ ἔμποροι ποῦ πλέον εἰς τὸ πέλμας καὶ ἀράζου εἰς τὰς πόλεως δὲν ἀποδιβάδονται εἰς τὸ λιμάνι οὕτε εἰσέρχονται εἰς τὴν ἀγοράν, ἐὰν C δὲν μάθουν καλὰ ὅτι ἔχει κέρδος κάποιο ἀπὸ τὰ ἐμπορεύματά τους ἐκεῖ, ἔτσι καὶ σὺ μὴ πράξεις κάτι οὕτε νὰ εἴπῃς, ἂν δὲν ἔχῃ τὸ κατὰ Θεὸν κέρδος. Καὶ μὴ μοῦ λέγῃς, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὰ κίνηῃς ὅλα διὰ τὸν Θεόν. Διότι ὅταν ἡ ὑπόδοσις καὶ τὸ κούρεμμα καὶ τὰ ἐνδύματα καὶ τὸ βάδισμα καὶ τὸ κοίταγμα καὶ τὰ λόγια καὶ αἱ συγκεντρώσεις καὶ ἡ εἰσοδος καὶ ἡ ἔξοδος καὶ τὰ πειράγματα καὶ οἱ ἐπαινοὶ καὶ αἱ κατηγορίαι καὶ τὰ ἐγκλήματα καὶ αἱ φιλίαι καὶ αἱ ἐκθραὶ ἡμποροῦν νὰ γίνωνται διὰ τὸν Θεόν, τί ὑπάρχει ἀκόμη ποῦ νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ γίνῃ διὰ τὸν Θεόν, ἂν θέλωμεν; Τί εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὸν δεσμοφύλακα; Δὲν φαίνεται πῶς ἡ ζωὴ του εἶναι ἡ πονηρότερα ἀπὸ τὴν (ζωὴν) ὄλων; Εἶναι ὅμως δυνατόν δι' αὐτὸν ποῦ θέλει D καὶ ἀπὸ τοῦτο νὰ κερδίῃ, ὅταν φροντίζῃ διὰ τοὺς φυλακισμένους, ὅταν ἐξυπηρετῇ αὐτὸν ποῦ ἔχει φυλακισθῆ ἀδικῶς, ὅταν δὲν κερδοσκοπῇ ἀπὸ τὰς συμφορὰς τῶν ἄλλων, ὅταν γίνεται κοινὸν λιμάνι εἰς ὅλους ὄλους τὸν ἔχουν ἀνάγκη. Ἔτσι ἐσώθη καὶ ἐκεῖνος ὁ δεσμοφύλαξ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Παύλου. Εἶναι λοιπὸν φανερόν ὅτι ἐὰν θέλωμεν ἡμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν κέρδος ἀπὸ ὅλα.

β. Εἰπέ μοι, τί βαρύτερον ὑπάρχει ἀπὸ τὸν φόνον; Ἄλλ' ὅμως αὐτὸ τὸ τίμημα ἡμπόρεσε κάποτε νὰ φέρῃ σωτηρίαν εἰς αὐτὸν ποῦ τὸ διέπραξε. Καὶ πῶς ἡμπόρεσε νὰ φέρῃ σωτηρίαν ὁ φόνος; Οἱ Μαδωνίται! Εἰ ἠθέλησαν κάποτε νὰ ἐξοργίσουν τὸν Θεὸν κατὰ πᾶν Ἰουδαίον, διότι ἤκουζαν ὅτι θὰ τοὺς ἐνίκωσαν μόνον ἂν τὸν ἀποστεροῦσαν τὴν εὐνοίαν τοῦ Κυρίου. Ἐστόλισαν λοιπὸν κορίτσια καὶ τὰ ἔστησαν ἔμπροσ εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ἔτσι τοὺς ἐδεδέασαν καὶ τοὺς ἀδήγησαν εἰς τὴν πορνείαν καὶ κατόπιν εἰς τὴν ἀσέβειαν. Ὄταν ἀντελήφθη τοῦτο ὁ Φινεὲς ἔλαθε τὸ ζῆρος, καὶ μόλις συνέλαθε δύο νὰ πορνεύουν, τὴν στιγμὴν τῆς ἀμαρτίας τοὺς ἐτρόμησε καὶ τοὺς δύο καὶ ἔτσι μὲ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν ἐσαμάρτησε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. 706 A Τὸ γεγονός λοιπὸν ἦταν φόνος, τὸ ἐπίτευγμα ὅμως ἡ σωτηρία ὄλων αὐτῶν ποῦ κατεστρέφοντο, καὶ διὰ τοῦτο ἔφερε σωτηρίαν εἰς αὐτὸν ποῦ τὸ διέπραξε. Καὶ ὅχι μόνον δὲν ἐμόλυνε τὰ κέρια του αὐτὸς ὁ φόνος, ἀλλὰ ὡς ἦτο φυσικὸν τὰ ἔκαμε μάλα καὶ καθαρότερα. Διότι αὐτὸ τὸ ἔκαμε ὅχι διότι ἐμοῦ-

1. Ἄλλη φυλὴ τῆς Παλαιστίνης ἐθνητικῆ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας. Τὰ σχετικά τοῦ ἀσέβειου τοῦτου ἐξιστοροῦνται εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀποκρίσιν, ἀριθ. κερ. 25.

σεν αὐτοὺς ποῦ ἐρόνευσεν, ἀλλὰ διότι ἐφρόντιζε διὰ τοὺς ὑπολοίπους. Ἐρόνευσεν ὅσο καὶ ἔπος ἀμετρήτους κιλιάδας. Ὅ,τι κάνουν δηλαδὴ οἱ ἱατροὶ ποῦ ὀπασκάνουν τὰ σώματα μὲ ρη καὶ σὺχουν ὀλέκωλον τὸ σῶμα, αὐτὸ ἔκαμε καὶ ἐκεῖνος. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ ψαλιμβότ: «Ἔστι Φινεὲς καὶ Ἐλλοῦσται, καὶ ἐκάνωσεν ἡ θραύσις, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην εἰς γενεάν καὶ γενεάν, ἕως τοῦ αἵωνος» (Ψαλιμ. 105, 30). Ἀθάνατος λοιπὸν μένει ἡ μνήμη αὐτοῦ τοῦ κατορθώματος.

Ἄλλος πάλιν προσερχθῆ ἀλλ' ἔβλεπεν ἀντιμέτωπος τοῦ Θεοῦ αὐτὸ σημαίνει τὸ νὰ μὴ κίνηῃς κάτι διὰ τὸν Θεόν B ἐννοῶ τὸν Φαρσαῖον. Ὅπως δηλαδὴ ὁ Φινεὲς ἐνφ διέπραξε φόνον, ἐπέτυχε καλόν, ἔτσι καὶ αὐτός, ὅχι ἐξ αἰτίας τῆς προσευχῆς, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῆς διαθέσεως μὲ τὴν ὅσῃαν προσερχθῆ προσέκρουσεν εἰς τὸν Θεόν καὶ ἡμάρτησε. Ἔτσι, ὅταν δὲν γίνεται κάτι διὰ τὸν Θεόν, ἀκόμη καὶ τὸ πλέον πνευματικὸν ἔργον, βλάπτει τὰ μέγιστα ὅπως καὶ τὸ ποῦ κοσμητικὸν ὅταν γίνετα διὰ τὸν Θεόν, ἀφελεῖ τὰ μέγιστα αὐτὸν ποῦ μὲ φιλόθεον σκέψιν τὸ κάνει. Διότι τί εἶναι χειρότερον καὶ βαρύτερον ἀπὸ τὸν φόνον; Καὶ ὅμως κατέστησε δικαῖον αὐτὸν ποῦ τὸν ἐτόλμησε.

Ποῖαν ἀπολογίαν λοιπὸν θὰ ἔχωμεν ἡμεῖς ποῦ λέγομεν ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀφελούμεθα ἀπὸ τὰ πάντα ἢ νὰ κάνωμεν C τὰ πάντα διὰ τὸν Θεόν, ὅταν ὑπάρχῃ κάποιος ποῦ καὶ ἀπὸ τὸν φόνον ἀφελῆθῃ; Ἄν θέλωμεν νὰ προσέχωμεν αὐτὰ εἰς ὅλην μας τὴν ζωὴν, θὰ κάνωμεν αὐτὸ τὸ πνευματικὸν ἔργον, εἴτε πρέπει νὰ ἀγοράσωμεν κάτι, εἴτε νὰ ἀποδώσωμεν ὅπως παραδειγματικὸν χάρων, ὅταν δὲν ζητοῦμεν παραπάνω ἀπὸ τὴν πραγματικὴν τιμὴν, ἢ ὅταν δὲν περιμένωμε τὴν ἐποικὴν τῆς δυσκολίας διὰ νὰ παλιώσωμεν εἰς αὐτοὺς ποῦ ἔχουν ἀνάγκη. Ἐὶ γὰρ ἡμουλαῖον σίτον δημοκράτατος, λέγει, (Παροιμ. 11, 26).

Καὶ διατὶ νὰ τὰ ἀναφέρω ἕνα-ἕνα ὅταν πρέπει νὰ τὰ περιλάβω ὅλα εἰς ἕνα μόνον παράδειγμα; Ὅπως δηλαδὴ οἱ οἰκοδόμοι ὅταν πρόκειται νὰ κτίσουν ἕνα τοῖκον D τεχνίτων ἕνα σπάγγον ἀπὸ τὴν μίαν γωνίαν ἕως τὴν ἄλλην καὶ ἔτσι κατασκευάζουν τὴν οἰκοδομήν, ὡστε νὰ μὴ γίνῃ ἀνισόμολος ἡ ἐπιπέδότης τῆς, ἔτσι καὶ ἡμεῖς ἀντὶ σπάγγου αὐτὸν τὸν λόγον νὰ τεχνώσωμεν ποῦ λέγει: «Ἔστε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ἕτερον ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α' Κορ. 10, 31). Εἴτε προσευχόμεθα εἴτε νηστεύομεν εἴτε κατηγοροῦμεν εἴτε συγκαρούμεν εἴτε ἐπινοοῦμεν εἴτε κατακρίνομεν εἴτε εἰσερχόμεθα εἴτε ἐξερχόμεθα εἴτε παλοῦμεν εἴτε ἀγοράζομεν εἴτε σωποῦμεν εἴτε συζητοῦμεν ἢ ὅτιδήποτε ἄλλο πράττομεν, E ὅλα νὰ τὰ πράττωμεν εἰς δό-

ξαν Θεού. Και ἂν κάτι δὲν γίνεται εἰς δόξαν Θεοῦ δε μὴ γίνεται καθόλου, οὔτε νὰ λέγεται ἀπὸ ἡμᾶς. Ἀλλὰ νὰ φέρωμεν μαζί μας τὸν λόγον αὐτὸν ἀντὶ μεγάλης ἁσκηρίας, ἀντὶ ὅπλου ἀσφαλείας, ἀντὶ ἀπεριγράπτων θησαυρῶν, ὅπου καὶ νὰ εὐρεθῶμεν, καὶ νὰ τὸν ἐκταμεν γραμμέμον εἰς τὴν σκέψην μας, ὥστε νὰ πράττωμεν καὶ νὰ λέγωμεν καὶ νὰ ἀσχολούμεθα μὲ τὰ πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ, διὰ τὸ ὀφεισόμενον ἔχει τὴν ὀπίσθεν δόξαν καὶ ἐδῶ καὶ μετὰ τὴν ἀπ' ἐδῶ 707 Α ἀνακρίρην. Διότι λέγει «Τοὺς δοξάζοντες με δοξάζετε» (Α' Βασίλ. 2, 30).

Ὅχι λοιπὸν μὲ τὰ λόγια μόνον, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰς πράξεις δε δοξάζομεν αὐτὸν συνεχῶς μαζί μὲ τὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, διότι εἰς αὐτὸν ἀνήκει κάθε δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Τὸν ἀγῶνα ἐναντίον αὐτῶν ποὺ συνηθίζουν νὰ μεθοῦν καὶ νὰ ζῶν ἑλιχτοὺν καὶ ζωῶντες εἶον ἐκινήσαν ὁ ἄγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὅχι μόνον κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἑορτῆς τῶν Καλιανῶν ἡμέραν ἀλλὰ εἰς μίαν διήμερον σφαιρῶν ἐκτὸς συνεχῶν ἡμελῶν τοῦ εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου. Ἐπειτα βέβαια ἀφορμὴν ἀπὸ τὰ ἑπερσὰ καὶ συνέγραψεν τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῶν Καλιανῶν διὰ νὰ ἐπισημῆ ἐναντίον αὐτῶν ποὺ μεθοῦν καὶ ἐκείνων ποὺ εἰσέρχονται εἰς τὰς ταβέρνας καὶ διαργανώνουσι χοροὺς εἰς τὴν πόλιν, ἢ μάχη θύμας ἐναντίον εἰωνοῦ αὐτῶν τῶν καταστάσεων γίνεται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πλουσίου τῆς παραβολῆς, ὁ ὁποῖος συνεκέντρωνεν δια αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα καὶ ἐπὶ πλείον ἐκπεφροσμένος τὸν πτωχὸν Λαζάρου, τὸν ὁποῖον ὁ Χρυσόστομος προβάλλει εἰς τὰς ἡμέλας αὐτὰς ὡς πρόσωπον κάθε εἰδῶς ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ ὑπομονῆς. Εἰς τὰς ἡμέλας αὐτὰς ἀκούη ὁ Χρυσόστομος εὐρίσκει εὐκαιρίας, ὅπως συνήθως πάντοτε, νὰ ἀναπτύξῃ, ἐκτὸς τοῦ κυρίου θέματος, καὶ ἕνα πλῆθος ἄλλων ἡθικῶν, κοινωνικῶν ἢ καὶ θεολογικῶν ἀκόμη θεμάτων.

Εἰς τὴν πρώτην ἡμέλειαν ὁ ἱερεὺς κατὰ τὴν κατακρίσει τὰς ἡθικὰς παρεκτροπὰς, ὅχι θύμας διὰ νὰ ἐντροπήσῃ τοὺς ὑποπίπτοντας εἰς αὐτὰς ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν κακὴν νοσορροπίαν ποὺ ἔχουσι. Διότι ὁ Χρυσόστομος δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἐμίλησε δι' αὐτὰς, ἀλλὰ αὐτοὶ ἀδυνατοῦσαν διὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ ἢ καὶ τὰς ἐκφορῆσαν. Διὰ τοῦτο θηλοῦμαι εἶναι, ἐφ' ὅσον τὸ καθήκον τοῦ εἶναι νὰ παρακινήσῃ διακρίσει εἰς μετάνοιαν δὲν θὰ παύσῃ ποτὲ νὰ συμβουλεύῃ, ὅσον ἀναγκαῖον καὶ ἐν δεύσει.

Εἰσέρχόμενος εἰς τὸ θέμα τῆς καταπολεμήσεως τοῦ ἐλιχτοῦ εἶον τὸν πλουσίαν ἀρχίζει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παραβολῆς τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου. Προτρέπει τοὺς μὲν πλουσίους νὰ μὴ κοροϊθεύουσι τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν περὶ μελλούσης ἀναστάσεως καὶ ἀναπαύσεως, τοὺς δὲ πτωχοὺς νὰ μὴ ἀπαλπιζώμεται ἐκ τῆς εἰς τὸν κόσμον αὐτῶν εὐπραγίας τῶν ἀσεβῶν καὶ εὐπραγίας τῶν ὁσίων.

Τὸ εἶον θέμα συνεχίζει ὁ ἱερεὺς Χρυσόστομος καὶ εἰς τὸν δεύτερον λόγον, εἰς τὸν ὁποῖον ὑποδεικνύει εἰς τοὺς ἀσεβεῖς τοῦ νὰ μὴ θεωροῦν πλουσίους αὐτοὺς ποὺ ἔχουσι πολλὰ, ἀλλὰ αὐτοὺς ποὺ ἀρκοῦνται εἰς ὅσα ἔχουσι, πτωχοὺς δὲ νὰ θεωροῦν ὅχι αὐτοὺς ποὺ ἔχουσι ὀλίγα, ἀλλ' αὐτοὺς ποὺ ἐπιθυμοῦσι πολλὰ. Ἐάν δὲν γίνεσθαι ὀρθὴ διαχείρισις τοῦ πλοῦτου θὰ καταστῇ ὅστος αἰτία καταδίκης, ὅπως συνέβη εἰς τὸν πλούσιον τῆς παραβολῆς, καὶ ὀρθὴ διαχείρισις τοῦ πλοῦτου εἶναι νὰ τὸν κατανέμοιμεν εἰς ὅσους ἔχουσι ἀνάγκην ἐκ τῶν συνουσιῶν μας. Εἰς τὸ τέλος τονίζει ὁ ἡμιλετήρ, εἰτι ἔστι κάποιος δὲν εἶδῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀπὸ ὅσα ἔχει, ἰσχυριζομένη μὲ κλαυθρὸν καὶ ἀποστέρησιν τῆς ζωῆς τῶν.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ τρίτου λόγου προτρέπει τοὺς ἀσεβεῖς τοῦ εἰς συνεχῆ μελέτην τῶν θείων Γραφῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐξηγεῖ εἰς αὐ-

τοὺς διὰ ποίον λόγον ὁ Ἀβραάμ εἶπεν εἰς τὸν πλοῦτον ὅτι ἀπέλαβε τὰ ἀγαθὰ καὶ οὐκ εἶς ἔλαβε. Ἦν δὲ οὐκ ἄνεργον ἄνθρωπον, οἱ ὅποιοι τιμωροῦνται καὶ εἰς τὸν κόσμον αὐτῶν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἀλλὰ εἰ δὲ ἦν τιμωροῦνται ἔσθ, παρὰ μόνον εἰς τὴν μέλλουσαν καὶ ἄλλα πάλιν τιμωροῦνται μόνον εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ οὐκ εἰς τὴν παρούσαν, ὁ Χριστός τοις ἀποδοθεὶς εἰς τὴν παρούσαν τοῦ Θεοῦ πρὸς σφραγισμῶν τῶν ἀδικησάντων, ἀπαλλαγὴν τῶν δικαίων ἀπὸ τυχῶν σφάλματα, ἢ σκληροτέρων τιμωρίων ὅσων δὲν εἶς συμφοροῦσθαι καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτῶν.

Εἰς τὸν τέτατον λόγον λαμβάνει ἀφορμὴν ἀπὸ τοῦ αἵτημα τοῦ καταδικασμένου πλοῦτου νὰ σταθῇ ὁ Ἀδάμ εἰς τοὺς πέντε ἀδικησάντων τοῦ διὰ νὰ τοὺς συνείσῃ καὶ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς ἀδικησάντας διὰ τὸ Θεὸς δὲν ἐπέτρεψε νὰ ἀνίστανται νεκροὶ διὰ νὰ περιγράψωσιν ὅσα συμβαίνειν εἰς τὸν ἄδην. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ὁ διάβολος θὰ ἐλάβησιν ἀφορμὴν νὰ διαβῶν ἀδικώτερον τῆς ποτηρίας τοῦ ἄδην ἐπαρρησιάζεσθαι μερικῶς ψευδοκατηχημένους. Τονίξει: ἔτι εἶπεν τῶς πληροφορίας περὶ τοῦ ἔθους τῆς εἶδει ὁ Θεὸς εἰς τὰς θέλιας Γραφῶν καὶ ὅτι φιλῶν ἐντὸς ἡμῶν ἐποποθετήσῃ ἢ συνείσῃ διὰ νὰ μᾶς ἐλέγξῃ συνεχῶς καὶ νὰ μᾶς προσφύσῃ ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας.

Εἰς τὸν πέμπτον λόγον δὲν ἀσχελεῖται ὁ Χριστός μετὰ τὴν παραβολὴν, ἀλλὰ μετὰ τὸ ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας ἐκ τῆς Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α' Ἐπιστολῆς 4, 13—18, τοῦ ὅπου τὸ θέμα εἶναι σχετικόν. Ἰπποστρέφει εἰς τὸν λόγον αὐτῶν τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν καὶ προτρέπει τοὺς ἀδικησάντας νὰ μὴ ἐδύρονται διὰ τὸν θάνατον προσφύσῃ τῶν προσπίτων, διότι τὸ νὰ λησθῶσιν σημαίνει ὅτι δὲν ἐλπίζουσι εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν πράγμα τὸ ὅπου συμβαίνει μετὰ τὸν ἔθου, ὅπως λέγει καὶ ὁ ἀποστολικὸς Παῦλος.

Εἰς τὸν ἕκτον λόγον ὁ ἱερός πατήρ λαμβάνει ἀφορμὴν ἐκ τοῦ συμβάντος τοῦ μεσολαβήσαντος ἐν τῷ μεταξύ ἰσχυροῦ οἰσημοῦ διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ὁ οἰσημὸς προκλήθη ἀπὸ τὴν ὄργην τοῦ Θεοῦ, ἢ ὅπου πάλιν ἦτο συνέπεια τῆς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὸν λόγον αὐτῶν ἐπιναλαμβάνει ὅσα εἶχεν ἀναπτύξει εἰς τοὺς προηγούμενους λόγους, διότι ἤθελε νὰ ἀκούσων αὐτὰ καὶ μεριστὴν νὰ ἀδικησάντων, ὅσων νὰ παρακαλοῦσθῶσιν ἀδικώτεροι ὅσα ἐπρόκειτο νὰ λεχθῶν.

Εἰς τὸν ἕβδομον λόγον παραπονέται ὁ ἡμιλητής ὅτι μερικὸν ἀπὸ τοὺς ἀδικησάντας τοῦ ἀναφύσαντος εἶς ὅσα τοὺς ἔλεγε καὶ ἐπῆραν καὶ κατηγοροῦσθῶσιν τὸ σατανικὸν θέαμα τῶν ἰσχυροῦσθῶν. Τοὺς συγχωρεῖ ὅμως διὰ τελευταίαν φοράν, ὅσων νὰ τοὺς εἰσῇ εὐκαίριαν πρὸς μετάνοιαν καὶ δικαιοσύνης ἡμῶν περὶ τῶν δύο ἔθων, τῆς σωφῆς καὶ τελλυμμένης, τῆν ὅπου ἀκολουθοῦσιν οἱ δίκαιοι, καὶ τῆς πλατείας καὶ εὐρυγῶρου, τῆν ὅπου ἀκολουθοῦσιν οἱ ἀσεβεῖς. Ὡς παρὰ ἕνα ἄνθρωπον οἱ ὅπου ἠκολούθησαν τὰς δύο αὐτὰς ἀντιθέτους ὁδοὺς φέρει τὸν πτωχὸν Ἀδάμ καὶ τὸν Πλούσιον μετὰ τὴν γνωστὴν ἀποστασίαν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΦΑΝΟΥΡΓΑΚΗΣ

707 Β ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΔΑΜΟΝ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΝ ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗΝ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΚΑΛΑΝΑΣΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΜΕΘΥΝΤΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΚΕΙΝΩΝ ΠΟΙ ΒΙΒΛΕΧΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΤΑΒΕΡΝΑΣ, ΚΑΙ ΑΙΟΥΡΑΝΩΝΩΝ ΧΟΡΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΗ ΝΑ ΑΠΒΑΡΙΖΕΤΑΙ Ο ΔΙΑΣΤΕΛΑΟΣ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝ ΑΚΟΜΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΔΕΝ ΠΙΣΤΟΥΟΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΥΣΚΟΥ ΑΔΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΟΥΛΟΥ.

1. Ὁ τὴν κθερινὴν ἡμέραν, ποῦ ἦταν σατανικὴ ἐορτή, οἱ εἰς τὴν ἐκάνετε πνευματικὴν ἐορτήν, διότι ἐδέχθητε τοὺς λόγους μου μετὰ μεγάλην ἐκκαρσίτησιν, καὶ ἐπερῶσθε τὸ μεγαλύτερον δόκσημα τῆς ἡμέρας ἐδῶ καὶ ἐμεθῶσθε μετῆν γεμάτην φρονιμῶσα καὶ ἐκαρῶσθε μὲν μετὰ τὸν Παῦλον. Ἔτσι λοιπὸν εἶχαστε διπλοῦν τὸ κέρδος, ὅτι καὶ ἀπὸ τὴν παρῶν τῶν μεθυσμένων 708 Α ἐξερῶσθε, καὶ ἐκάρητε πνευματικῶς καρὰς μετὰ μεγάλην τόξιν, καὶ ἐμεταλόβετε ἀπὸ ποτήριον, ποῦ δὲν κερνῶ δυνατό κρῶσι, ἀλλὰ γεμάτο μετὰ πνευματικῆν διδασκαλίαν. Καὶ ἐγένεσθε ἀσῶς τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ κηθῶρα. Καὶ ἐνθ' οἱ ἄλλοι ἐκάρησαν διὰ τὸν διάβολον, οἱ εἰς μετὰ νὰ παραμείνετε ἐδῶ, ἐκαῶσθε τοὺς δαυτοὺς σας ὄργανα καὶ οκετῆ πνευματικῶν, καὶ τὰ ἐδώσασθε εἰς τὸ ἄγιον Πνεῦμα διὰ νὰ κροῦσῃ τὰς ψυχὰς σας, καὶ νὰ ἐμφυσησῇ τὴν χάριν τοῦ εἰς τὰς καρδίας σας. Διὰ τοῦτο ἐπράλλατε μὲν πολλὴ ἁρμονικὴν μελωδίαν, ποῦ ἐκκαρῶσθε ἄνθρωπον μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τὰς οὐρανίους δυνάμεις.

Ἐμπρὸς λοιπὸν ἐκ ἀμλήσασθαι καὶ σήμερον κατὰ τῆς μεθῆς διὰ νὰ ἀφανίσωμεν τὸν ἄσπυον καὶ ἐκλυτον Β θῶν ὅς κατηγοροῦσθῶμεν αὐτοὺς ποῦ μεθῶν ὄλην τὴν ἡμέραν, ὅτι διὰ νὰ τοὺς ἐντροπῶσθαι, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τοῦ αἰσῶς ὅτι διὰ νὰ τοὺς κοροῦδεῖσθαι, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς

1. Πρόκειται περὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἐορτῆς τῶν Καλῶν, κατὰ τὴν ὅπου ὁ Χριστός ἐξερῶσθαι τὴν σατανικὴν ἐορτήν. Τὸ κείμενον καὶ ἡ μετάφρασις τῆς ἡμιλλας αὐτῆς ἐποποθετήσθαι εἰς τὸν τόμον αὐτῶν ἐπέσας πρὸ τῶν λόγων τούτων εἰς τὸν Ἀδάμ.

διορθώσωμεν· δεα διὰ τὰ τοὺς ἐκθέσωμεν, ἀλλὰ διὰ τὰ τοὺς πόρωμεν ἀπὸ τῆν ἀσκητὴν πομπῆν καὶ τὰ τοὺς ἀρπάσωμεν ἀπὸ τὰ κέρια τοῦ διαδόλου. Διότι αὐτὸς ποῦ ζῆ δὴν τὴν ἡμέραν εἰς τὴν μέθην, τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν πολυφαγίαν εἰσέσκειται ὑπὸ τὴν τυραννίδα τοῦ διαδόλου. Καὶ μακάρι νὰ ἐπιτόχωνα κατὰ καλύτερον μὲ τὸ κήρυγμά μου· ἀλλ' ὅμως, ἐάν καὶ μετὰ τὰς συμβουλὰς ἐξακολουθοῦν νὰ κάνουν τὰ ἴδια πράγματα, οὔτε κ' ἐγὼ θὰ στοματῶ νὰ τοὺς συμβουλεύω. Διότι καὶ C αἱ ἄρῳσαι ἐξακολουθοῦν νὰ τρέχουν καὶ ἂν ἀκόμη δὲν παύσῃ κανεὶς νερό, καὶ αἱ πηγαὶ ἀναβλύζουσιν, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἀνιῶν κανεὶς, καὶ οἱ ποταμοὶ τρέχουσιν, καὶ ἂν ἀκόμη κανεὶς δὲν πίνῃ. Πρέπει λοιπὸν, καὶ αὐτὸς ποῦ ἠμλεῖ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ κρῶς του, καὶ ἂν ἀκόμη κανεὶς δὲν προσέκη.

Υφίσταται λοιπὸν θεῖκός νόμος δι' ἡμᾶς ποῦ ἀκοῦμεν τὴν διακονίαν τοῦ λόγου, νὰ μὴ παραλείπωμεν ποτὲ τὸ καθῆκον μας, οὔτε νὰ σιωπῶμεν, εἴτε ἀκούει κανεὶς, εἴτε δὲν ἀκούει. Ὁ Ἱερεὺς λοιπὸν, ἀπειλοῦς μὲ μεγάλας τιμωρίας τοὺς Ἰουδαίους ὅταν προέλεγε τὰ μελλοντικὰ θέσασα καὶ οἱ συμπαιριῶται του ποῦ τὸν ἤκουαν, τὸν περιπέζαν καὶ τὸν ἐπεριγελοῦσαν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἐπειδὴ κάποτε ἐνικήθη ἀπὸ ἀνθρώπινην ἀδυναμίαν καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ὑποφέρῃ τὰς κοροΐδας καὶ τὰς ὕβρεις ἐοκέρφῃ νὰ στοματῆσῃ νὰ προφητεύῃ. D Καὶ ἀκούουσι τώρα πῶς τὸ λέγει ὁ ἴδιος· «Ἐγενώμην εἰς γέλωτα ὅλην τὴν ἡμέραν· εἶπον· οὐ μὴ λαλήσω, οὐδὲ μὴ ὀνομάσω τὸ ὄνομα Κυρίου. Καὶ ἐγένετο ἐν ἐμοὶ ὡς πῦρ καίωμενον καὶ φλεγμαίνον ἐν ταῖς ὀστέοις μου· παρεῖμαι πάντοθεν καὶ οὐ δύναμαι φέρειν» (Ἱερ. 20, 7-9). Αὐτὰ τὰ λόγια σημαίνουν τὸ ἔξῃς· ποῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν, λέγει, νὰ στοματῶσῃ τὴν προφητείαν, ἐπειδὴ δὲν μὲ ἤκουον οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ μόλις τὸ ἐοκέρφῃ, ἡ ἐνέργεια τοῦ πνεύματος ἐπέσεν εἰς τὴν ψυχάν μου ὡσαν τὴν φωτιάν E καὶ ἐρλόγχε τὰ σωθικά μου, καὶ τὰ ἔσθαιρε, καὶ τὰ κατέρωγε τόσο, ὥστε δὲν ἠμποροῦσα νὰ ὑποφέρω αὐτὴν τὴν πυρκαϊάν. Ἐάν λοιπὸν ἐκείνος, ποῦ τὸν ἐπεριγελοῦσαν καὶ τὸν ἐκοράϊευαν καὶ τὸν ὕβριζαν κάθε ἡμέραν, ἐπειδὴ ἐοκέρφῃ νὰ σιωπῆσῃ, ὑπέστη τέτοιαν τιμωρίαν, ἡμεῖς ποῖαν συγγνώμην ἄξιζομεν, ἐάν μικροφυκίσωμεν, ἐνῷ οὐδέποτε ἐπέθαμεν κατὰ τέτοιον, καὶ μόνον λόγῳ τῆς τερπελίδος μερικῶν στοματῶσωμεν νὰ τοὺς διδάσκωμεν, καὶ μάλιστα ὅταν ὑπάρχουν τόσο πολλοὶ ποῦ προσέχουν;

2, 709 A Αὐτὰ δὲν τὰ λέγω διὰ νὰ παρηγορῶ ἢ νὰ δικαιολογῶ τὸν ἑαυτὸν μου, διότι ἐγὼ δεα πείσει τὴν ψυχὴν μου, μέχρι νὰ ἀναπνεύσῃ καὶ θέλει ὁ Θεὸς νὰ παραμῆνω εἰς τὴν ζωὴν, νὰ ἐκπληρώσω αὐτὴν τὴν διακονίαν καί, εἴτε προσέχει

κανεὶς εἴτε δεα, νὰ ἐκτελῶ τὴν ἐντολήν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὑπάρχουν μερικοὶ, οἱ ὅποιοι ἀκρηστεύουν τὰ κέρια τῶν πολλῶν, διὰ νὰ μὴ ἠμποροῦν νὰ προσφέρουν κατὰ τὸ κρῆσιμον εἰς τὴν ζωὴν μας καὶ παραλοῦν τὴν διόθεσιν ἄλλων μὲ τὸ νὰ κλειούζουσιν καὶ νὰ κοροιδεύουσιν καὶ λέγουν, σταμάτησε νὰ συμβουλεύῃς, παῦσε νὰ παρακαλεῖς, δὲν θέλουν νὰ σὲ προσέξουν, μὴ σιναναστρέφουσι μὲ αὐτοὺς· ἐπειδὴ ὑπάρχουν μερικοὶ ποῦ λέγουν αὐτά, διὰ νὰ ἀποκόψω αὐτὸ τὸ πονηρὸν B καὶ ἀπάνθρωπον καὶ διαβολικὸν σκεδῶν ἐναντίον τῆς ψυχῆς τῶν πολλῶν, διὰ τοῦτο θὰ κάμω μεγαλυτέραν αὐτὴν τὴν ἠμλιαν. Διότι καὶ κτὲς ἔξρω ὅτι πολλοὶ ἔλεγαν αὐτὰ τὰ λόγια, οἱ ὅποιοι, ὅταν εἶδον μερικοὺς νὰ κόβονται εἰς τὸ καπηλεῖον, μὲ γέλωτα καὶ εἰρωνεῖαν ἔλεγαν· ἐπεῖσθησαν εἰς τὴν ἐντέλειαν, κανεὶς δὲν εἰσῆλθεν εἰς τὸ καπηλεῖον, ὅλοι ἐφρονηματίσθησαν.

Τι λέγεις, ἄνθρωπε; Ὑπεσκέθην ἐγὼ ὅτι θὰ τοὺς προσελκύσω ὅλους εἰς μίαν ἡμέραν; Διότι δὲν ἐπεῖσθησαν C μόνον δεκα ἢ μόνον πέντε ἢ μόνον ἕνας, δὲν εἶναι τοῦτο ἀρετὴ παρηγορία δι' ἐμέ; Ἄλλὰ ἐγὼ λέγω κατὰ ὑπερβολικώτερον. Ἔστω ὅτι οὐδεὶς ἐπεῖσθη μὲ τὰ λόγια μου, πρῶτα ἀδύνατον, νὰ μείνῃ ποτὲ ἀκαρπὸς λόγος ποῦ σπειρεται εἰς τόσα αὐτὰ, ἀλλὰ ἔστω. Καὶ πάλιν ὅμως ἡ ἠμλία μου δὲν ἔμεινε κενὴ κἀποσον κέρδος.

Διότι κ' ἂν μερικοὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ καπηλεῖον, ὅμως δὲν εἰσῆλθον μὲ τόσην ἀναισχυντίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ τραπέζι ἐνεθυμῆθησαν πολλὰς φορές τὰ λόγια μου, τὴν ἐπίκρισιν, τὴν ἐπίπληξιν, καὶ ἐντρόπισον, καὶ ἐκοκκίνισον μέσα τους. D Καὶ δεα ἐσυνῆθζαν, δὲν τὰ ἔκαραν μὲ τόσην ἠμαρτία. Αὐτὸ ὅμως εἶναι ἀρχὴ σωτηρίας καὶ ἀρίστης μεταβολῆς, τὸ νὰ ἐντραπῆ τελείως, τὸ νὰ ἀνιπληφῆ καλῶς τὰς πράξεις του. Ἐκτὸς τούτων ὅμως ἐσκαίμεν καὶ κάποιον ἄλλο κέρδος. Ποῖον εἶναι αὐτό; τὸ ὅτι κάνομεν τοὺς φρονήτους σεμνότερους, καὶ τοὺς πεῖσθωμεν μὲ δεα εἴπωμεν, ὅτι ἐοκέρφῃσαν καλύτερα ἀπὸ ὅλους καὶ δὲν ἤκαλοῦθησαν τοὺς πολλοὺς.

Δὲν ἐθεράπευσα τοὺς ἀσθενεῖς; ὅμως ἕκαμα δυνατοτέρους τοὺς ὑγιεῖς. Δὲν ἀπέσπασεν ὁ λόγος μερικοὺς E ἀπὸ τὴν κακίαν; ὅμως κατέσπασεν προσεκτικώτερος τοὺς ἐναρέτους. Θὰ προσθέσω καὶ ἕνα τρίτον. Δὲν τοὺς ἔπεισα σήμερον; ἀβριον ὅμως ἴσως ἠμπορέσω νὰ τοὺς πείσω. Ἄλλὰ οὔτε ἀβριον; τότε μεθαύριον ἢ καὶ ἀργότερα ἴσως. Αὐτὸς ποῦ ἤκουσε σήμερον ἀλλ' ἀπέκρουσε, ἀβριον ἴσως ἀκούσῃ καὶ παραδεχθῆ, αὐτὸς δὲ ποῦ σήμερον καὶ ἀβριον περιεφρόνησεν ἴσως μετὰ ἀπὸ περισσοτέρας ἡμέρας προσέξῃ τὰ λεγόμενα. Διότι καὶ ὁ ψαρῆς, ἐνῷ πολλὰς φορές τὴν ἡμέραν μαζεύει τὸ

δίαιτων ἄδειον, 710 Α τὸ θράδυ πολλές φορές τὴν ὕβαν ποὺ πρόκειται νὰ φύγη μίανει τὸ ψάρι ποὺ ἔδην τὴν ἡμέραν τοῦ ἐξέφυγε καὶ μετὰ ἀπέρκεται. Ἐάν δὲ πρόκειται ἕνεκα τῶν πάντοτε παρουσιαζομένων ἄνωγαν νὰ ἀργοῦμεν, ἢ νὰ ἀποφύγομεν ὅλα τὰ πράγματα, τότε ἄλλή μας ἢ ζωὴ θὰ κοθῆ, καὶ ὄχι μόνον τὰ πνευματικά, ἀλλὰ καὶ τὰ θωτικά θὰ εξαφανισθοῦν ὅλα. Διότι καὶ ὁ γεωργὸς ἐάν πρόκειται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν γεωργίαν διὰ τὰς παρουσιαζομένας μίαν καὶ δύο καὶ πολλές φορές ἑνωμαλίας τῶν καιρῶν, τότε πολὺ γρηγοροῦν ὄλοι θὰ πεθάνωμεν ἀπὸ τὴν πείναν. Καὶ ὁ καπετάνιος ἐάν διὰ τὴν τραχηλίαν ποὺ ἔσκαται καὶ μίαν, καὶ δύο καὶ πολλές φορές, ἀποφύγῃ τὴν θάλασσαν, τότε δὲν θὰ ἠμποροῦμεν νὰ διαπλεύσωμεν τὸ πέλαγος Β καὶ εἶσι πάλιν ἡ ζωὴ μας θὰ μείνῃ ἀβοήθητη. Καὶ ἐν περὰς ἡμεῖς τοὺς τεχνίτας καὶ δάσους τέτοιας συμβουλῆς καὶ παρανοήσεις τότε ὅλα θὰ καταστράφωσιν ἐκ θεμελίων καὶ ἡ γῆ θὰ μείνῃ ἀκατοκήτος. Αὐτὸ λοιπὸν ἐπειδὴ τὸ ἔξερουν ὄλοι, καὶ ἐν ἀκόμῃ μίαν, δύο ἢ πολλές φορές δὲν ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸν τοὺς στὰ ζητήματα ποὺ τοὺς ἀπασχολοῦν, πάλιν τὰ θανατωθῶσιν μετὰ τὴν ἴδιαν προθυμίαν.

8. Ἀφοῦ λοιπὸν γνωρίζομεν ὅλα αὐτὰ ἀγαπῶντες, ὡς παρακαλῶ μὴ τὰ προφέρωμεν ὅστε νὰ τὰ λέγωμεν. Δὲν μᾶς χρειάζονται τόσα λόγια, διότι C δὲν ἔχομεν κανένα κέρδος ἀπὸ αὐτὰ. Διότι καὶ ὁ καλλιεργητὴς τῆς γῆς ἀφοῦ σπεύσῃ μίαν καὶ δύο καὶ πολλές φορές τὸ ἴδιον καρφί, καὶ ἀποτύχῃ πάλιν τὸ θανακαλλιεργεῖ καὶ πολλές φορές συμβαίνει εἰς μίαν μόνον ἐσοδεῖν νὰ κερδίῃ ἔδην τὴν ζημίαν. Καὶ ὁ ἔμπορος ἐν καὶ ὑφίσταται πολλές φορές ναυάγια, δὲν ἐγκαταλείπει τὸ λιμάνι, ἀλλὰ καὶ πλοῖον καθελκύει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μισθώνει ναύτας καὶ, ἐν καὶ τοῦ εἶναι ἀγνωστοῦν τὸ μέλλον, δανείζεται χρήματα καὶ ἀσκαλεῖται πάλιν μετὰ τὰ ἴδια πράγματα. Καὶ ὄλοι ποὺ ἀσκολοῦνται μετὰ ὁπότε, εἶσι συνθίζον νὰ κάνουν, ὅπως ὁ γεωργὸς καὶ ὁ ἔμπορος. Ἐπειτα αὐτοὶ μὲν δείκνουν τὴν ἑσπέρην διὰ τὰ θωτικά, ἐν καὶ D δὲν γνωρίζουν τὸ ἀποτέλεσμα, ἐγὼ δὲ ἐν ὁμιλήσῃ καὶ δὲν με ἀκούσουν θὰ πρέπῃ ἀμέσως νὰ σταματήσω νὰ ὁμιλῶ; Καὶ ποῖος θὰ μοῦ τὸ συγκρατήσῃ αὐτό; Τί θὰ ἀπολατῆθῃ; Καὶ ὅμως δι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποὺ θὰ τοὺς παραγγορήσῃ διὰ τὰς ἀποτυχίας, ὅπως παραδείγματός κάριν ἐάν καταποντοῦν τὸ πλοῖον, κανεὶς δὲν θὰ βοηθήσῃ τὸν ναυαγὸν εἰς τὴν πτωχείαν του, ἢ ἐάν τὸ καρφί κατακοθῆ ἀπὸ τὴν πλημμύραν καὶ καταπνιγῆ ἢ σπορὰ, κατ' ἀνάγκην ὁ γεωργὸς θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ σπίτι μετὰ ἄδεια χέρια. Δι' ἡμᾶς ὅμως ποὺ ὁμιλοῦμεν καὶ παρανοοῦμεν δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον.

Ἄλλὰ καὶ ἐν ἀκόμῃ φυτεύσῃ τοὺς σπόρους τοῦ λόγου,

καὶ ὁ ἀκροατὴς δὲν τοὺς δεσθῆ, E καὶ δὲν ὑπακούσῃ, σὺ θὰ λάβῃς διὰ τὴν συμβουλήν ἀλόκληρον τὸν μισθὸν ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ θὰ λάβῃς τὴν ἀμοιβήν, καὶ ἐν ἀκόμῃ παρακούσῃ ἐκεῖνος, ὅσῃν θὰ ἐλάβῃς ἐάν ὑπήκουε, διότι ἐξεπλήρωσας τὸ καθήκον σου εἰς τὸ ἀκέραιον. Δὲν εἴμεθα ἐπιθυνοὶ, ἐάν δὲν πείσωμεν τοὺς ἀκροατάς, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ τοὺς συμβουλεύσωμεν. Διότι τὸ νὰ τοὺς συμβουλεύσωμεν ἔξαρτάται ἀπὸ ἡμᾶς, τὸ νὰ πείσωσιν δὲ 711 Α ἀπὸ αὐτοῦ. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἐάν, χωρὶς νὰ τοὺς συμβουλεύσωμεν ἐκεῖνοι ἐπιτύχουν πάρα πολλά, εἰς αὐτοὺς θὰ ἀνήκῃ ὅλος ὁ μισθός, δι' ἡμᾶς δὲ δὲν θὰ ὑπάρξῃ κανένα κέρδος ἐπειδὴ δὲν τοὺς συμβουλεύσωμεν, εἶσι καὶ, ἐν ἡρεῖς τοὺς συμβουλεύσωμεν, ἀλλὰ ἐκεῖνοι δὲν προσέχουν, αὐτοὺς μὲν θὰ εὕρῃ ἀλόκληρη ἢ τιμωρία, δι' ἡμᾶς δὲ δὲν θὰ ὑπάρξῃ καμμία κατηγορία, ἀλλὰ ἀντιθέτως καὶ ἡ ἀμοιβὴ ἀπὸ τὸν Θεὸν θὰ εἶναι μεγάλη, διότι ἐξετελέσωμεν ὅλον τὸ κρῆος μας. Ἡ ἐντολή εἶναι νὰ καταθέσωμεν μόνον τὰ χρήματα εἰς τοὺς τραπεζίτας, νὰ ἐπιμνησθῶν καὶ νὰ συμβουλεύσωμεν. Ὁμίλησε λοιπὸν καὶ παρακίνησε τὸν ἀδελφόν σου. Δὲν ἤκουσεν; σὺ ὅμως θὰ ἔχῃς τὸν μισθὸν σου ἀλόκληρον μόνον ἐν κέρει τούτου πάντοτε, ἐν δὲν σταματήσῃς ποτὲ, μέχρι νὰ τὸν πείσῃς, μέχρι νὰ B ἀναπνέῃς. Μόνον τότε νὰ σταματήσῃς νὰ συμβουλεύῃς ἔσταν πεισθῆ αὐτοὺς ποὺ δεσκατῆται τὴν παρανοήσιν.

Ὁ διάβολος ἀγωνίζεται πάντοτε ἐναντίον τῆς σωτηρίας μας χωρὶς νὰ κερδίῃ τίποτε, ἀλλὰ ἀντιθέτως πάρα πολὺ βλάπτεται ἀπὸ τὴν ἐπιμονήν του. Ἐκεῖ ὅμως τόσῃν μεγάλην μανίαν, ὥστε πολλές φορές ἐπιχειρεῖ πράγματα ἀκατόρθωτα καὶ ἐπιτίθεται ὅχι μόνον ἐναντίον αὐτῶν ποὺ ἐλπίζει πῶς ὀπισθοδύμωτε θὰ ὑποτάξῃ καὶ θὰ ἀνατρέψῃ, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον αὐτῶν ποὺ εἶναι φυσικὸν νὰ ὑπερνεκίσουν τὰς πονηρίας του. Ἐνθ' λοιπὸν ἤκουε διὰ τὸν Ἰωάννην νὰ ἐπιπνιγῆ ἀπὸ τὸν Θεὸν ποὺ γνωρίζει ὅλα τὰ μυστικά, πάλιν ἤλπιζε νὰ τὸν ἀνατρέψῃ καὶ δὲν ἐσταμάτησε ὁ ὑπόουλος; νὰ πρῶτη τὸ πᾶν καὶ νὰ πονηρεύεται C διὰ νὰ ὑποτάξῃ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον. Καὶ δὲν ἀπηλπίζετο ὁ ἐλεεινὸς καὶ παμπόνηρος ἐκεῖνος δαίμων, παρὰ τὸ ὅτι ὁ Θεὸς εἶχεν ἀναγνωρίσει τὸσον μεγάλην ἀρετὴν εἰς ἐκεῖνον τὸν δίκαιον. Εἰπέ μου λοιπὸν δὲν πρέπει μετὰ ἀπὸ αὐτὸ νὰ ἐντρέπώμεθα καὶ νὰ κοκινώσωμεν, ποὺ ἀπελπίζομεθα διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν, ἐνθ' ὁ διάβολος οὐδέποτε ἀπελπίζεται διὰ τὴν καταστροφὴν μας, ἀλλὰ πάντοτε τὴν ἀναμένει; Καὶ ὅμως ἐκεῖνος θὰ ἔσπερε καὶ πρὶν ἀποπειραθῆ, νὰ σταματήσῃ νὰ ἀγωνίζεται, καθ' ὅσον ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἦταν ποὺ ἀνεγνώριζε εἰς τὸν δίκαιον τὴν ἀρετὴν, ὅμως δὲν ἐσταμάτησεν, ἀλλὰ, ἀπὸ τὴν πολλὴν μανίαν τοῦ ἐναντίον μας, καὶ με-

τὰ τὴν ἀναγνώριον ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, πάλιν εἶχε τὴν ἐλπίδα νὰ νικήσῃ **D** τότε τὸν γενναῖον ἐκείνον. Ἡμῶς ὅμως δὲν ὑπάρχει τίποτα ποῦ νὰ μᾶς ρίπτῃ εἰς ἀπόγνωσκιν καὶ ὀδῶς σταματοῦμεν. Καὶ ἐνῶς ὁ διάβολος, ἂν καὶ τὸν ἐμποδίξῃ ὁ Θεός, δὲν ἐγκαταλείπει τὴν μάχην ἐναντίον μας, οὐ ἂν καὶ σὲ παρακῆ καὶ σὲ στήριξῃ ὁ Θεός εἰς τὴν βοήθειαν τῶν ἀμαρτωλῶν, ἀποφεύγει. Ὁ διάβολος ἤκουσε τὸν Θεὸν νὰ λέγῃ: «Ἄνθρωπος δίκαιος, ἀληθινός, θεοσεβής ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος» (Ἰωβ 1, 8) καὶ οἱ οὐδεὶς ἄλλος ἀπὸ ὧσιν κατοικεῖ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι τέτοιος, καὶ ὅμως ὕστερα ἀπὸ τόσας μαρτυρίας ἐπέμεινε καὶ ἔλεγε: μήπως κάποτε μὲ τὴν ἐπιμονὴν καὶ μὲ τὰ μεγάλα κακὰ ποῦ ἐπέφευε **E** ἡμπορέσω νὰ τὸν κυριεύσω καὶ νὰ γκρεμίσω τὸν μέγαν αὐτὸν κόργον.

4. Ποία συγγνώμη λοιπὸν θὰ ὑπάρξῃ δι' ἡμᾶς, ἀγαπητοί, καὶ ποία ἀπολογία, ἐὰν ὁ πονηρὸς δαίμων δείκνῃ τόσῃ μανίαν εἰς ἄσος μας, καὶ ἡμεῖς δὲν προσφέρωμεν οὔτε ἓνα μικρὸν μέρος τῆς τόσῃ προθυμίας διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας, καὶ μάλιστα ἐνῶς ἔκοιμεν τὸν Θεόν ⁷¹² **A** σύμμαχον; Ὅταν λοιπὸν ἴδῃς τὸν ἀδελφόν σου, σκληρὸν καὶ ἀνάποδον καὶ δὲν σὲ προσέκει, νὰ λέγῃς εἰς τὸν ἑαυτὸν σου. Μήπως ἡμπορέσωμεν μὲ τὸν καιρὸν νὰ τὸν πείσωμεν; Ἐπεὶ ὁ Παῦλος πρόσταξε νὰ κάνωμεν: «δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἤμῃον εἶναι πρὸς πάντας, ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιπαραθεμένους, μήποτε δώῃ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας» (Β' Τιμ. 24—25). Δὲν βλέπετε τοὺς γονεῖς, πῶς, ἐνῶς πολλὰς φορές ἔχουν ἀπελπισθῆ διὰ τὰ παιδιὰ τους, κάθονται πλησίον τους μὲ δάκρυα, μὲ θρήνους, μὲ φιλιὰ, καὶ προσφέρουν ὅτι ἡμποροῦν μέχρι τὴν τελευταίαν τους ἀναπνοήν; Αὐτὸ κάμει καὶ σὺ διὰ τὸν ἀδελφόν σου. Ἄν καὶ ἐκείνοι μὲν μὲ τοὺς θρήνους καὶ τὰ δάκρυα οὔτε τὴν ἀρρώστιαν ἡμποροῦν νὰ ἀπομακρύνουν, οὔτε τὸν θάνατον νὰ ἀποκροῦσιν οὐδὲν ἔλθῃ, **B** σὺ δὲ τὴν ἀπελπιμένην ψυχὴν μὲ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν συμπάρασιν πολλὰς φορές θὰ ἡμπορέσῃς μὲ τοὺς θρήνους καὶ τὰ δάκρυα νὰ ἀποσπᾷς καὶ νὰ ἀναστήσῃς. Ἐπιθυμοῦλεσθε καὶ δὲν ἐπιεσεῖς; Νὰ διακρίσῃς, καὶ πολλὰς φορές θὰ ἐπιτύχῃς: νὰ στενάξῃς παρὰ, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὴν σωτηρίαν, διότι θὰ σεβοσθῆ τὴν φροντίδα σου. Τί θὰ ἡμπορέσω ἐγὼ νὰ κάμω μόνος μου; Δὲν ἡμπορῶ ἐγὼ ἕνας, νὰ συναντῶμαι κάθε ἡμέραν μὲ δαίους σας, οὔτε προλαμβάνω ἐγὼ ἕνας νὰ συνομιλῶ μὲ τὸσον πλῆθος.

Σεῖς ὅμως, ἐὰν θελήσετε νὰ διαμορφώθῃτε τὴν σωτηρίαν ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου, καὶ καθ' ἕνα νὰ ἀναλάβῃ ἓνα ἀπὸ τοὺς παραμελημένους ἀδελφούς **C** πολὺ γρήγορα θὰ αὐξήθῃ ἡ οἰ-

κοδομῆ μας. Καὶ τί πρέπει νὰ λεχθῆ δι' αὐτοὺς ποῦ διαρθώνονται μόνον μὲ πολλὴν παρακίνησιν; Διότι δὲν πρέπει νὰ παραμελοῦμεν ἢ νὰ ἀποφεύγωμεν οὔτε ἐκείνους ποῦ εἶναι ἀθεράπευτα ἄρρωστοι, καὶ ἂν ἀκόμη προβλέπωμεν σωφῶς, ὅτι παρὰ τὴν μεγάλην προθυμίαν καὶ τὴν συμβουλὴν δὲν πρόκειται νὰ κερδίσῃον τίποτε περισσότερον. Καὶ ἂν οὐκ φαίνονται παρῶνα αὐτὰ τὰ λόγια, ἐλάτε νὰ τὰ ἐπαθεσθῶσιν ἀπὸ ὧσιν ὁ Χριστὸς ἔπραξε καὶ εἶπε. Διότι ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἀγνωσοῦμεν τὸ μέλλον, καὶ δὲν ἡμποροῦμεν νὰ γνωρίζωμεν διὰ τοὺς ἀκροατὰς ἐὰν θὰ πεισοῦν ἢ θὰ παρακοῦσιν εἰς ὧσιν θὰ τοὺς εἴπωμεν. Ὁ Χριστὸς ὅμως ἐνῶς καὶ τὰ δύο αὐτὰ **D** τὰ ἤξερε καλά, δὲν ἔπαυε μέχρι τέλους νὰ συμβουλεύῃ αὐτὸν ποῦ δὲν ἐπράξειτο νὰ τὸν ὑπακούσῃ.

Καὶ ἐνῶς ἤξερε πῶς ὁ Ἰούδας δὲν θὰ παρατηρῆ τῆς προδοσίας, δὲν ἔπαυσε νὰ τὸν ἐμποδίξῃ μὲ συμβουλίας, νοουθεσίας, εὐεργεσίας, ἀπειλὰς καὶ μὲ κάθε τρόπον διδασκαλίας, καὶ συνεκῶς μὲ τὸν λόγον οὐκ ἐκόμισεν καλινόρη, νὰ τὸν ἀνακατήξῃ ἐξ αὐτῆς. Τοῦτο δὲ κάνει διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ, ὅτι καὶ ἂν προβλέπωμεν ὅτι δὲν θὰ πεισοῦν οἱ ἀδελφοί, πρέπει ὅσον ἐκαρτῆται ἀπὸ ἡμᾶς, νὰ τὸ κάνωμεν, διότι ὁ μισθὸς **E** διὰ τὴν συμβουλὴν θὰ εἶναι ἀκέραιος. Καὶ πρόσθε πῶς τὸν ἀνεκαίριτε συνεχῶς καὶ μὲ σοφίαν μὲ ὧσιν ἔλεγε: «Εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με (Ματθ. 26, 21). Καὶ πάλιν: «Ὅτι περὶ πάντων ὑμῶν λέγω: οὐκ οὐκ ἐξελεξάμην» (Ἰωβ. 13, 18). Καὶ πάλιν: «Εἰς ἐξ ὑμῶν διάβολός ἐστι» (Ἰωβ. 6, 71). Καὶ ἀνεύχεται νὰ θάξῃ δαίους εἰς ἀγωνίαν, διὰ νὰ μὴ ἐκθέσῃ τὸν προδότην, καὶ τὸν ἐντροπιάσῃ περισσότερον μὲ τὸν φανερόν ἔλεγον. Ὅτι δὲ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἐπροκαλοῦσιν ἀγωνίαν καὶ φόβον αὐτὰ τὰ λόγια, ἂν καὶ δὲν εἶχον τίποτε πονηρὸν εἰς τὴν συνείδησίν των, ἔκουσε πῶς ἐρωτοῦσε καθ' ἕνα μὲ ἀγωνίαν: «Μήτι ἐγὼ ⁷¹³ **A** εἶμι, Κύριε;» (Ματθ. 26, 22). Κι' ὧσιν μόνον μὲ τὰ λόγια, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ἔργα τὸν ἐδίδασκε. Διότι, ἐπειδὴ πολλὰς φορές καὶ μὲ κάθε τρόπον ἐφανερώσει τὴν φιλιανθρωπίαν του, μὲ τὸ νὰ καθαρῖζῃ λεπρούς, νὰ θιάκνῃ δαίμονας, νὰ θεραπεύῃ ἀρρώστους, νὰ ἀνιστᾷ νεκρούς, νὰ στήριξῃ παραλύτους, καὶ νὰ εὐεργετῆ ὅλους χωρὶς νὰ τιμωρῆ κανένα, καὶ ἐπειδὴ ἔλεγε συνεχῶς: «Οὐκ ἔλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον» (Ἰωβ. 12, 47), διὰ νὰ μὴ νομίσῃ ὁ Ἰούδας ὅτι ὁ Χριστὸς ἔχει μόνον νὰ εὐεργετῆ, νὰ τιμωρῆ δὲ ὧσιν, τὸν διδάσκει καὶ δι' αὐτὴν τὴν πλευράν, ὅτι δηλαδὴ ἡμπορεῖ καὶ νὰ καταδικάξῃ καὶ νὰ τιμωρῆ αὐτοὺς ποῦ ἁμαρτάνουν.

5. **B** Καὶ πρόσθε πῶσον καταλλήλιος καὶ σοφῶς καὶ αὐτὸν ἐδίδαξε καὶ κανένα ἄνθρωπον δὲν ἠθέλησε νὰ τιμωρῆ καὶ νὰ καταδικάσῃ. Τί ἔπραξε νὰ κἀνῃ λοιπὸν διὰ νὰ μᾶς ὁ μα-

θητής την τιμηρικήν του δύναμιν; Διότι εάν μὲν κατεδικάζε κάποιον, θά εφαινότο ὅτι ἦταν ἀντίθετος μὲ τὸν ἑαυτὸν του, ποῦ ἔλεγεν «ὡς ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον» (Ίω. 12, 47). Ἐάν πάλιν δὲν κατεδικάζε κανένα, θά ἔμενεν ἀδιάρθρωτος ὁ μαθητής, ἀφοῦ δὲν θά ἔβλεπε μὲ ἔργα τὴν τιμηρικήν του δύναμιν.

Τι ἔπρεπε λοιπὸν νὰ γίνη; ὕστε καὶ ὁ μαθητής νὰ φοβηθῆ καὶ νὰ μὴ γίνη χειρότερος μὲ τὴν ἀμελείαν του καὶ νὰ μὴ θηγῆ κανέναν ἄνθρωπον οὔτε νὰ καταδικασθῆ καὶ νὰ τιμωρηθῆ; Ὁ Χριστὸς ἐρανέρωσε τὴν τιμηρικήν του δύναμιν εἰς τὴν σκῆν C ὅταν εἶπε: «Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται» (Ματθ. 21, 19) καὶ τὴν ἐξήρανεν ἄμεσως μὲ ἓνα μόνον ἄπλὸν λόγον. Καὶ ἔτσι καὶ οἱ ἄνθρωποι ὅλοι δὲν ἐβλάθθησαν καὶ ὁ ἴδιος εἶδει τὴν δύναμίν του, διότι τὴν τιμωρίαν, τὴν ἐδέχθη τὸ δένδρον. Καὶ ἂν ὁ μαθητής ἐπρόσεκε, θά ἐκέρδιζε μεγάλην ὠφέλειαν ἀπ' αὐτὴν τὴν τιμωρίαν ἀλλ' ὅμως οὔτε εἶσι διαρῶσθη. Ὁ Χριστὸς ὅμως ἐπειδὴ καὶ τοῦτο τὸ ἐγνώριζε ἀπὸ πρῶν, δὲν περιωρίσθη εἰς τὴν τιμωρίαν τῆς σκῆς, ἀλλὰ μαζὶ μὲ αὐτὸ ἔκαμε καὶ κάτι ἄλλο πολὺ μεγαλύτερον ἀπ' αὐτό. Ὅταν δηλαδὴ τοῦ ἐπετέθησαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἔκοντες τὰ κέρια τῶν ἀπλιωμένα κατ' αὐτοῦ D μὲ μακαρία καὶ ξόλα, τότε ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἐτόφλωσεν. Διότι μὲ τὸ νὰ εἴη «τίνα ζητεῖτε;» (Ίω. 18, 4), αὐτὸ εἶδειεν.

Ἐπειδὴ δηλαδὴ ὁ Ἰουδαῖος ἔλεγε συνεχῶς: «Πι θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ ἐγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν;» (Ματθ. 26, 15), καὶ ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἤθελε νὰ πείσῃ καὶ τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνον νὰ διδάξῃ, ὅτι ἐκουσῖως ἔρχεται πρὸς τὸ πάθος καὶ ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπ' αὐτόν καὶ ὅσα ὅτι ἡμέτερος ἢ πανουργία τοῦ Ἰουδαῖο, νὰ τὸν νικήσῃ, διὰν αὐτὸς ὁ προσδοτὴς ἔσπεκε μὲ αὐτοὺς ὅλους, ὁ Κύριος λέγει: «Τίνα ζητεῖτε;» (Ίω. 18, 4). Τόσον δὲν ἐγνώριζεν αὐτόν ποῦ ἐπρόκειτο νὰ παραδώσῃ διότι τοῦ εἶχε τυφλώσῃ τὴν δρασίαν. Κι' ἔτσι μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς ἔριξε ἐπὶ τῆς γῆς μὲ αὐτὰ τὰ λόγια. Καὶ ἐπειδὴ οὔτε αὐτὸ τοὺς ἔκαμε καλύτερους, οὔτε καὶ τὸν ἄλλοι ἐκείνων ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν προσδοσίαν, ἀλλ' ἔμενεν ἀθεράπευτος, Ἐ πάλιν ὁ Χριστὸς δὲν διέκοψε τὴν πρὸς αὐτὸν καλωσύνην καὶ φροντίδα. Ἀλλὰ πρόσεξε πῶς μεθοδικάτα ἀγγίζει τὴν διδάντροπην, πρῶτῃν, καὶ προφέρει λόγια ἱκανὰ νὰ μαλάρουν καὶ πέτρινην καρδίαν. Ὅταν δηλαδὴ ἔσπευσε νὰ τὸν φιλήσῃ, τοῦ λέγει: «Ἰουδα, φιλήματι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδος;» (Λουκ. 22, 48). Δὲν ἐντρέπεται οὔτε αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς προσδοσίας; Αὐτὰ δὲ τὰ ἔλεγεν ὁ Χριστὸς, ἐπειδὴ τὸν ἠγάπα καὶ τοῦ ὑπενθῆκε τὴν προηγουμένην συναναστροφήν του. 714 Α. Ἀλλ' ὅμως ἐνῶς ὁ Κύ-

ριος ἔπραξε τόσα καὶ εἶπε τόσα, αὐτοὺς δὲν ἔγινε καλύτερος, ἀπὸ τὸν ἴδιον του βαθμίαν. Ὁ δὲ Χριστὸς, ἂν καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ προέβλεπε, δὲν ἔπαυσε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὡς τὸ τέλος νὰ δεύκνη ὅλον του τὸ ἐνδιαφέρον.

Ἐπειδὴ λοιπὸν γνωρίζομεν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, ὅλα αὐτὰ, πρέπει διαρκῶς καὶ πάντοτε νὰ καθοδηγοῦμεν καὶ νὰ ἀγαποῦμεν τοὺς παραμελημένους ἀδελφοὺς μας, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν προέχεται κανένα ὄφελος ἀπὸ τὴν συμβουλὴν μας. Διότι εἰάν αὐτοὺς ποῦ ἐγνώριζε ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα θά εἶναι τέτοιο, τὴσιν φροντίδα εἶδει δι' αὐτὸν, ποῦ δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἀφεληθῆ κατ' ὅλου ἀπὸ τὴν συμβουλὴν του. Β ποῖαν συγκώρησιν θά ἀξιωομεν ἡμεῖς, ποῦ χωρὶς νὰ γνωρίζομεν τὴν πορείαν τῶν πραγμάτων, παραμελοῦμεν ἔτσι τὴν σωτηρίαν τῶν πλησίων μας καὶ τοὺς ἐγκαταλείπομεν μὲ τὴν πρώτην ἢ δευτέραν συμβουλὴν; Καὶ μαζὶ μὲ ὅλα αὐτὰ ποῦ εἶπομεν νὰ σκεφθοῦμεν καὶ τὰ ἴδικά μας, δι' ἐνῶ κάθε ἡμέραν ὁ Θεὸς μᾶς ὁμιλεῖ μὲ τοὺς προσήτας καὶ τοὺς ἀποστόλους, ἡμεῖς κάθε ἡμέραν παρακούομεν καὶ ὅμως δὲν σταματᾷ καὶ νὰ ὁμιλῆ καὶ νὰ παρακαλῆ πάντοτε τοὺς ἀπειθήτους καὶ ἀπροσεκτοὺς. Καὶ ὁσὶ ὁ Παῦλος λέγοντας: «ὑπὲρ Χριστοῦ προσβεβόμεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν, C δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ». (B' Κορ. 5, 20). Καὶ διὰ νὰ εἴπω καὶ κάτι σαφέστερον δὲν ἀξίζει τόσον πολλοὺς ἐπαίνους αὐτοὺς ποῦ συμβουλεύει, γνωρίζων ὅτι ὁπωσδήποτε θά πεισθῆ αὐτοὺς ποῦ δέχεται τὴν συμβουλὴν, ὅσον ἀξίζει αὐτοὺς, ποῦ πολλὰς φορές εἶπε καὶ συνεβούλευσε καὶ ἀπέτυχε, ἀλλ' ὅμως οὔτε κι' ἔτσι δὲν ἔπαυσε νὰ συμβουλεύῃ.

Διότι τὸν ἓνα παρακαλεῖ πρὸς τὴν συμβουλὴν ἢ ἐκ τῶν προτέρων ἔλπις ὅτι θά πεισθῆ αὐτοὺς ποῦ τὸν ἀκούει, ἀκόμη καὶ ἂν εἶναι πολὺ ἀκηρῶς, ὁ ἄλλος δὲ ποῦ συμβουλεύει συνεχῶς χωρὶς νὰ εἰσάκουεται, καὶ δὲν σταματᾷ, δείχνει σημεῖον τῆς πρὸς Θεοῦ καὶ γνωστῆς ἀγάπης, ἀφοῦ χωρὶς νὰ τρέφεται ἀπὸ καρμίαν τέτοιαν ἐλπίδα, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὴν στοργὴν πρὸς τὸν ἀκροατὴν δὲν σταματᾷ τὴν φροντίδα διὰ τὸν ἀδελφόν. D Ἀλλ' ἔχει πλῆθος ἀποδεικτῆς ἀρκετὰ ὅτι οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐγκαταλείπομεν τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Πρέπει λοιπὸν τῶρα νὰ προχωρήσομεν εἰς τὴν ἐπίκρισιν αὐτῶν ποῦ ἄσπευσαν. Διότι μέχρι ποῦ ὑψίσταται αὐτὴ ἡ ἔορτη καὶ ὁ διάβολος προξενεῖ καὶ τὰς πληγὰς τῆς μέθης εἰς τὰς ψυχὰς ἐκείνων ποῦ μεθοῦν, πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ ἐπιθέτομεν τὰ φάρμακα.

8. Χθὲς λοιπὸν ὡς φρούριον ἐναντίον αὐτῶν ὑψώσαμεν τὸν Παῦλον ποῦ λέγει: «εἰτε ἐσθίετε, εἰτε πίνετε, εἰτε τι ποι-

3. Ἀναφέρεται τὸ δεύτερον μέρος τοῦ λόγου εἰς τὰς Καλάνδας.

είτε, πάντα εις δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α΄ Κορ. 10, 31). Σήμερον ὁμοῦ θὰ δεῖξωμεν εἰς αὐτοὺς τὸν Κύριον τοῦ Πούλου **E** ὅτι μόνον νὰ παρακινήσῃ, ἢ νὰ συμπουλεύσῃ νὰ ἀπέκουν ἀπὸ τὴν ἄκαλασίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ καταδικάσῃ τὸν ἀκόλαστον καὶ νὰ τὸν τιμωρῇ. Διότι ἡ ἱστορία τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου καὶ τῶν γεγονότων ποῦ συνέβησαν γύρω ἀπ' αὐτοὺς μόνον αὐτὸ δεῖκνει. Καλύτερα ὁμοῦ διὰ νὰ μὴ κόψωμεν αὐτὸ με ἐπιπολαιότητα θὰ εἶς ἀναγνώσῃ ἀπὸ ἐδῶ ὑψηλὰ τὴν παραβολήν. «Ἀνθρωπὸς τις ἦν πλούσιος καὶ ἐνεδιόσκειτο, πορφύραν καὶ θύσσον, εὐφραίνόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς πτωχὸς δὲ τις ἦν Λάζαρος, ὃς ἐβέβητο εἰς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἠλικιωμένος καὶ ἐπιθυμῶν κορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς 715 **A** τραπέζης τοῦ πλουσίου, ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι, περιέλειπον τὰ ἔλκει αὐτοῦ». (Λουκ. 16, 19—21) Διὰ ποῖον λόγον ὁ Κύριος ὠμίλει με παραβολὰς καὶ διατὶ ἄλλας μὲν ἀπὸ αὐτὰς ἐξηγοῦσε, ἄλλος δὲ οὐκ, καὶ τι σημαίνει ἡ παραβολή, καὶ ἄλλα ὅμοια, θὰ τὰ ἀφήσωμεν δι' ἑλληνικὴν εὐκαιρίαν, ὥστε νὰ μὴ ἀπορακυνθῶμεν τώρα ἀπὸ τὸ θέμα αὐτὸ ποῦ εἶναι πολὺ ἐπιγόν. Ἐκείνο μόνον θὰ εἰπωμεν ὑπὲρ ποῖος εἶναι ὁ Εὐαγγελιστὴς ποῦ μᾶς λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶπεν αὐτὴν τὴν παραβολήν. Ποῖος εἶναι λοιπὸν; Μόνον ὁ Λουκᾶς. Διότι καὶ αὐτὸ **B** πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι ἀπ' ὅσα ἐλέχθησαν ἄλλα μὲν καὶ οἱ τέσσαρες τὰ εἶπαν, ἄλλα δὲ τὰ διετήρησαν ὁ καθ' ἑνας μόνος του.

Διὰ ποῖον λόγον; Διὰ νὰ εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἀνάγνωσις καὶ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ νὰ φανῆ καὶ ἡ ἑξαιρετικὴ συμφωνία. Διότι εἴαν ὅλα τὰ ἔλεγαν ὅλοι, δὲν θὰ ἐπροσέκαμεν με προθυμίαν εἰς ὅλους, διότι θὰ ἦταν ἀρκετὸς ὁ ἕνας διὰ νὰ τὰ διδάξῃ ὅλα. Ἐάν πάλι ὅλοι τὰ ἔλεγαν ὅλα κατὰ διαφορετικὸν τρόπον, δὲν θὰ ἐφαίνετο ἡ ἑξαιρετικὴ τῶν συμφωνία. Διὰ τοῦτο καὶ πολλὰ ὅμοια ἔγραψαν ὅλοι, ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερα ὁ καθ' ἑνας διετήρησε. Τοῦτο λοιπὸν διδάσκει ὁ Χριστὸς με τὴν παραβολήν. Ἦταν, λέγει, κάποιος ἀνθρώπος πλούσιος, **C** ποῦ ἔχουσε με πολλήν ἁμαρτίαν, ποῦ δὲν ἐδοκίμαζε καμμίαν στενοχωρίαν, ἀλλὰ ὅλα τοῦ ἐπῆγαιναν καλὰ ὅπως τρέκει τὸ νερὸ ἀπὸ τὰς πηγὰς. Καὶ ὅτι δὲν τοῦ συνέβαινε τίποτε ἀπὸ ὅσα δὲν ἐπερίμενον, οὔτε ὑπῆρχε δι' αὐτὸν ἀφορισμὸς στενοχωρίας, οὔτε κάποια ἀναποδίᾳ εἰς τὴν ζωὴν, αὐτὸ ὑπανίστατο με τὸ νὰ λέγῃ, ὅτι διεσκέδαζε καθημερινῶς. Ὅτι δὲ ἔχουσε ἐντὸς τῆς ἁμαρτίας αὐτὸ φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ τέλος του, ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὸ, ἀπὸ τὴν περιφρόνησιν ποῦ ἔδειξε εἰς τὸν πτωχόν. Καὶ ὅτι ὅσα μόνον ἐκείνον εἰς τὴν πόρταν του δὲν ἔλεοῦσε, ἀλλὰ οὔτε καὶ κανέναν ἄλλον, αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸ ἔδειξε. Διότι δὲν αὐτὸν τὸν παραπεταγμένον διαρκῶς εἰς τὴν

πόρταν του, ποῦ ἦταν ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια του, ποῦ κάθε **D** ἡμέραν ἠναγκάζετο νὰ τὸν βλέπῃ καὶ μίαν καὶ δύο καὶ πολλές φορές εἰσερχόμενος καὶ ἐξερχόμενος, διότι δὲν εὐρίσκειτο εἰς καμμίαν συνοικίαν, οὔτε εἰς κρυφὸν ἢ στενὸν δρόμον, ἀλλὰ ἐκεῖ ποῦ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἦταν ἀναγκασμένος νὰ τὸν βλέπῃ, διότι συνεχῶς εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται. Ἄν λοιπὸν δὲν ἔλεοῦσε αὐτὸν ποῦ εὐρίσκειτο ἐκεῖ κατάκοιτος με τὸσον βαρεῖαν ἀρρώστιαν, ποῦ ἔχουσε με τὸσον δυστυχίαν, ἢ καλύτερα ποῦ ἐταλαιπωρεῖτο εἰς ἄλην του τὴν ζωὴν ἀπὸ τὴν ἀρρώστιαν, διὰ ποῖον ἄλλον ἀπὸ ὅσους ἐσυναντοῦσεν ἦταν δυνατόν νὰ συγκινήθῃ ποῦ;

Διότι καὶ ἂν τὸν ἐπροσέτασε τὴν **E** πρώτην ἡμέραν, ἦταν δυνατόν τὴν δευτέραν κάπως νὰ συγκινήθῃ. Ἄλλὰ ἂν καὶ τὴν δευτέραν δὲν τὸν ἐπροσέταξε, ὁμοῦ τὴν τρίτην, ἢ τὴν τετάρτην ἢ καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὴν ἔπρεπε κάποτε νὰ συγκινήθῃ, ἀκόμη καὶ ἂν ἦταν ἀγριώτερος ἀπὸ τὰ θηρία. Δὲν ἠσθάνθη ὁμοῦ κατὰ τέτοιον, ἀλλὰ ἐγινε πρὸ ἀδιάντροπος καὶ σκληρότερος καὶ ἀπὸ τὸν δικαστὴν ἐκείνον ποῦ δὲν φοβάται τὸν Θεὸν οὔτε ἐντρέπεται τοὺς ἀνθρώπους. Διότι ἐκείνον ἡ ἐπιμονὴ τῆς χήρας, ἂν καὶ ἦταν σκληρὸς καὶ ἀγριος, τὸν ἔπεισε νὰ δώσῃ κέρην, ἀφοῦ ἐσυγκινήθη ἀπὸ τὰς παρακλήσεις. Τοῦτον ὁμοῦ οὔτε 716 **A** καὶ αὐτὸ ἠμπόρεσε νὰ τὸν συγκινήσῃ διὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν πτωχόν, παρὰ τὸ ὅτι ἡ παράκλησις του δὲν ἦταν ἰσχυρὰ, ἀλλὰ πολὺ εὐκολωτέρα καὶ δικαιοτέρα. Διότι ἡ χήρα ἐπαρακαλοῦσε τὸν δικαστὴν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, αὐτὸς ὁμοῦ ἔλιποῦσε νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὴν πείναν καὶ νὰ μὴ τὸν παραμελήσῃ ποῦ ἔκονετο. Καὶ ἐκεῖνη μὲν ἐνοκλοῦσε με τὰς παρακλήσεις τῆς, αὐτὸν δὲ τὸν ἔβλεπε ὁ πλούσιος πολλές φορές τὴν ἡμέραν νὰ κάθεται χωρὶς νὰ ὁμιλῇ, καὶ αὐτὸ ἦταν ἀρκετὸν νὰ μαλακώσῃ καὶ πέντην καρδίαν. Διότι πολλές φορές ὅταν μᾶς ἐνοκλοῦν ἐξοργίζομεθα ἐπὶ πλέον, ὅταν ὁμοῦ ἴδωμεν αὐτοὺς ποῦ ἔχουν ἀνάγκην βοηθείας νὰ στέκονται τελείως ὀμίλητοι, χωρὶς νὰ προφέρουν τίποτε, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὅτι πάντοτε δὲν ἐπιτυχάνουν, **B** ὁμοῦ δὲν παραπονούνται, ἀλλὰ ἐμφανίζονται ἐμπρὸς μας μόνον με συμπῆν, τότε καὶ ἂν ἀκόμη εἴμεθα πρὸ ἀνάσταθμοι καὶ ἀπὸ τὰς πέτρας, σεβόμεθα τὴν ὑπερβολικὴν τους πραότητα καὶ συγανόμεθα. Ἄλλὰ καὶ κατὰ ἄλλο ὅχι ὀλιγώτερον, ἰὸ ὅτι καὶ ἡ ἐμφάνισις τοῦ πτωχοῦ, ὁμοῦ εἶχε καταντήσῃ ἀπὸ τὴν πείναν καὶ τὴν ἀρρώστιαν, ἦταν ἀεκολύπητος. Ἄλλ' ὁμοῦ τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν ἠμέρασεν αὐτὸν τὸν ἀνήμερον.

7. Πρῶτη λοιπὸν κακία εἶναι ἡ σκληρότης καὶ ἡ ἀπονηθροπία ποῦ δὲν ἔχει τὸ χειρότερον τῆς. Διότι δὲν εἶναι τὸ

8. Διὰ τὴν παραβολὴν τοῦ Χριστοῦ τῆς ἀδικίας. Δλ. Λουκ. 18, 2-5.

ἴδιο νὰ εἶσαι πτωκὸς καὶ νὰ μὴ βοηθῆς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκη μὲ τὸ νὰ ἀπολαρβάνῃς τόσην πολυτέλειαν καὶ νὰ περικορνήσῃς τοὺς ἄλλους ποὺ λυώνουν ἀπὸ τὴν πείναν. **C** Δὲν εἶναι πάλιν τὸ ἴδιο νὰ παραβλέπῃς τὸν πτωκὸν ὅταν τὸν βλέπῃς μίαν ἢ δύο φορές, μὲ τὸ νὰ τὸν βλέπῃς κάθε ἡμέραν, καὶ ὅμως νὰ μὴ σὲ παρακινῇ οὔτε αὐτὸ τὸ καθημερινὸν θέαμα δι' ἔλεος καὶ φιλανθρωπίαν. Πάλιν δὲν εἶναι τὸ ἴδιο τὸ νὰ μὴ βοηθῆς τοὺς πτωχοὺς ὅταν εὐρίσκῃσαι εἰς συμφοράς καὶ εἰς στενωχωρίαν καὶ εἰς κακὴν ψυχικὴν διάθεσιν, μὲ τὸ νὰ παραβλέπῃς τοὺς ἄλλους ποὺ λυώνουν ἀπὸ τὴν πείναν, ὅταν ἐσὺ ἀπολαρβάνῃς τόσα ἀγαθὰ καὶ συνεκῇ καλοπέρασιν καὶ νὰ καταργῆς τὴν συμπάθειαν καὶ οὕτε ἐξ αἰτίας τῆς χαρῆς ἀπὸ τὴν καλοπέρασιν νὰ μὴ γίνῃσαι φιλανθρωπότερος. Διότι ἀσφαλῶς τὸ ἔρετε **D** καὶ αὐτὰ, ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη εἴμεθα ἀγρότεροι ἀπὸ ἄλλους, ἔχομεν δημιουργηθῆ ἔτσι, ὥστε μὲ τὴν εὐκαιρίαν νὰ γινώμεθα καλύτεροι. Ἐκεῖνος ὅμως οὔτε ἀπὸ τὴν καλοπέρασιν ἔγινε καλύτερος, ἀλλ' ἔμεινε ἀγριος ὡσὸν θηρίον, ἢ καλύτερα καὶ τοῦ θηρίου τὴν ἀγριότητα καὶ τὴν ἀπανθρωπίαν ὑπερέβαλε μὲ τοὺς τρόπους του.

Ἄλλ' ὅμως ἐκεῖνος ποὺ ἔχουσαν εἰς τὴν πονηρίαν καὶ τὴν ἀπανθρωπίαν ἀπελῶθε καθε εὐτυχίαν, ἐνῶ ὁ δικαῖος καὶ ἐνάρτεος εὐρίσκειτο εἰς τὰ μεγαλύτερα βόσανα. Τὸ ὅτι δὲ ὁ Λάζαρος ἦταν δικαῖος τὸ ἀπέδειξε καὶ ἐδῶ τὸ τέλος ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ τέλους ἢ ἴδια ἢ ὑποκρινῶν εἰς τὴν πτωκίαν. Λοιπὸν δὲν οἶσ φάνεται πῶς βλέπετε τὰ πράγματα ὡσὸν νὰ συμβαίνουν τώρα; Διὰ τὸν πλοῦσον **E** τὸ πλοῖον ἦταν γεμάτον ἐμπόρευμα καὶ ἔπλεε μὲ εὐνοϊκὸν ἄνεμον. Ἀλλὰ μὴ τὸν καλοτυχεῖτε, διότι ἐπῆγγαινε κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ ναυάγιον, ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησε νὰ τοποθετήσῃ τὸ φορτίον μὲ προσοκῆν. Θέλεις νὰ σοῦ πῶ καὶ ἄλλην ἁμαρτίαν του; Τὸ ὅτι κάθε ἡμέραν διεσκεδάσε μὲ τὸ παραπάνω. Διότι καὶ αὐτὸ εἶναι πολὺ μεγάλη ἁμαρτία, ὅχι μόνον τώρα ποὺ μᾶς ζητεῖται τόση πίστις, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅταν δὲ εἶχε φανερωθῇ ἀκόμη τόση ἀσιτηρότης εἰς τὴν ἠθικὴν ζωὴν. Ἄκουσε λοιπὸν τί λέγει ὁ προφήτης «Ὅσαι οἱ ἐρχόμενοι εἰς ἡμέραν κακῆν, οἱ ἐγγιζόντες καὶ ἀπτόμενοι σαββάτων ψευδῶν» (Ἀμώς 6, 3). Τί σημαίνει «οἱ ἀπτόμενοι σαββάτων ψευδῶν»;

Οἱ Ἰουδαῖοι ⁷¹⁷ **A** νομίζουσαν πῶς τὸ Σάββατον τοὺς ἔχει δοθῆ δι' ἀργίαν. Δὲν εἶναι ὅμως αὐτὴ ἡ αἰτία, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀπαλλάξουν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ἀπὸ τὰ θωπικὰ καὶ νὰ καταναλώσων ὅλον τὸν χρόνον τοὺς εἰς πνευματικὰ.

Ὅτι δὲ τὸ Σάββατον δὲν εἶναι εὐκαιρία δι' ἀργίαν, ἀλλὰ διὰ πνευματικὴν ἐργασίαν εἶναι φανερόν ἀπὸ αὐτὰ τὰ πρῶ-

γματα. Ὁ ἱερεὺς δηλαδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην κάνει διπλὴν ἐργασίαν καὶ ἐνῶ κάθε ἡμέραν προσφέρει ἀπλήν θυσίαν τότε ἔχει ἐντολήν νὰ προσφέρῃ διπλὴν. Ἐάν ὅμως τὸ Σάββατον ἦταν ὁπωσδήποτε δι' ἀργίαν, ἔπρεπε πρῶτα ἀπ' ἄλλους ὁ ἱερεὺς νὰ ἀργῇ. Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπηλλάσσοντο ἀπὸ τὰς θωπικὰς μερίμνας, ἀλλὰ δὲν ἐσίωον προσοκῆν εἰς τὰ πνευματικὰ, δηλαδὴ εἰς τὴν σακρυστήνην καὶ τὴν ἀκρῶσιν τῶν θείων λόγων, **B** ἀλλ' ἔκαναν τὸ ἀντίθετον καὶ κατεβρόχθίζαν, ἐμεθοῦσαν, παρακόρτιζαν καὶ ἠσάτευαν, διὰ τοῦτο τοὺς κατηγοροῦσεν ὁ προφήτης:

Διότι μὲ τὸ νὰ εἴπῃ «Ὅσαι οἱ ἐρχόμενοι εἰς ἡμέραν κακῆν» καὶ μὲ τὸ νὰ προσθήσῃ «οἱ ἐφαπτόμενοι σαββάτων ψευδῶν» εἰδείξεν ἐπαγωγικῶς πῶς γίνοντο ψεύτικα τὰ σαββάτα τῶν. Πῶς τὰ ἔκαναν λοιπὸν ψεύτικα; Μὲ τὸ νὰ ἁμαρτάνουν, νὰ ἠστυεύουν, νὰ μεθοῦν, καὶ νὰ κόνουν κλιμάδες ἀσκη καὶ ἀσκημίας. Καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθές, ἄκουσε καὶ τὰ ἔξῃς. Διότι ἀποδεικνύει αὐτὸ ποὺ λέγω μὲ δύο προσθέτει καὶ λέγει «Οἱ καθεσθόντες ἐπὶ κλινῶν ἐλεφαντίνων, καὶ κατασπαταλῶντες **C** ἐπὶ πῶν στρομνῶν αὐτῶν, οἱ ἐσθίνοντες ἐρίφους ἐκ πομηνίων, καὶ μοσχάρια ἐκ βοσκολίων γαλαθηνῶν, οἱ πίνοντες τὸν διυλισμένον οἶνον, καὶ τὰ πρῶτα μύρα χριόμενοι» (Ἀμώς 6, 4-6). Σοῦ ἐδέσθη τὸ σαββατον διὰ νὰ ἀπαλλάξῃς τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ τὴν κακίαν, οὐδὲν ὅμως διαπράττεις περισσότερας ἁμαρτίας. Τί ἤμποροῦσε λοιπὸν νὰ γίνῃ κερότερον ἀπ' αὐτὴν τὴν ἄσκησιν, ἀπὸ τὸ νὰ κοιμῶσαι δηλαδὴ εἰς ἐλεφαντίνας κλίνας; Αἱ ἄλλαι ἁμαρτίαι, ὅπως ἡ μέθη, ἡ πλεονεξία καὶ ἡ ἀσκατία, ἔχουν κάποιαν εὐκαρίστησιν ἔστω καὶ μικράν, τὸ νὰ κοιμῶσαι ὅμως εἰς ἐλεφαντίνην κλίνην οὐδεμίαν εὐκαρίστησιν δίδει οὔτε παρηγορίαν.

Μήπως ἡ ὀροφία τῆς κλίνης κάνει τὸν ὕπνον μας ποὺ εὐχάριστον καὶ γλυκύτερον; Μᾶλλον δυσκολότερον **D** καὶ βαρύτερον τὸν κάνει, ἂν τὸ καλοσκεφθῶμεν. Διότι ἂν σκεφθῇς ὅτι, ἐνῶ σὺ κοιμῶσαι εἰς ἐλεφαντίνην κλίνην, ὁ ἄλλος δὲν ἤμπορεῖ εὐκόλῃ οὔτε τὸ ψαμὶ νὰ ἀπολαύσῃ, δὲν θὰ σὲ ἐλέγξῃ ἢ συνειδησῇ σου καὶ δὲν θὰ ἐπανοστατήσῃ καὶ θὰ σὲ κατηγορήσῃ διὰ τὴν ἄδικίαν αὐτὴν; Καὶ ἂν τὸ νὰ κοιμῶμεθα εἰς ἐλεφαντίνας κλίνας εἶναι ἐγκλημα, τί θὰ ἀπολογηθῶμεν, ὅταν ἐπὶ πλέον εἶναι καὶ ἀπὸ παντοῦ ἐπαρτυρωμένοι; Θέλεις νὰ ἴδῃς ὀρατότητα κλίνης; Ἐγὼ θὰ σοῦ δεῖξω τώρα μεγαλοπρέπειαν κλίνης καὶ ἰσοτικῆς, οὔτε στρατιωτικῆς, ἀλλὰ βασιλικῆς. Κι' ἂν τυκὸν εἶσαι ἀπ' ἄλλους ποὺ φιλόδοξος, ζέρω καλά ὅτι δὲν θὰ προσημῆρε νὰ ἔκρη κλίνην μεγαλοπρεπεστέρον ἀπὸ τὴν κλίνην τοῦ βασιλέως. Καὶ τὸ οὐσιωδιότερον, ὅχι τοῦ τυχαίου βασιλέως, ἀλλὰ τοῦ πρώτου, **E** τοῦ βασιλικωτέ-

ρου ἀπ' ἄλλους τοὺς βασιλεῖς, ποὺ καὶ τώρα ἀκόμη δοξάζεται εἰς ἅλην τὴν οἰκουμένην. Σοὺ παρουσιάζω λοιπὸν τὴν κλίνην τοῦ ἐνδόξου Δαβὶδ. Πι εἰδούς κλίνη ἦταν αὐτή; Δὲν ἦταν μὲ ἀσχημὶ καὶ κρυσοῦσι, ἀλλὰ ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα ἦταν στολισμένη μὲ δάκρυα καὶ ἐξομολογήσεις. Καὶ αὐτὰ τὰ ἀναφέρει ὁ Ἰσὺς μὲ τὸ νὰ λέγῃ: «Λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου ἐν δάκρυσι μου τὴν στραμὴν μου θρόνον» (Ψαλμ. 6, 7). Ἰσὺς μὲ μαργαριτάρια, δηλαδὴ ἦταν στολισμένη μὲ δάκρυα εἰς ὅλα τὰ σημεῖα.

8. 718 A Πρόσεξε τὴν ψυχὴν ποὺ ἀγαποῦσε τὸν Θεόν. Ἐπειδὴ δηλαδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ἦτο πολὺ ἀποκολλημένος μὲ τοὺς ἄρχοντας, τοὺς ταξάρχους, τὰ ἔθνη, τοὺς δῆμους, τοὺς στρατιώτας, τοὺς πολέμους, τὴν εἰρήνην, τὰ πολιτικὰ ζητήματα, τὰ ζητήματα τοῦ σπιτιοῦ, μὲ ὄσους εὗρισκοντο μακρὰ ἢ κοντὰ, τὰ ὅποια ὅλα προσεῖλκον τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ τὸν ἀποσποῦσαν, τὴν ὥραν λοιπὸν τῆς ἀναπαύσεως, ποὺ ὅλα τὴν χρησιμοποιοῦμεν δι' ὕπνον ἐκεῖνος τὴν ἐκατανάλωνε εἰς ἐξομολόγησιν καὶ προσευχὰς καὶ δάκρυα. Καὶ δὲν τὸ ἔκαμεν αὐτὸ μίαν μόνον νύκτα καὶ τὴν ἐπομένην ἐσταμάτησεν, οὔτε δύο ἢ τρεῖς νύκτας καὶ μετὰ τὸ παρέλυσεν, ἀλλὰ κάθε νύκτα ἐπανελάμβανε τὸ ἴδιον. Λέγει δηλαδὴ «λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου ἐν δάκρυσι μου τὴν στραμὴν μου θρόνον», διὰ τὸ δεῖξαι τὴν ἀφθονίαν καὶ τὴν συνέκειαν τῶν δακρύων. Ὅταν λοιπὸν ὅλοι ἤκούσαν καὶ εὐρίσκοντο εἰς ἡμερίαν, B νόμος τοῦ ἐξουαντατοῦσε τὸν Θεόν, καὶ τὸ ἀκοήμητον μάτι τὸν ἔδλεπε ποὺ ἄδύρετο καὶ ἐθρηνοῦσε καὶ ἠμολογοῦσε τὰς ἁμαρτίας του. Κατασκεύασε λοιπὸν καὶ σὺ τέτοιαν κλίνην. Διότι ὅταν εὗρισκεται γύρω-γύρω τὸ ἄσχημ, προκαλεῖ καὶ τὸν φθόνον τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ οὐρανοῦ.

Τέτοια δάκρυα ὡσὸν τὰ τοῦ Δαβὶδ ἠμποροῦν νὰ σφύσων καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ τῆς καλῆσεως. Θέλεις νὰ σοὺ δεῖξω καὶ ἄλλην κλίνην; Ἐννοῦ τὴν κλίνην τοῦ Ἰακώβ, ποὺ εἶχε τὸ ἔδαφος ὡς στρώμα καὶ μίαν πέτραν ὡς προσκέφαλον διὰ τοῦτο εἶδε τὴν πνευματικὴν πέτραν καὶ τὴν σκάλαν ἐκείνην διὰ τῆς ὁποίας ἄγγελοι ἀνέβαιναν καὶ κατέβαιναν. Τέτοιος κλίνης νὰ ἐπιζητοῦμεν καὶ ἡμεῖς C διὰ τὸ βλέπωμεν τέτοια ὄνειρα. Ἐὰν ὁμοῦ κατακλινοῦμεθα εἰς τὴν ἀσπένδιαν, οὐ μόνον δὲν θὰ ἀπολαύσωμεν καρμὶαν εὐχαρίστησιν, ἀλλὰ θὰ ὑπομεινωμεν καὶ στενωκαρίαν. Διότι ἀν σκεφθῆς ὅτι τὴν ὥραν τῆς μεγάλης παγωνίης, τὰ μεσάνυκτα, ποὺ, σὺ, κοιμήσαι ἐπὶ τῆς κλίνης, ὁ πτωχὸς εὐρίσκειται πεταγμένος ἐπάνω εἰς τὰ ἄχυρα εἰς τὰ προπόλαια τῶν λουτρῶν, τυλιγμένος μὲ τὰ ἄχυρα, τυλιγμένος ἀπὸ τὸ κρύον καὶ πνιγμένος ἀπὸ τὴν πε-

ναν, εἶμαι βέβαιος ὅτι, ἀκόμη καὶ σκληρότερος ἀπ' ἄλλους ἀν εἶσαι, θὰ κατακρίνης τὸν ἑαυτὸν σου, διότι σὺ μὲν ἀπολαμβάνεις περισσότερα ἀπὸ ὅσα χρειάζεσαι, ἐνῶ εἰς ἐκεῖνον δὲν ἐπιτρέπεις νὰ ἀπολαύσῃ οὔτε τὰ ὑπερλίπητα. Οὐδέκις, λέγει, ἐμπλέκεται μὲ τὰ βιωτικὰ ζητήματα ὅταν εἶναι στρατιώτης.

Ἔσαι στρατιώτης πνευματικός, καὶ τέτοιος στρατιώτης δὲν κοιμάται D ἐπὶ ἐλεφαντίνης κλίνης, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἔδαφους δὲν ἀλεγκρεται μὲ ἀρήματα, διότι τοῦτο ἀποτελεῖ φροντίδα τῶν ἀσελγῶν καὶ διασφαρμένων, αὐτῶν ποὺ παίζουν εἰς τὰ θέατρα, τῶν τεμπέλιδων. Σὺ ὁμοῦ δὲν πρέπει νὰ μυρῖκῃς ἀρήματα, ἀλλὰ ἀρετῆν. Δὲν ὑπάρχει ψυχὴ ποὺ ἀκαθάρτος, ὅταν τὸ σῶμα μυρῖκει τέτοιαν εὐωδίαν. Διότι ἠμπορεῖ νὰ εἶναι δείγμα τῆς δουτερικῆς κακοσμίας καὶ ἀκαθαρσίας ἡ εὐωδία τοῦ σώματος καὶ τῶν ἐνδυμάτων. Ὅταν δηλαδὴ ἐπιτεθῇ ὁ διάβολος καὶ συντρίψῃ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γεμίσῃ μὲ ἀνοησίαν, τότε ἀποτυπώνει διὰ τῶν ἀρωμάτων καὶ ἐπάνω εἰς τὸ σῶμα τὰ σημάδια ποὺ δείχνουν ὅτι τὴν ἔχει διαφθείρει. Καὶ ὅπως αὐτοί, ποὺ πάσχουν διαρκῶς ἀπὸ συνάκι ἢ καταρροῆν, μολύνουν καὶ τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ χέρια καὶ τὸ πρόσωπον των μὲ τὸ νὰ σκουπίζουν συνεχῶς τὸ συνάκι, E ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ ἀποτυπώνει εἰς τὸ σῶμα τὴν κακίαν τῆς συκαμερῆς τῆς ἀσθενοῦς. Διότι οὐδεὶς θὰ σκεφθῇ κἀπὸ σπουδαῖον καὶ σοβαρὸν δι' αὐτὸν ποὺ μυρῖκει ἀρήματα καὶ γυναικίαι, μᾶλλον δὲ πορνεία, καὶ προτηρῆ νὰ ζῆ βίον θεατρίνου. 719 A Ἡ ψυχὴ σου ἂς ἀποπνέῃ πνευματικὴν εὐωδίαν, διὰ τὸ ἀφελῆς τὰ μέγιστα καὶ τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ὅσους σὲ πλησιάζουν.

Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν τίποτε χειρότερον ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ἀπόλαυσιν. Ἄκουσε τί λέγει περὶ αὐτῆς ὁ Μωϋσῆς: «Ἐλιπάνθη, ἐπασάνθη, ἐπλάτνθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος» (Δευτ. 32, 15). Καὶ δὲν εἶπεν ὅτι ἀπεμακρύνθη, ἀλλ' ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος, διὰ τὸ δεῖξαι εἰς ἡμᾶς τὸν δόστροπον καὶ ἀπίθανον χαρακτήρα του. Καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον πάλιν: «φαγὼν καὶ πᾶν πρόσεξε σεαυτῷ μήποτε ἐπιλάθῃ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου» (Δευτ. 8, 10-11). Ἐτοί ἡ ὑπερβολικὴ ἀπόλαυσις ὁδηγεῖ συνήθως εἰς τὴν λήθην. Καὶ σὺ λοιπὸν, ἀγαπητέ, ὅταν καθίσῃς εἰς τὸ τραπέζι, νὰ θυμῶσαι ὅτι μετὰ τὸ τραπέζι πρέπει νὰ προσευκηθῆς: καὶ ἔτσι νὰ γεμίσῃς τὸ στομάχι σου μὲ μέτρον, B διὰ τὸ μὴ σοὺ εἶναι ἀδύνατον ἀπὸ τὸ θάρος τοῦ φαγητοῦ νὰ γονατίσῃς διὰ τὸ παρακαλέσῃς τὸν Θεόν.

Δὲν βλέπετε τὰ ζῶα ὅτι μετὰ τὸ φαγητὸν ἀρχίζουν ὀδοπορίαν καὶ σπᾶνουν θάρη καὶ τελειοῦν τὴν ὑπηρεσίαν των; Σὺ ὁμοῦ μετὰ τὸ φαγητὸν γίνεσαι ἀκρητος καὶ ἀκατάλληλος διὰ κάθε δρασίαν. Πᾶς λοιπὸν νὰ μὴ γίνῃς αὐ-

μότερος και ἄπ' αὐτοὺς τοὺς θύους; Πρέπει δὲ νὰ ἔχῃς ἐλαφρὸν τὸν στόμακον, ἐπειδὴ τότε πρέπει νὰ εἶσαι πῶ νηφάλιος και ἑσπνιος. Διότι ὁ χρόνος μετὰ τὸ τραπέζι εἶναι χρόνος εὐχαριστίας, αὐτὸς δὲ πὸ εὐχαριστεῖ δὲν πρέπει νὰ εἶναι μεθυσμένος, ἀλλὰ νηφάλιος και ἑσπνιος. Ἀπὸ τὸ τραπέζι μὴ πηγαίνωμεν εἰς τὴν κλίνην, ἀλλ' εἰς τὴν προσευκὴν, διὰ νὰ μὴ γινώμεθα ἐλογώτεροι ἀπὸ τὰ ζῶα.

9. **Γ**νωρίζω ὅτι πολλοὶ θὰ κατηγορήσουν τὰ λεγόμενα δι' εἰσάγων κάποιον νεωτερικὸν και παράδοξον τρόπον εἰς τὴν ζωὴν. Ἐγὼ ὅμως θὰ κατηγορήσω περισσότερο τὴν συνήθειαν πὸ ἔχομεν τώρα. Ὅτι λοιπὸν μετὰ τὸ φαγητὸν δὲν πρέπει νὰ ἀκολουθοῦν ὕπνος και κλίνη, ἀλλὰ προσευκὴ και ἀνάγνωσις τῶν θεσπ. Γραφῶν, τοῦτο ἐφάνερωσε σαφέστερον ὁ Χριστός. Ἀφοῦ δηλαδὴ ἔκάρτασε τότε τὰ ἀμείρητα πλήθη εἰς τὴν ἔρημον, δὲν τὰ ἐστελεῖν εἰς τὴν κλίνην και τὸν ὕπνον, ἀλλὰ τὰ ἐκάλεσε νὰ ἀκούσουν θεῖα λόγια. Διότι δὲν ἐπαργέμισε τὴν κοιλίαν πῶν, οὕτε τοὺς ἐξόθησε πρὸς μέθην, ἀλλ' ἀφοῦ ἰκανοποίησε τὴν πείναν των, τοὺς ᾠδήγησε πρὸς τὴν πνευματικὴν τροφήν. Ἔτσι νὰ κάνωμεν και ἡμεῖς, και νὰ συνηθίσωμεν νὰ τρώωμεν τόσον, ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον διὰ νὰ ζῶμεν μόνον, ἕτι ὅσον διὰ νὰ διαρραγῆ ὁ στόμακος και νὰ βαρύνωμεν.

Δ Διότι δὲν ἐδημιουργήθημεν οὕτε ζῶμεν διὰ νὰ τρώωμεν και νὰ πίνωμεν, ἀλλὰ τρώωμεν διὰ νὰ ζῶμεν. Δὲν ἔγινεν ἐξ ἀρχῆς ἡ ζωὴ διὰ τὸ φαγητὸν, ἀλλὰ τὸ φαγητὸν διὰ τὴν ζωὴν. Ἡμεῖς ὅμως ὡσὼν νὰ ἤλθομεν διὰ τοῦτο εἰς τὸν κόσμον, ἀφιερώνωμεν, ὅλας τὰς φροντίδας μας εἰς αὐτό. Ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃ θιασιτέρα ἡ κατηγορία κατὰ τῆς ἀσωτίας και διὰ νὰ ἐγγίσῃ περισσότερο αὐτοὺς πὸ ζοῦν εἰς αὐτήν, ἐμπρός, ἕς στρέψω πάλιν τὸν λόγον εἰς τὸν Λάζαρον. Διότι ἔτσι ἡ συμβουλὴ μου και ἡ προτροπὴ μου θὰ εἶναι πὸ ἀληθινή και καθαρώτερη, ἐὰν ἰδῆτε ὅτι διδάσκονται και τιμωροῦνται, διὰ μὲ τὰ λόγια, **Ε** ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματικότητα, αὐτοὶ πὸ παραδίδονται εἰς τὴν πολυφαγίαν.

Ὁ μὲν πλοῦσιος λοιπὸν ἔχουσε μὲ τὴσιν πονηρίαν και διεσκέδαζε καθημερινῶς τόσον, και ἐνεδύετο μὲ λαμπρότητα, ὥστε θναβε διὰ τὸν ἑαυτὸν του περισσότερο τὴν κόλασιν, και ἔκανε μεγαλύτεραν τὴν φωστὴν διὰ τὸν ἑαυτὸν του **720** **Α** και ἀπαρηγόρητον τὴν καταδικὴν και ἀσυγχώρητον τὴν τιμωρίαν. Ὁ πτωκὸς ὅμως εἶχε ριφθὴ δῖπλα ἀπὸ τὴν πόρταν του και δὲν ἀπηλιπίσθη, οὕτε ἐδλασφήμωσεν, οὕτε ἠγανάκτησεν. Δὲν εἶπε μὲ τὸν ἑαυτὸν του αὐτὸ πὸ λέγουσιν οἱ πολλοὶ διατὶ νὰ συμβαίνῃ αὐτό; Ὁ πλοῦσιος πὸ ζῆ μὲ κακίαν και σκληρότητα και ἀπανθρωπιάν ἀπολαμβάνει περισσότερα ἀπὸ ὅσα

κρεάζεται, και οὕτε στενοκαρδίον ὀφείσεται, οὕτε κάπῃ ἀπροσδόκητον ὑποφέρει, ὅπως πολλὰς φορές συμβαίνει εἰς τοὺς ἀθρώπους, ἀλλὰ ἀπολαμβάνει τὴν εὐχαριστίαν καθαρὰν· ἐγὼ ὅμως δὲν ἔχω νὰ φάγω οὕτε τὴν ἀναγκαίαν τροφήν. Ἀλλὰ εἰς τοῦτον μὲν, πὸ δαπανᾷ ὄλην τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς παρασίτους και τοὺς κἀκακας και τὴν μέθην, τοῦ τρέχουν ὅλα ὡσὼν ἀπὸ πηγῆν, **Β** ἐγὼ δὲ πὸ λυώνω ἀπὸ τὴν πείναν ἕμαι παράδειγμα εἰς ὄσους μὲ βλέπουσιν και ἐντροπῆ και γέλωτος. Ἄραγε προέρχονται αὐτὰ ἀπὸ πρόνοιαν; Ἄραγε ἐπιβλέπει κάποια δικαιοσύνη τὰ ἀθρώπινα πράγματα; Ἦποτε ἄπ' αὐτὰ οὕτε εἶπεν οὕτε ἐσκέφαθῃ. Ἀπὸ πὸ εἶναι αὐτὸ φανερόν; Ἀπὸ τὸ ὅτι τὸν ᾠδήγησαν οἱ ἄγγελοι, ὡς πηρική συνοδεία και τὸν ἀποκατέστησαν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ. Ἄν ἦταν ὅμως ἐλάσφηρος δὲν θὰ ἐτόγχανε τόση πρῆξι. Ἔτσι λοιπὸν οἱ πολλοὶ θαυμάζουν αὐτὸν τὸν ἀθρώπιον μόνον διότι ἦταν πτωκός. Ἐγὼ ὅμως θὰ σοῦ δεξῶ ἐννεά τὸν ἄριστον δοκιμασίαν πὸ ὑπέφερεν. **Σ** διὰ διὰ νὰ τιμωρηθῆ, ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃ λαμπρότερος, ὅπως και ἔγινε.

Εἶναι λοιπὸν πράγματι φοβερόν ἡ πτωχεία, και αὐτὸ τὸ γνωρίζουν ὄσοι τὴν ἐδοκίμασαν, διότι δὲν ἔμπορεῖ ἀθρώπινοσ λόγος νὰ περιγράψῃ τὸν πόνον πὸ ὑποφέρουν ὄσοι ζοῦν εἰς αὐτὴν και δὲν ἔδρουν νὰ ζοῦν μὲ πίστιν. Διὰ τὸν Λάζαρον ὅμως δὲν ἦταν μόνον αὐτὸ τὸ φοβερόν, ἀλλὰ τὸ ὅτι τὸν παρακολουθοῦσε και ἡ ἀρρώστια και μάλιστα ὑπερβολικῶς. Καὶ πρόσθε πὸς τὸ δεῖκνει ὅτι και αἱ δύο συμφοραὶ εἶχαν φθάσει εἰς τὰ ἄκρα. Ὅτι μὲν λοιπὸν ἡ πτωχεία τοῦ Λαζάρου ὑπερέβαλε κάθε ἄλλου τὴν πτωχείαν τὸ ἀπέδειξε μὲ τὸ νὰ εἶπῃ, ὅτι δὲν ἀπελάμβανε οὕτε τὰ ψίχουλα πὸ ἐπιπτώσιν ἀπὸ τὸ τραπέζι τοῦ πλοῦσιου. **Δ** Ὅτι δὲ και ἡ ἀσθένεια εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἴδιο ὕψος μὲ τὴν πτωχείαν, πέραν τοῦ ὅπου δὲν ἦταν δυνατόν νὰ προχωρήσῃ, και τοῦτο τὸ ἐφάνερωσε μὲ τὸ νὰ εἶπῃ, ὅτι οἱ σκύλοι ἐγλυκρῶν τὰς πληγὰς του. Τόσον ἐρησθημένος ἦταν, ὥστε δὲν ἔμποροῦσεν οὕτε τοὺς σκύλους νὰ ἀπομακρύνῃ, ἀλλὰ ἦταν ζωντανὸς νεκρός, και τοὺς ἔβλεπε νὰ ἐρωκῶνται κατεπάνω του χωρὶς νὰ ἠμπορᾷ νὰ ἀμυνθῆ. Τόσο πολὺ εἶχαν ἀδυνατίσει τὰ μέλη του, τόσο πολὺ εἶχε σφαρῆ ἀπὸ τὴν ἀρρώστιαν, ἴσσο πολὺ εἶχε καταφαγωθῆ ἀπὸ τὴν δοκιμασίαν.

Εἶδες ὅτι ἄκρως ὑπερβολικῶς ἐπολιρκούσαν **Ε** τὸ σώμα του ἡ πτωχεία και ἡ ἀρρώστια; Ἐὰν λοιπὸν κάθε ἕνα ἀπ' αὐτὰ χωριστὰ εἶναι ἀφόρητον και φοβερόν, πὸς δὲν εἶναι διαμάντι ὅπως τὰ ὑποφέρει και τὰ δύο μαζί συννημμένα; Πολλοὶ ἀρρωστοῦν πολλὰς φορές, ἀλλὰ δὲν στεροῦνται τῆς ἀπαραίτητου τροφῆς; Ἄλλοι πάλιν ζοῦν μὲ ἐσκότην πτωχείαν

άλλα έχουν όμως υγείαν, έτσι το ένα γίνεται παρηγορία διὰ τὸ ἄλλο· ἐδῶ ὁμοίως συνυπῆρχαν καὶ τὰ δύο. Ἄλλ' ἵσως ἔχεις νὰ μοῦ δεῖξῃς κάποιον ποῦ εἶναι καὶ ἄρρωστος καὶ πτωχός. Ὅσα ὅμως 721 Α καὶ εἰς τὴν μοναζίαν. Διότι καὶ ἂν ἀκόμη ἀφ' ἑαυτοῦ ἢ ἀπὸ συγγενεῖς του δὲν ἦταν δυνατόν νὰ βοηθηθῇ, ὁμοίως θὰ ἤμπορούσαν νὰ τὸν ἐλεήσουν αὐτοὶ ποῦ τὸν ἐβλέπαν, ἀφοῦ ἦταν εἰς κοινήν θέαν. Τὰ βασίονα ὁμοίως ποῦ προσέπιπεν τοῦ τὰ ἔκανε βαρύτερα ἢ ἀπουσία αὐτῶν ποῦ θὰ τὸν ἐβοηθοῦσαν.

Τὴν μοναζίαν πάλιν τὴν ἔκανε νὰ φαίνεται ἀκόμη βαρύτερη τὸ ὅτι ἦταν ἐπιπλωμένος ἕμπρὸς εἰς τὴν πόρταν τοῦ πλουσίου. Διότι ἂν μὲν εὐρίσκτο εἰς τὴν ἔρημον ἢ εἰς ἀκατοίκητον τόπον καὶ ὑπέφερον αὐτὰ καὶ δὲν τὸν ἐβλέπαν, δὲν θὰ ἐπινοοῦσε ἴσως. Ἐπειδὴ δηλαδὴ δὲν θὰ εὐρίσκτο κανένας πλησίον, θὰ ἐπιέθετο, καὶ κυρίως νὰ θέλῃ, νὰ ὑποφέρῃ μὲ ὑπακοήν ὅσα τοῦ συνέβαιναν. Τὸ ὅτι ὁμοίως, ἐνῶ εὐρίσκτο μετὰ τὸν ἴσως πολλῶν, Β ποῦ ἐβοηθοῦσαν καὶ εὐτυχοῦσαν, δὲν εἶχε οὔτε τὴν τυχαίαν φροντίδα ἀπὸ κανέναν, τοῦτο τοῦ ἔκανε σκληρότερον τὴν αἰσθησὴν τῶν πόνων καὶ τοῦ ἐμεγάλυνε περισσότερο τὴν στενοχωρίαν. Διότι συμβαίνει νὰ πληγνῶμεθα ἀπὸ τὰς συμφορὰς ὅχι ἴσως διὰ δὲν ὑπάρχουν αὐτοὶ ποῦ θὰ μᾶς βοηθήσουν, ὅσον διὰ ὑπάρχουν μὲν αὐτοὶ, δὲν θέλουν ὁμοίως νὰ ἀπλάσουν τὸ χέρι των. Τοῦτο ὑψίστατο καὶ ἐκεῖνος τότε, διότι δὲν εὐρίσκτο αὐτὸς ποῦ θὰ τὸν ἐπαρηγοῦσε μὲ λόγια ἢ θὰ τὸν ἐβοηθοῦσε μὲ ἔργα, οὔτε φίλος, οὔτε γείτονας, οὔτε συγγενεῖς, οὔτε κανεὶς ἀπὸ ὅσων τὸν ἐβλέπαν ἀπὸ δῶν ἐκεῖνο τὸ διαφραγμένον σπῆτι τοῦ πλουσίου.

10. C Ἐκτός αὐτῶν τοῦ προσέθετε ἀκόμη περισσότερο πόνον τὸ ὅτι ἐβλέπε τὸν ἄλλον νὰ εὐτυχεῖ ὅσα διότι ἦταν φθονερὸς ἢ κακός, ἀλλὰ διότι εἶναι φυσικὸν ὅλοι νὰ αἰσθανώμεθα τὰς συμφορὰς μας περισσότερο, διὰ ὅτι ἄλλοι εὐμεροῦν. Εἰς τὸν πλοῦσιον δὲ ὑπῆραον ἀκόμη καὶ κάτι ἄλλο ποῦ ἤμπορούσε νὰ πληγώσῃ τὸν Λάζαρον. Δὲν ἔκανε δηλαδὴ μόνον ἢ σύγκρισις τῆς δυστυχίας του μὲ τὴν καλοπέρασιν ἐκείνου μεγαλύτεραν τὴν αἰσθησὴν τῶν θειῶν του, ἀλλὰ καὶ ἡ σκέψις ὅτι, ὁ μὲν πλοῦσιος, ἐνῶ ἔχοσε μὲ σκληρότητα καὶ ἀπανθρωπῶσαν, ἐπήγγαυε εἰς ὅλα καλὰ, αὐτὸς ὁμοίως ποῦ ἔχοσε μὲ D ἀρετὴν καὶ καλωσύνην ὑπέφερε τὰ μεγαλύτερα δεινά. Ἐποὶ λοιπὸν πάλιν ἡ στενοχωρία του ἐγένετο ἀκόμη περισσότερο ἀπαρηγόρητος.

Διότι ἂν ὁ πλοῦσιος ἦτ' ἀδικος, ἂν ἦταν ἠρῶς, ἂν ἦταν ἀφροσύματος ἄνθρωπος, ἂν ἦταν ἐνάρετος, δὲν θὰ τὸν ἐστενοχωροῦσε. Τώρα ὁμοίως ποῦ ἔχοσε μὲ κακίαν καὶ εἶχε φθάσει εἰς τὰ ἄκρα τῆς ἀμαρτίας καὶ εἰδείνε ἴσως ἀπανθρω-

πίαν καὶ συμπεριεφέρετο ὁμοίως οἱ ἐκθροὶ καὶ τὸν ἐπροσπενοῦσαν ὡσὺν νὰ ἦταν πέτρα, ἀδιάντροπα καὶ ἀπλαγχνά, καὶ ἕτερα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ εἶχε τὴν καλοπέρασιν, σκέψου ὅτι ἦταν φυσικὸν νὰ πνίγῃ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τὴν ψυχὴν τοῦ πτωχοῦ ὡσὺν εἰς ἀλλεπάλληλα κύματα. Σκέψου τὸν Λάζαρον πῶς ἠσθάνετο, ὁμοίως ἦταν φυσικὸν, Ἐ διὰ ἐβλεπε παρασίτους, κότελας, δούλους νὰ ἀνεβαίνουν καὶ νὰ καταβαίνουν, νὰ εἰσέρχωνται καὶ νὰ ἐξέρχωνται, νὰ μεθοῦν, νὰ πηδοῦν καὶ νὰ καταγίνωνται μὲ κάθε εἶδος κτηνωδίας. Διότι ὡσὺν νὰ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον μόνον δι' αὐτὰ, νὰ ὀλέθῃ δηλαδὴ τὰ ἕνα ἀγαθὰ. Ἐποὶ ἦταν πεταγμένος εἰς τὴν πόρταν, καὶ ἴσως μόνον ἔχοσε, ὅσον ἦταν ἀρκετὸν διὰ νὰ ἤμπορῇ νὰ αἰσθάνεαι τὴν δυστυχίαν του ὑψίστατο ναυάγιον μῆσα εἰς τὸ λιμάνι, δῆλα ἀπὸ τὴν πηγὴν ἔκατε ἀπὸ φοβερὰν θύαν.

Νὰ ἀναφέρω ἀκόμη καὶ κάποιο ἄλλο κακόν; Δὲν εἶχε νὰ ἰδῇ καὶ κανένα ἄλλον 722 Α Λάζαρον. Διότι ἡμεῖς καὶ ἂν ἀκόμη ὑποφέρομεν πολλὰ κακά, ὁμοίως ἤμποροῦμεν νὰ ἰδοῦμεν ἐκεῖνον καὶ νὰ αἰσθανοῦμεν ἀρκετὴν παρηγορίαν καὶ νὰ νοιώσωμεν μεγάλην ἀνακούφισιν. Τὸ νὰ εὐρίσκωμεν δηλαδὴ ὁμοιοπαθεῖς εἰς τὴν δυστυχίαν μας, εἶτε εἰς τὴν πραγματικότητα εἶτε εἰς τὰς διηγήσεις, φέρει μεγάλην παρηγορίαν εἰς τοὺς πονεμένους. Αὐτὸς ὁμοίως δὲν ἐβλεπε κανένα ἄλλον ποῦ νὰ ἔκρ' πάθει τὰ ἴδια, μᾶλλον δὲ οὔτε εἶπεν ἀκούσει διὰ κανένα ἀπὸ τοὺς προγόνους του ποῦ νὰ ὑπέφερε τόσα πολλά. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν διὰ νὰ σκοτεινιάσῃ τὴν ψυχὴν. Ὑπάρκει καὶ κάτι ἄλλο ἐκτός ἀπ' αὐτὰ ποῦ πρέπει νὰ εἰπωμεν, ὅτι δὲν ἤμποροῦσε τότε νὰ ἐπιζῇ εἰς τὴν ἀνάστασιν, ἀλλὰ ἐνόμιζεν ὅτι ὅλα τὰ παρόντα πράγματα περιελθόνται μόνον εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, διότι αὐτὸς ἔχοσε πρὸ τῆς ἐποχῆς τῆς χάριτος. Ἐάν λοιπὸν τώρα εἰς τὴν ἐποχὴν μας μετὰ ἀπὸ τὴν θείαν γνώσιν Β καὶ μὲ τὰς καλὰς ἐλπίδας περὶ ἀναστάσεως καὶ περὶ τιμωρίων ποῦ θὰ ὑποστῶν ἐκεῖ οἱ ἁμαρτωλοὶ, καὶ διὰ τὰ ἀγαθὰ ποῦ ἔχουν ἐτοιμασθῇ διὰ τοὺς δικαίους, μερικοὶ ζοῦν μὲ τὴν ἀπελπίσιν καὶ ταλαίπωρίαν, ὡστε οὔτε μὲ αὐτὰς τὰς προσδοκίας διαφθάνονται, τί ἦταν φυσικὸν νὰ ὑποφέρῃ ἐκεῖνος, ποῦ εἶχε στερηθῇ καὶ αὐτὴν τὴν ἀγκυραν; Διότι ἐκεῖνος δὲν ἤμποροῦσε ποτὲ νὰ πιστεῖ κατὰ τέτοιον, ἐπειδὴ δὲν εἶχε φθάσει τότε ἀκόμη ἢ ἐποχῇ αὐτῆς τῆς διδασκαλίας. Ὑπῆραον ὁμοίως ἐκτός τούτων καὶ κάτι ἄλλο ὅτι καὶ ἡ φήμη του εἶχε διαθληθῇ μετὰ τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων.

Συνηθίζου δηλαδὴ οἱ πολλοὶ, διὰ ἐβλεπον μερικοὺς νὰ εὐρίσκωνται εἰς διαρκῆ ἀρρώσταν καὶ εἰς τὰ μεγαλύτερα C βασίονα, νὰ μὴ ἔχουν δι' αὐτοὺς οὔτε καλὴν γνώμην, ἀλλὰ

κρίνουν διὰ τὴν ζωὴν των ἀπὸ τὴν συμφορὰν των καὶ πιστεύουσιν ὅτι ὑπωσδήματα ταλαιπωροῦνται ἔτσι ἐξ αἰτίας τῆς κακίας των. Καὶ λέγουν καὶ πολλά ἄλλα ἕρπια μεταξύ των, ἀνόητα θέματα, ἀλλ' ὅμως τὰ λέγουν ὅτι δηλαδὴ ἂν αὐτοὶ ἦταν φίλος τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ τὸν ἐγκατέλειπεν εἰς τὴν πτωχείαν οὔτε νὰ ταλαιπωρηθῆται ὑπὸ τὰ ἄλλα κακία.

Τὰ ἴδια λοιπὸν συνέβησαν καὶ εἰς τὸν Ἰωβ καὶ εἰς τὸν Παῦλον. Εἰς τὸν Ἰωβ δηλαδὴ ἔλεγαν: «Μὴ πολλὰς σοὶ λέλασται ἐν κόπῃ, ἰσχύϊν δὲ ῥημάτων σου τίς ἵπσεισι; **D** Εἰ γὰρ σὺ ἐνούθησας πολλούς, καὶ χεῖρας ἀσθενούς παρεκάλεσας, ἀσθενοντίας τε ἐξανέστησας ῥήμασι, γόνισσι τε ὀδονατοῦσι περιέθηκας θάρσος· νυνὶ δὲ ἴκει ἐπὶ σὲ πόνος, σὺ δὲ ἐσπούδακας, πότερον οὐκί ὁ φόβος σου ἔστιν ἐν ἀφροσύνῃ;» (Ἰωβ 4, 2-6). Αὐτὸ δὲ ποῦ λέγει σημαίνει τοῦτο· ἐάν, λέγει, εἴσες κάνει κάποιο καλόν, δὲν θὰ ἐπάθαινες αὐτὰ ποῦ ἐπάθες, τώρα ὅμως πληρῶνεις δι' ἁμαρτήματα καὶ παρανομίας. Καὶ αὐτὸ ἦταν ποῦ ἐπλήγωμε περισσότερο τὸν μακάριον Ἰωβ. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν Παῦλον τὰ ἴδια ἔλεγαν οἱ θάρβαροι. Ὅταν δηλαδὴ εἶδαν νὰ κρέμεται ἡ δικαί εἰς τὸ χέρι του δὲν ἐσκέφθησαν κάτι καλὸν δι' αὐτόν, ἀλλὰ θεώρησαν, ὅτι εἶναι ἀπ' αὐτοῦς ποῦ ἔχουν τολμήσει τὰ μεγαλύτερα κακά. **E** Καὶ τοῦτο φαίνεται ἀπ' αὐτὰ ποῦ ἔλεγαν. «Τοῦτον γάρ, λέγουν, ἐκ τῆς θαλάσσης σπένθη ἡ δικαί ζῆν οὐκ εἶασεν» (Πραξ. 28, 4). Καὶ τοῦτο θεσπιακὸς εἶναι συνήθως νὰ μᾶς στενοχωρῆ ἰδιαίτερος. Ἀλλ' ὅμως ἂν καὶ τὰ κύματα ἦσαν τόσο μεγάλα καὶ ἐκτυπῶσαν τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο, δὲν ἐβυθίσθη τὸ σκάφος. Ἀλλὰ, ὡς δὲν σφίσκετο ἐντὸς καμίνου, καὶ παρὰ ταῦτα ἠσθάνετο ὁροσιάν, ἔτσι ἐφιλοσοφοῦσεν ὁ Ἀδελφός.

II. Δὲν ἐσκέφθη λοιπὸν μέσα του τίποτε ἀπ' αὐτὰ ποῦ συμβαίνουν νὰ λέγουν οἱ πολλοί, ὅτι δηλαδὴ αὐτὸς ὁ πλοῦσιος, ἂν μὲν, ὅταν ἀποθῆναι, καταδικασθῆ καὶ ἐκτίση τὴν τιμωρίαν, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι ἕνα πρὸς ἕνα, **723 A** ἂν δὲ ἀπολαύσῃ καὶ ἐκεῖ τὰς ἰδίας τιμὰς τότε τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι δύο ἐναντι μέρους. Ἡ μήπως δὲν τὰ διαλαλήτε αὐτὰ σεῖς οἱ πολλοὶ εἰς τὰς ἀγοράς, καὶ δὲν τὰ εἰσάγετε εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ τὰς ἱπποδρομίας καὶ τὰ κοσμικὰ θέατρα; Ἐντρέπομαι λοιπὸν καὶ κοκκινίζω ποῦ ἀναφέρω αὐτὰς τὰς λέξεις, ἀλλ' ὅμως εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τὰς εἶπω, διὰ νὰ ἀπαλλαγῆτε σεῖς ἀπὸ τὰ θορυβώδη γέλια καὶ τὴν ἐντροπὴν καὶ τὴν εὐλάβην ποῦ προσενοῦν αὐταὶ αἱ λέξεις. Αὐτὰ τὰ λέγουν οἱ πολλοὶ πολλὰς φορές καὶ γελοῦν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ εἶναι διαβολικὸν ἔργον, διὰ νὰ εἰσάγῃται εἰς τὴν ζωὴν μας ἁμαρτωλοὶ διδασκαλίας μετὰ τὴν μορφήν ἀστείων λέξεων. Διότι αὐτὰ τὰ ἀναφέρουν πολλοὶ συνεχῶς **B** καὶ εἰς τὰ ἐργαστήρια καὶ εἰς

τὰς ἀγοράς καὶ εἰς τὰ σπύτια, πράγμα τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τελείαν ἀπιστίαν καὶ ἐσχάτην τρέλλαν καὶ ἀέξει διὰ γέλια καὶ ἀρμόζει εἰς παιδικὰ μυαλά. Τὸ νὰ λέγουν δηλαδὴ ὅτι ἴσως τιμωρηθῶσιν οἱ κακοὶ μετὰ τὸν θάνατόν των, χωρὶς νὰ εἶναι τελείως θέματα ὅτι ὑπωσδήματα θὰ τιμωρηθῶσιν, δείχνει ὅτι δὲν πιστεύουσιν, ἀλλ' ἀμφιβάλλουν. Τὸ νὰ θεωροῦν δὲ ὅτι, ἂν καὶ τοῦτο συμβῆ — ποῦ θὰ συμβῆ ὑπωσδήματα —, θὰ τύχουν τῆς ἰδίας ἀνταποδόσεως μετὰ τοὺς δικαίους, αὐτὸ εἶναι τελεία ἀνοησία.

Τὶ λέγεις, εἰπέ μου; Ἐάν μετὰ τὸν θάνατόν τοῦ τιμωρηθῆ ὁ πλούσιος ἕνα πρὸς ἕνα θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα; Πᾶς ὅμως θὰ δικαιολογεῖτο αὐτὸ; Πόσα χρόνια δηλαδὴ **C** θέλεις νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι θὰ ἀπολαύσῃ τὰ χρήματά του; Θέλεις νὰ ὑποθέσωμεν ἑκατὸν; Ἐγὼ ὅμως λέγω καὶ διακόσια καὶ διπλάσια ἀκόμη καί, ἂν θέλῃς, καὶ χίλια, πράγμα ὀδύνατον «Αἱ ἡμέραι γάρ, λέγει, τῶν ἐτῶν ἡμῶν, ὀγδοήκοντα ἔτη» (Ψαλμ. 89, 10). Ὅμως ἔστω καὶ χίλια. Μήπως ἠμπορεῖς, εἰπέ μου, νὰ μοῦ δείξῃς ἐδῶ ζωὴν ποῦ δὲν ἐτελείωσεν ἡ ποῦ δὲν γνωρίζει τέλος, ὅπως εἶναι ἡ ζωὴ τῶν δικαίων ἐκεῖ; Εἰπέ μου λοιπὸν, ἐάν κάποιος ζῆσῃ ἑκατὸν χρόνια καὶ εἰς μίαν νύκτα ἐλθῆ καλὸν ὄνειρον καὶ ἀπολαυθῆν μεγάλην εὐκαρίστησιν εἰς τὸν ἵπνον του, ἐνῷ βασανίζεται τὰ ἑκατὸν χρόνια, μήπως θὰ ἠμποροῦσε αὐτὸς νὰ ἰσχυρισθῆ δι' αὐτὸ ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἕνα πρὸς ἕνα καὶ νὰ ἐξισώσῃ τὴν μίαν νύκτα τῶν ὀνείρων μετὰ τὰ ἑκατὸν χρόνια; **D** Αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸ ἰσχυρισθῆ κανεὶς. Τοῦτο νὰ συλλογιζομεν καὶ σὺ διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Διότι ὅσον εἶναι ἕνα ὄνειρον πρὸς ἑκατὸν χρόνια, τὸ ἴδιο εἶναι καὶ ἡ παρούσα ζωὴ πρὸς τὴν μέλλουσαν, μᾶλλον δὲ ἡ διαφορά εἶναι πολὺ μεγαλύτερη. Ὅσον εἶναι μία μικρὰ σταγὴν εἰς τὸ ἀπέραντον πέλαγος, τόσον εἶναι τὰ χίλια χρόνια πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐκείνην δόξαν καὶ ἀπόλαυσιν. Καὶ τί περισσότερο θὰ ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ εἶπῃ, παρὰ ὅτι δὲν ἔχει τέρας καὶ δὲν γνωρίζει τέλος καὶ ὅτι ὅσον διαφέρουν τὰ ὄνειρα ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, τόσον διαφέρει ἡ παρούσα κατάσταση ἀπὸ τὴν μέλλουσαν;

Ἐξ ἄλλου καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν τιμωρίαν ἐκείνην οἱ πονηροὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ **E** τιμωροῦνται καὶ ἀπὸ ἐδῶ. Διότι μὴ μοῦ εἴπῃς μόνον ὅτι αὐτοὶ τρώγει εἰς πολυτελεῖ τραπεζία, καὶ φορεῖ μεταξωτὰ ἐνδύματα, καὶ σέρνει κοπάδια ἀπὸ δούλους, καὶ κομπάζει εἰς τὰς ἀγοράς, ἀλλὰ ἀνοίξέ μου καὶ τὴν συνειδήσίν του, καὶ θὰ ἴδῃς ἐκεῖ μεγάλην ταραχὴν διὰ τὰ ἁμαρτημάτων του, συνεχῆ φόβον, κευμάνα, τρικυμίαν. Εἶναι δηλαδὴ ὥσθν νὰ γίνεταί δικαστήριον καὶ ἀνεσθῆν ὁ νοῦς εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον τῆς συνειδήσεως, ὅπου καθομιόμενος ὡς δε-

κοιτής παρουσιάζει ὡσὸν δημίους τοὺς λογασιμούς και κρατῆ τὴν οὐκείνην και τὴν καταξασκῆζει διὰ τὰ ἁμαρτήματα, και φωνάζει δυνατὰ, καιρὸς να ζῆρη καινεὶς παρὰ μόνον αὐτὸς ποὺ τὰ ξέρει και τὰ βλέπει ὁμοί, ὁ Θεός.

724 Α Διότι καὶ αὐτὸς ποὺ μοιχεύει, ἀκόμη και κίλιες φορὲς πλοῦτος ἂν εἶναι, ἀκόμη καὶ ἂν δὲν τὸν κατηγορῆ κανένας, ὁ ἴδιος δὲν σταματᾷ νὰ αὐτοκατηγορηθῆ εσωτερικῶς. Και ἡ μὲν εὐχαριστοῦς εἶναι πρόσκαιρος, ὁ δὲ πόνος διαρκής, φόβος και τρέμος ἀπὸ παντοῦ, ὑποψία και ἀγωνία. Φοβῶνται τὰ στενά, τρέμει ἀκόμη και τὰς οὐκίας, τοὺς δούλους του, ὄσους ξέρουν καὶ ὄσους δὲν ξέρουν, τὴν ἀδικημένην γυναῖκα, τὸν ὑβρισμένον ἄνδρα. Περιφέρεται φορημένος τὸν ἄγριον κατήγορον, τὴν συνείδησιν, αὐτοκατακρίνεται και δὲν ἠμπορεῖ ὅτε ἐπὶ ἄλλῳ νὰ ἀναπνεύσῃ. Διότι και εἰς τὴν κλίνην και εἰς τὸ τραπέζι και εἰς τὴν Β ἀγορὰν και εἰς τὸ σπῆν, τὴν ἡμέραν και τὴν νύκτα, πολλὰς φορὰς και εἰς τὰ ὄνειρα βλέπει τὰς εἰκόνας τῆς ἁμαρτίας, και ζῆ τὴν ζωὴν τοῦ Κόιν, στενάζει και τρέμει εἰς τὴν γῆν και, καιρὸς να τὸ ξέρη καινεὶς, ἔχει πάντοτε συγκεντραμένην ἐντὸς αὐτοῦ τὴν φατιάν. Αὐτὸ ὑποφέρουν και οἱ ἄρπαγες και οἱ πλεονέκται, τὸ ἴδιο και οἱ μέθυστοι και γενικῶς ὅσοι ζοῦν εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Διότι δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ ξεγελασθῆ ἕκείνο τὸ δικαστήριον. Ἔτσι δταν δὲν ἀσκούμεν τὴν ἀρετὴν, ὑποφέρομεν ἐπειδὴ δὲν τὴν ἀσκούμεν, δταν πάλιν ἀκολουθοῦμεν τὴν κακίαν, μόλις παύση ἡ εὐχαριστοῦς τῆς ἁμαρτίας, αἰσθανόμεθα τὸν πόνον.

С Ἄς μὴ λέγωμεν λοιπὸν ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα και αὐτῶν ποὺ πλουτίζουν ἐδῶ και ἁμαρτάνουν και τῶν δικαίων ποὺ πληρώνονται ἕκεί εἶναι τὸ ἴδιο, ἕνα πρὸς ἕνα, ἀλλὰ ὄσο ἔναντι μηδενός. Διότι διὰ τοὺς δικαίους και τὰ ἕκεί και τὰ ἐδῶ παρέχουν μεγάλην εὐχαριστοῦς, οἱ πονηροὶ πάλιν και ἐδῶ και ἕκεί τιμωροῦνται. Ἐδῶ δηλαδὴ τιμωροῦνται μὲ τὴν ἀναμονὴν τῆς ἕκεί τιμωρίας, μὲ τὴν κακὴν φήμην ποὺ ἔχουν εἰς τὸν κόσμον και μὲ τὸ ὅτι μὲ τὸ νὰ ἁμαρτάνουν καταστρέφουν τὴν ψυχὴν των. Ἀλλὰ και μετὰ τὸν θάνατόν των ὑποφέρουν ἀφορητοῦς τιμωρίας. Οἱ δικαιοὶ πάλιν ἂν και ὑποφέρουν χιλιάδες βασάνα ἐδῶ, ὅμως τρέφονται μὲ τὰς καλὰς ἐλπίδας και ἔχουν καθαρὰν τὴν εὐχαριστοῦς και θεοφάν και σταθεράν. D Ἀλλὰ και μετὰ ἀπὶ αὐτὰ θὰ τοὺς ὑποδεχθῶν χιλιάδες καλὰ, ὅπως ἀκριβὸς και τὸν Λάζαρον. Μὴ ποὺ λέγῃς λοιπὸν ὅτι ἦταν γεμάτος πληγὰς, ἀλλὰ νὰ σκέπτεσαι ὅτι ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία εὐρίσκειτο ἐντὸς αὐτοῦ, ἦταν πολυτιμότερα ἀπὸ ὄλο τὸ χρυσάφι. Και ὄχι μόνον ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ και τὸ σῶμα του, διότι ἀρετὴ τοῦ σώματος δὲν σημαίνει πολυσαρκίαν και εὐρωστίαν, ἀλλὰ δύναμιν νὰ ὑποφέρῃ τόσα και τέτοια ὄσα

σῶμα. Δὲν εἶναι δηλαδὴ ἀποκρουστικὸς αὐτὸς ποὺ τυκὸν ἔχει τέτοια τραύματα εἰς τὸ σῶμα του, ἀλλὰ αὐτὸς ποὺ ἔχει κληῶδες πληγὰς εἰς τὴν ψυχὴν του Β και ὄμως δὲν φροντίζει καθόλου δι' αὐτὰς. Τέτοιοι ἦσαν ἕκείνος ὁ κλοῦτος, ποὺ ἦταν ἀπὸ μέσα γεμάτος τραύματα. Και ὄσως οἱ κἀκεῖνοι ἐγλυφαν τὰ τραύματα τοῦ πτωκοῦ, ἔτσι και οἱ δαίμονες τὰ τραύματα ἐκείνου. Και ὄσως αὐτὸς ὁ Λάζαρος ἔξοσε καιρὸς φαγιτόν, ἔτσι καὶ ἕκείνος μὲ στερησὴν κῆθε εἰδους ἀρετῆς.

12. Ἄφοῦ λοιπὸν τὰ γνωρίζομεν ὁμοί αὐτὰ ὄσα σκεπτόμεθα μὲ πόσιν και ὄσα μὴ λέγωμεν, ὅτι ἕαν ἀγαπῶς ὁ Θεὸς τὸν τάδε δὲν θὰ τὸν ὄρηνε νὰ γίνῃ πτωκός. Αὐτὸ ἀκριβὸς εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἀπόδειξις ἀγάπης: «Ὅν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει, μασιγοῖ δὲ πάντα υἱόν, ὃν παραδέχεται» (Παροιμ. 3, 12). 725 Α Και πάλιν «Τέκνον, ἕαν προσέκη δουλεύειν Κυρίῳ, ἔτοιμασον τὴν ψυχὴν σου εἰς πειρασμόν, ἐβθονον τὴν καρδίαν σου, και καρτέρησον» (Σοφ. Σειρ. 2, 1). Ἄς ἐκδικῶμεν λοιπὸν, ἀγαπητοί, ἀπὸ τοὺς ἑαυτοὺς μας τὰς περτωτὰς αὐτὰς προλήψεις και τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ ὄρομου. Διότι, καθὸς λέγει, ἐπίσκοπος και μαρολογία και εὐτραπλία μὴ ἐκπορευέσθαι ἐκ τοῦ στόματος ὁμῶν» (Ἐφεσ. 5, 4). Ὅστε ἡμεῖς λοιπὸν νὰ τὰ λέγωμεν αὐτὰ, ἀλλὰ και ὄλλους ἂν ἰδοῦμεν νὰ τὰ λέγουν νὰ τοὺς ἀποστασιάζομεν, νὰ θημιάζομεν ἀγρώς, νὰ ἀντικρούσομεν τὴν ἀδιδόντροπὴν γλώσσαν.

Εἰπέ μου λοιπὸν, ἕαν ἴδῃς κάποιον λήσταρκα νὰ περιέρχεται τοὺς ὄρομους, νὰ παραμονεύῃ τοὺς περαστικοὺς, νὰ ἀπτόκῃ ὄπι εὐρίσκει εἰς τὰ χωράφια, Β νὰ κρόθῃ εἰς σπήλαια και κρυψῶνας κρυόφει και ὄσφη και νὰ κατακρατῆ ἕκεί πολλὰ κοπάδια, και νὰ ἔχη ἀποκτήσει ἀπὸ κάποιαν ληστείαν πολλὰ ἐνδύματα και λάφυρα, οὐ ἔραυτὰ, τὸν καλοτυκίσκε δι' αὐτὸν τὸν πλοῦτον, ἡ τὸν λυποῦσι διὰ τὴν καταδίκην ποὺ πρόκειται νὰ ὑποστῆ; Ἀκόμη και ἂν δὲν ἔχη συλληφθῆ ἡ δὲν ἔχη παραδοθῆ εἰς τὰ χέρια τοῦ δικαστοῦ, ἡ δὲν ἐνεκλεισθῆ εἰς τὴν φυλακὴν, ὄστε κατηγορηθῆ, ὄστε εὐρίσκειται ἐν ὄνει ἀποφάσεως, ἀλλὰ διασκεδάζει ἀκόμη και μεθῶ και καιρεται τὸν πλοῦτον, δὲν τὸν καλοτυκίσκεν διὰ τὰ παρόντα και ὄσα βλέπομεν, ἀλλὰ τὸν λυποῦμεθα διὰ τὰ μέλλοντα και αὐτὰ ποὺ τὸν περιμένουν.

С Αὐτὸ νὰ σκέπτεσαι και δι' ὄσους πλουτίζουν και πλεονεκτοῦν. Εἶναι ληστὰι ποὺ παραμονεύουν εἰς τοὺς ὄρομους και ληστεῦν τοὺς περαστικοὺς, ποὺ κρόθουν εἰς τὰς ἀποθήκας των, ὄσων εἰς τὰ σπήλαια και τὰς τρύπας, τὰς περιουσίας των ὄλλων. Μὴ τοὺς καλοτυκίσκεν λοιπὸν διὰ τὰ παρόντα, ἀλλὰ νὰ τοὺς λυποῦμεθα διὰ τὰ μέλλοντα, διὰ τὸ φοβερόν ἕκείνο δικαστήριον, διὰ τὰς ἀναποφεύκτους τιμωρίας.

διὰ τὸ σπότης τὸ ἑξῆς, ποῦ πρόκειται νὰ τοὺς υποδεχθῆ. Καὶ ἐνῆ γνωρίζομεν ὅτι καὶ οἱ ἄγιοι ξεφεύγουν πολλὰς φορὰς ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων, ὅμως οὔτε διὰ τοὺς αὐτοὺς μας, οὔτε διὰ τοὺς ἐκθροὺς μας δὲν θὰ πρόκειθα τὴν ζωὴν ἐκεῖνων καὶ τὸν καταραμένον πλοῦτον παν. Δ' Ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν ὅμως τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῆ ὅτι θὰ ξεφύγῃ κανεὶς, διότι ὁπωσδήποτε ὅσοι οἱ πλεονέκται καὶ ἡρπαγες θὰ προκαλέσουν τὴν αἰώνιον των καταδίκην ποῦ δὲν ἔχει τέλος ὅπως θεοθεῖως καὶ ὁ πλοῦτος ἐκεῖνος.

Ἄφου συγκεντρώσαμεν λοιπὸν, ἀγαπητοί, ὅλα αὐτὰ τὰ διδάγματα, ἃς μὴ καλοπιχάμεν τοὺς πλουσίους, ἀλλὰ τοὺς ἐναρέτους· ἃς μὴ λυποῦμεθα τοὺς πτωκοὺς, ἀλλὰ τοὺς ἀμαρτωλοὺς· ἃς μὴ ἀλέπαιεν τὰ παρόντα, ἀλλὰ νὰ σκεπάζομεθα τὰ μέλλοντα· ἃς μὴ ἐξετάζομεν τὴν ἐξωτερικὴν περιβολὴν τοῦ καθενός, ἀλλὰ τὴν συνείδησίν του, καὶ ἐπιδοκίμοιτες τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν καρὴν ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὰ κόπορθήματα. Ἐ ἃς ζηλέψωμεν τὸν Λόζαρον καὶ οἱ πλοῦσοι καὶ οἱ πτωκοί. Διότι αὐτὸς ὑπέβαιεν ὄχι μόνον ἕνα καὶ δύο καὶ τρεῖς ἀγῶνας τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ πάρα πολλοὺς, ἐννοῶ τὴν πτωκείαν, τὴν ἀρρώστιαν, τὴν ἑλληνικὴν ἀνθρώπιαν ποῦ θὰ τὸν ἐδοκίμοσαν, τὸ ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ὑπέφερεν εἰς ἕνα σπῆτι ποῦ ἤμποροῦσε νὰ σῶσῃ ὅλα του τὰ θάνατα καὶ ὅμως δὲν τοῦ εἶπαν οὔτε ἕνα παρηγορητικὸν λόγον, τὸ ὅτι ἔβλεπεν αὐτὸν ποῦ τὸν ἐπεριφρονοῦσε νὰ καίρειται ὡσπὴν εὐκαρίστηρον καὶ ὄχι μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ ἔχουσε καὶ μὲ κακίαν καρδίαν νὰ ὑφίσταται κανένα κακόν. 724 Α. Τὸ ὅτι δὲν ἔβλεπε καὶ κανένα ἄλλον Λόζαρον, τὸ ὅτι δὲν ἤμποροῦσε νὰ σκεφθῆ κάτι περὶ ἀναστάσεως, τὸ ὅτι ἐκτός ἐπὶ τὰ ἀναφερθέντα θάνατα εἶχε καὶ κακὴν ψήμην, ἢ ὅπως προήκοτο ἀπὸ τὰς συμφορὰς, τὸ ὅτι δὲν ἔβλεπε μόνον δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας τὸν αὐτὸν του εἰς τὴν θέσιν αὐτῆν καὶ τὸν πλοῦσιον εἰς τὴν ἀντίθετον, ἀλλ' εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν.

Ποῖαν ἀπολαγὴν λοιπὸν θὰ ἔχαμεν, ὅταν, ἐνῆ αὐτὸς τὰ ὑπέφερε συγκεντρωμένα ὅλα αὐτὰ τὰ θανάτα μὲ τὸσπὴν γενναϊότητα, ἡμεῖς οὔτε εἰς τὰ τὰ μισὰ ἀπὸ αὐτὰ ἀντέκαμεν; Β. Διότι δὲν ἤμπορεῖς νὰ δελεῆς οὔτε νὰ ἀναφέρῃς ἄλλον ποῦ νὰ ἔχῃ πάθει τόσα καὶ τέτοια κακά. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ Χριστὸς τὸν ἐπρόθελεν ὡς παράδειγμα, ὥστε εἰς ὅσοι θάνατα καὶ ἄν πέσομεν, νὰ ἀλέπαιεν εἰς αὐτὸν τὴν ὑπερβολικὴν θλίψιν καὶ νὰ παίρνωμεν μεγάλην παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν ἀπὸ τὴν πίστιν καὶ τὴν ὑπακομὴν ἐκεῖνου. Εἶναι δηλαδὴ ὡσπὴν κοινὸς διδάσκαλος τῆς αἰσθημένης εἰς ὅσους ὑποφέρουν ὁπωσδήποτε κακῶν καὶ παρέχει τὴν εὐκαρίαν εἰς ὅλους νὰ προσβλέπουν

εἰς αὐτὸν μὲ τὸ νὰ ὑπερβάλῃ ὅλους μὲ τὰ ὑπερβολικὰ παθήματά του.

Γ. Ἄφου εὐχαριστήσωμεν λοιπὸν τὸν φιλόφθρατον Θεὸν δι' ὅλα αὐτὰ, ἃς κερδίσωμεν τὴν ἐκ τῆς διαγίσεως ὑφέλειαν, ἔχοντες αὐτὸν ὡς παράδειγμα συνεχῶς καὶ εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὸ σπῆτι καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ παντοῦ, καὶ ἃς ἐνοήσωμεν ἀκριβῶς ὅλον τὸν πλοῦτον τῆς παραβολῆς αὐτῆς διὰ νὰ ἀντεπεξέλθομεν εἰς τὰ παρόντα θεινὰ καὶ ὡς λύσπην καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ. Αὐτὰ εἶθε νὰ ἀξιοθῶμεν ὅσοι μας μὲ τὴν καρὴν καὶ τὴν φιλοφθρασίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει, μαζί μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἡ δόξα, ἡ τιμὴ, ἡ προσκύνησις, ὡν καὶ εἶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΚΑΙ ΟΤΙ ΑΙ ΨΥΧΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΘΝΗΣΚΟΝΤΩΝ ΜΕ ΒΛΙΑΙΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΔΕΝ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΒΑΡΗΜΟΣΙΝΗΣ.

1. Ἐθαύμασα τὴν ἀγάπην σας διὰ τὴν προηγουμένην φορὰν ἤκουσα τὸν λόγον περὶ τοῦ Λαζάρου, ἐπειδὴ καὶ τὴν ὑπομονὴν τοῦ πτωχοῦ παρεδέξαθητε καὶ τὴν σκληρότητα καὶ ἀπανθρωπείαν τοῦ πλουτοῦ καταδικάσατε. Δὲν εἶναι λοιπὸν αὐτὰ μικρὰ δεῖγματα καλῆς διαθέσεως; Διότι καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἐφαρμόζωμεν τὴν ἀρετὴν, τὴν ἐπαινοῦμεν ἡμῶς, Ἐ θὰ ἠμπορούμεν ὁποῦδήποτε νὰ τὴν ἐφαρμόσωμεν καὶ ἂν δὲν ἀπορροῦμεν τὴν ἀμαρτίαν, τὴν κατηγοροῦμεν ἡμῶς, θὰ ἠμπορούμεν ὁποῦδήποτε νὰ τὴν ἀποφύγωμεν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐδέξαθητε μὲ πολλὴν εὐκαρίστησιν ἕκαστα τὰ λόγια, ἐμπρὸς νὰ ἀναπτύξωμεν καὶ τὰ ὑπόλοιπα.

Τότε εἶδατε τὸν πτωχὸν εἰς τὴν πόρταν τοῦ πλουτοῦ, σήμερον τὸν βλέπετε εἰς τοὺς κόλλους τοῦ Ἀβραάμ. Τὸν εἶδατε ποὺ τὸν ἐγλυφῶν οἱ σκόλοι, τὸν βλέπετε ποὺ τὸν περιστοιχίζουσι οἱ ἄγγελοι. Τὸ εἶδατε τότε εἰς τὴν πτωχείαν, νῦν τὸν βλέπετε εἰς τὴν εὐτυχιάν. Τὸν εἶδατε εἰς τὴν πείναν, τὸν βλέπετε εἰς μεγάλῃν ἀφθονίαν. Τὸν εἶδατε νὰ ἀγωνίζεται, τὸν βλέπετε νὰ στεφανιώνεται. Εἶδατε τοὺς κόποις, βλέπετε τὰς ἀμοιβὰς καὶ πλουτοῦ καὶ πτωχοῦ. 727 Ἄ οἱ μὲν πλούσιοι διὰ νὰ μὴ νομίζετε ὅτι ὁ πλοῦτος χωρὶς τὴν ἀρετὴν ἀέξει κάτι, οἱ δὲ πτωχοὶ διὰ νὰ μὴ νομίζετε ὅτι εἶναι κάτι κακὸν ἢ πτωχεία. Καὶ εἰς τοὺς δύο ὑπῆρξεν αὐτὸς διδάσκαλος. Διότι εἴν δὲν ἀπηλπίσθη ἕκαστος ποὺ ἔχοις εἰς τὴν πτωχείαν, πῶς θὰ συγκωρηθοῦν σοὶ ἀπελπίονται ἐνθ' ἑσὺ εἰς τὸν πλοῦτον; Ἐὰν ἐκεῖνος, διὰν ἐπεινοῦσε καὶ ἐθαύμαζετο εὐγνωμοσύνην, τί θὰ ἀπολογηθοῦν σοὶ, ἐνθ' ἑσὺ εἰς τὴν ἀφθονίαν, δὲν θέλου νὰ πληρώσῃς πρὸς αὐτὴν τὴν ἀρετὴν; Οἱ πτωχοὶ πάντων ποὺ ἀγανακτοῦν καὶ παραπονοῦνται διὰ τὴν πτωχείαν πῶς θὰ συγκωρηθοῦν, διὰν αὐτὸς ποὺ

ἔχοις εἰς τὴν πείναν καὶ τὴν ἀνέκειαν καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν καὶ τὴν διαρκῆ ἀρρώστιαν, καὶ μάλιστα εἰς οὗτ' ἄνθρωπον, Ἐ περιφρονοῦμενος ἀπὸ δλου, χωρὶς νὰ ἠμπορῆ νὰ ἰδῆ καὶ κάποιον ἄλλον ποὺ νὰ ὑπέφερε τὰ ἴδια, παρ' ὅλα αὐτὰ φεαίνεται ὅτι ἐπίστευεν εἰς τόσον μεγάλον θαυρὸν;

Ἄτ' αὐτὸ λοιπὸν ἂς μὲθωμεν νὰ μὴ καλοτιμώμεν δσοὺς ἔχουν πλοῦτη, οὔτε νὰ λυποῦμεθα τοὺς πτωχοὺς. Ἡ καλύτερα, διὰ νὰ εἰπωμεν τὴν ἀλήθειαν, δὲν εἶναι πλούσιος ἐκεῖνος ποὺ περιβάλλεται ἀπὸ πολλὰ πλοῦτη, ἀλλ' αὐτὸς ποὺ δὲν χρειάζεται πολλά, οὔτε εἶναι πτωχὸς ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔχει τίποτε, ἀλλ' αὐτὸς ποὺ ἐπιδιώκει πολλά. Τοῦτο πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς κανὼν τῆς πτωχείας καὶ τοῦ πλοῦτου. Ἄν ἰδῆς λοιπὸν κάποιον νὰ ἐπιδιώκει πολλά, νὰ θεωρῆς ὅτι αὐτὸς εἶναι πτωχότερος ἀπὸ δλου, κ' ἂν ἀκόμη κατέχει περισσότερα χρήματα ἀπὸ δλου. Ἐ ἂν πάλιν ἰδῆς κάποιον ποὺ δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ πολλὰ, νὰ τὸν θεωρῆς ὡς τὸν πλουσιώτερον ἀπὸ δλου, κ' ἂν ἀκόμη δὲν κατέχει τίποτε. Διότι εἶναι συνηθημένον νὰ κρίνωμεν τὰς πτωχείας καὶ τὰ πλοῦτη ἀπὸ τὴν διάθεσιν τῆς γνώμης καὶ οὐκ ἀπὸ τὸν ὄγκον τῆς περιουσίας. Ὅπως λοιπὸν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἰπωμεν ὅτι εἶναι ὑγιῆς αὐτὸς ποὺ διαρκῶς διαρκῶς, ἔστω καὶ ἂν ἴξῃ εἰς τὴν ἀφθονίαν ἢ εὐρίσκειται πλησίον τῶν ποταμῶν καὶ τῶν πηγῶν ἀφοῦ καίεται ἀλόκληρος (διότι ποῖον εἶναι τὸ ὄφελος ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀφθονίαν τῶν ὑδάτων διὰν μὴν δοθεσθῶν τὸ πόθος;), τὸ ἴδιο ἂς λέγωμεν καὶ διὰ τοὺς πλουσιώτους. Αὐτοὺς ποὺ πάντοτε ἐπιθυμοῦν καὶ διψοῦν διὰ τὰ ἔξω οὐδέποτε νὰ τοὺς θεωροῦμεν ὑγιῆς, οὔτε νὰ ποτεῶμεν ὅτι καίρονται κάποιον πλοῦτον. Διότι αὐτοὺς ποὺ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἱκανοποιῆσῃ Ἡ τὴν ἐπιθυμίαν του πῶς θὰ ἴσῃ ποτὲ μὲ εὐτυχιάν κ' ἂν ἀκόμη περιβάλλεται ἀπὸ δλα; Αὐτοὶ ἡμῶς ποὺ ἀρκούντες εἰς τὰ ἰσκά των καὶ περιορίζονται μόνον εἰς ὅσα ἔχουν, χωρὶς νὰ ὑποβλέπωμεν τὰς ἔξω περιουσίας, καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι πτωχότεροι ἀπὸ δλου, πρέπει νὰ θεωροῦμεν ὅτι εἶναι οἱ πλουσιώτεροι. Αὐτὸς δηλοῖ ποὺ δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὰ ἔξω, ἀλλὰ ἀγαπῆ νὰ ἀρκῆται εἰς τὰ ἰσκά του εἶναι πλουσιώτερος ἀπὸ δλου. Ἄλλ' ἂν θέλετε, ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ προκεῖμενον θέμα. Ἐγένετο, λέγει, ἀποθανεῖν τὸν Λάζαρον καὶ ἀνεκχθῆναι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων» (Λουκ. 16, 22).

Ἐδῶ θέλω νὰ ἐπείσω ἀπὸ τὴν ψυχὴν σας μίαν ἀμαρτηλὴν ἀντίληψιν. Ἐ Διότι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀπελπιστέρους νομίζουν ὅτι αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ποὺ ἀποθνήσκουσιν μὲ θιαιον θάνατον γίνονται δαίμονες. Δὲν συμβαίνει ἡμῶς αὐτὸ, ὅσα. Δὲν γίνονται δηλαδὴ δαίμονες αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθνησκόντων μὲ θιαιον θάνατον, ἀλλ' αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ποὺ ζοῦν εἰς τὰς ἀμαρ-

τίας και τούτο όχι επειδή μεταβάλλεται ή ουσία των, ἀλλ' επειδή ή διάθεσίς των μμεϊται την κακίαν τῶν δαϊμόνων. Τούτο λοιπόν ἐφανέρωσεν ὁ Χριστός εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὅταν ἔλεγεν· «Ἦμεῖς τοῦ διαβάλου υἱοὶ ἐστέ» (Ἰω. 8, 44). 728 A. Τούς ὠνόμασεν υἱοὺς τοῦ διαβάλου· ὅσα ἐπειδή μετέπεσαν εἰς τὴν οὐσίαν ἐκείνου, ἀλλ' επειδή ἔκαναν τὰ ἔργα αὐτοῦ· διὰ τούτο και προσέθετε· «Τὰς γὰρ ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν» (Ἰω. 8, 44). Καὶ ὁ Ἰωάννης πάλιν ἔλεγε· «Γεννήματα ἐκιδόν, τῆς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; Ποίησατε οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας, και μὴ δοῦντε λέγειν, πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀδραάμ» (Ματθ. 3, 7-9). Ἡ Γραφή δηλοῦσιν συνθήκει νὰ ὀνομάζη συγγενικὰ σχέσεις, ὅσα τὰς κατὰ φύσιν, ἀλλ' αὐτὰς ποὺ προσέρχονται ἀπὸ τὴν ἀρετὴν ἢ τὴν κακίαν. Κατὰ τὴν Γραφὴν αὐτὸς ποὺ ἀνοιάζει εἰς τὴν συμπεριφορὰν μὲ ἠρμημένους ἄλλους ἀνθρώπους, εἶναι και υἱὸς και ἀδελφὸς αὐτῶν.

§ 2. Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον εἰσήγαγεν ὁ διόβολος τὴν ἀμαρτιαν αὐτὴν ἀντίληψιν; Ἐπειδὴ ἐπεχείρησε νὰ υποσάψῃ τὴν δόξαν τῶν μαρτύρων. Ἐπειδὴ δηλοῦσιν οἱ μάρτυρες ἀποθνήσκουσι μὲ θίανον θάνατον, ἐπεχείρησε τούτο, διὰ νὰ διαδώσῃ κακὴν φήμην δι' αὐτούς. Αὐτὸ βέβαια δὲν τὸ κωπάρθωσεν· διότι ἐκεῖνοι ἐσκόλουθον νὰ εἶπουν τὴν λαμπρότητα των, ἐπέταξεν ὅμως κατὰ ἄλλο κειρότερον, νὰ πείσῃ δηλοῦσιν μὲ αὐτὰς τὰς ἀντιλήψεις τοὺς πλάνους ποὺ τὸν ὑπηρετοῦν νὰ κατασφάζουν τὰ σῶματα πολλῶν ἀνόσιων νέων μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ γίνουσι δαίμονες και νὰ τοὺς ὑπηρετοῦν πάλιν. Δὲν συμβαίνουσι ὅμως αὐτὰ, ὅχι. Διὰ τὴν αὐτὴν οἱ δαίμονες λέγουσι, εἶμαι τοῦ τάδε μοναχοῦ ἢ ψυχῆ; Καὶ μόνον δι' αὐτὸν τὸν λόγον δὲν τὸ πιστεύουσι, επειδὴ τὸ λέγουσι οἱ δαίμονες, διότι ἐξαπατοῦν αὐτοὺς ποὺ τοὺς ἀκούουσι.

Διὰ τούτο και ὁ Παῦλος, ἂν και ἔλεγεν τὴν ἀλήθειαν, ὅμως τοὺς ἀπειστόμασε, διὰ νὰ μὴ λάθουν ἀφορμὴν και ἀνακατέμουν πάλιν τὰ ψεῦδη μὲ τὰς ἀληθείας και γίνουσι εἴτι πιστευτοί. Ὅταν λοιπὸν ἔλεγαν· «οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσὶ, καταγγέλλοντες ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας» (Πράξ. 16, 17), ἐπαράσθη τὸ πνεῦμα του και ἐπέπληξε τὸν Πόθωνα· και τὸν διέταξε νὰ ἐξέλθῃ. Καὶ ὅμως ἔλεγαν κανένα κακόν; «Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσὶν». Ἀλλ' επειδὴ πολλοὶ ἀπλοῦκοὶ δὲν ἔβρουσι πάντοτε νὰ ἐκχωρῶσιν. Δ αὐτὰ ποὺ λέγουσι οἱ δαίμονες, ἀπαξ διὰ παντὸς ἀπέκλεισε νὰ τοὺς πιστεύουσι. Εἶσαι ἀπὸ τοὺς ἀτί-

4. Πόθων ἦταν φοβερός δαίμων τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας, υἱὸς τῆς γῆς. Ἦσθ εἶναι ἡ προσωποποίηση τοῦ ἀκαθάρτου πνεύματος.

μοις, λέγει, δὲν ἔχεις παρρησίαν, σκόπη, κλείσε τὸ στόμα σου, δὲν εἶναι δικαιοσύνη σου νὰ κηρύττῃς, τούτο εἶναι δέξιμα τῶν ἀποστόλων. Σκόπη, δὲν ἔχεις τιμὴν, διότι ἀρπάζεις αὐτὸ ποὺ δὲν εἶναι ἰδικόν σου.

Τὸ ἔσω ἔκαμε και ὁ Χριστός. Τοῦ εἶπαν οἱ δαίμονες· σὲ γνωρίζομεν ποῖος εἶσαι, και αὐτὸς τοὺς ἐπέταξε μὲ μεγάλην σφοδρότητα και μὲς ἐβόλαεν ἔτσι, νὰ μὴ πιστεύομεν εἰς τίποτε τῶν δαϊμόνων, ἀκόμη κα' ἂν λέγῃ κατὰ σωτῶν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔβρουσι δλα αὐτὰ, νὰ μὴ πιστεύομεν ποτὲ εἰς τὸν δαίμονα, ἀλλὰ κα' ἂν ἀκόμη λέγῃ κατὰ ἀληθινόν, νὰ τὸν ἀποπειθόμεν και νὰ τὸν περιφρονοῦμεν. Ἐ διότι τὸ ἀληθὲν και σωτήριον δόγματα ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ πληροφορηθῆ μὲ ἀκρίβειαν ὅχι ἀπὸ τοὺς δαίμονες, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν θείαν Γραφήν. Διὸ τὸ ὅτι λοιπὸν δὲν εἶναι δυνατόν ἡ ψυχὴ ποὺ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ σῶμα νὰ καταντήσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν δαϊμόνων, ἔκουσε τί λέγει ὁ Παῦλος· «Ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας» (Ρωμ. 8, 7), δηλοῦσιν δὲν ἀμαρτάνει πλέον. Ἐάν λοιπὸν ὁ διόβολος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐκβάσῃ τὴν ψυχὴν ὅταν κατοική εἰς τὸ σῶμα, εἶναι ὀλοφάνερον ὅτι δὲν θὰ ἠμπορήσῃ οὔτε ὅταν θὰ ἀποχωρήσῃ. Πῶς ὅμως ἀμαρτάνουσι, καὶ εἴη κάποιος, ἀφοῦ δὲν ἐκδιόκονται; 729 A Ἐκουσίως και μὲ τὴν θέλησιν των, και μὲ τὸ νὰ παραδίδονται μόνι τῶν, χωρὶς νὰ ἐξαναγκάζωνται ἢ νὰ θασανίζωνται. Καὶ τούτο τὸ ἐβεβαίωσαν ὅλοι, ὅσοι κατενίκησαν τὰ πονηρεῦματά του. Τὸν Ἰωάννην λοιπὸν ἂν και τὸν ὑπέβαλεν εἰς τῆσας ταλαιωρίας, ὅμως δὲν κατάρθωσε νὰ τὸν πείσῃ νὰ εἴη οὔτε ἓνα ἐλδοκαρμον λόγον.

Ἀπ' αὐτὰ εἶναι φανερόν ὅτι και τὸ νὰ ὑπακούομεν και τὸ νὰ μὴ ὑπακούομεν εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ διαβάτου ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμῶς και δὲν ἐξαναγκάζομεθα οὔτε ὑποκροῦμεθα ἀπ' αὐτόν. Καὶ ὅχι μόνον ἀπὸ ὅσα ἐλέχθησαν, ἀλλὰ και ἀπὸ τὴν παρουσίαν παροβολῆν εἶναι ὀλοφάνερον, ὅτι, ὅταν αἱ ψυχαὶ ἐξέλθουσι ἀπὸ τὸ σῶμα, δὲν παραμένουν ἐδῶ, ἀλλ' ἀμέσως μεταφέρονται ἐκεῖ. Καὶ ἔκουσε πῶς· «Ἐγένετο γὰρ αὐτόν», λέγει, ἀποθανεῖν και ἀνενεσθῆναι ἀπὸ τῶν ἀγγέλων» (Λουκ. 16, 22). «Ὅχι δὲ μόνον Β αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων, ἀλλὰ και τῶν ἀμαρτωλῶν αἱ ψυχαὶ μεταφέρονται ἐκεῖ. Καὶ τούτο πάλιν εἶναι φανερόν ἀπὸ τὴν περιπτῶσιν ἄλλου πλουτοῦ, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἡ περιουσία του παρήγαγε πολλὰ αγαθά, ἐσκόρθη· «Τί ποιῶ; καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, και μείσθωνας οἰκοδομήσω» (Λουκ. 12, 18). Δὲν ὑπάρχει ποὺ ὄθλια ἀπ' αὐτὴν τὴν σκέψιν. Πράγματι ἐγκρέμει τὰς ἀποθήκας του· διότι ἀποθήκαι ἀσφαλεῖς δὲν εἶναι οἱ τοῦκοι, ἀλλ' αἱ κοιλίαι

τῶν πτωχῶν· αὐτὸς ὅμως ἄφρονες ἐκείνας τὰς ἀποθήκας καὶ ἠσκολοῦτο μὲ τοὺς αὐτοὺς. Πι εἶπε λοιπὸν εἰς αὐτὸν ὁ Θεός· «Ἄφρον, ταύτη τῆ νυκτὶ ἀπαιτοῦσα τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ σοῦ» (Λουκ. 12, 20).

Καὶ πρόσθε· διὰ τὸν Λάζαρον λέγει ὅτι ἡ ψυχὴ του μετέφρασε ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, τοῦ πλουσιοῦ τὴν ψυχὴν τὴν ἀπαιτοῦσαν. Καὶ τὸν μὲν πλούσιον τὸν μετέφεραν ὡσὲν κατὰ δικαστὴν, τὸν Λάζαρον δὲ τὸν συνάδουσαν ὡς κικιρῆν. C Καὶ ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὸ γράδιον αὐτὸν ποῦ καταγεγραμμένη καὶ ἔχει καταμιασθῆ τὸν στεφανάνου κατόπιον καὶ τὸν ὑποδέκονται μὲ πολλὰς ἐπισημασίας αὐτοὶ ποῦ εὐρίσκονται πρὸ τοῦ σώματος καὶ τὸν ὀδηγοῦν εἰς τὸ σπῆτι του μὲ χειροκροτήματα καὶ ἱεροπραγίας καὶ θαυμασίων, ἔτσι καὶ τὸν Λάζαρον τότε τὸν μετέφεραν ἀγγελοῖς. Ἐκείνου ὅμως τοῦ πλουσιοῦ τὴν ψυχὴν τὴν ἀπαιτοῦσαν φοβεραὶ δυνάμεις, αἱ ὡσαύτως ἔσκειν σταλῆ δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν. Διότι ἡ ψυχὴ δὲν ἀνακαρπεῖ μὴν τῆς πρὸς ἐκείνην τὴν ζωὴν, ἀπελθὴ δὲν εἶναι καὶ δυνατὸν. Ἐὰν δηλαδὴ διὰ τὴν μετασθῆν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἔκαμιν ἀνάγκην ὀδηγοῦ, πολλὸν περισσότερο ἡ ψυχὴ ὅταν ἀποχωροῦν ἀπὸ τὸ σῶμα, διὰ τὴν μετασθῆ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἔχει ἀνάγκην ὀδηγῶν. Διὰ τοῦτο πολλὰς φορές ἀνεβαίνει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, D καὶ ἔπειτα ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὸ βάθος, καὶ φοβῆται καὶ τρέμει, ὅταν πρόκειται νὰ περῆ ἀπὸ τὴν αἴρα.

Πάντοτε δηλαδὴ μᾶς κεντρίζει ἡ συνείδησίς μας διὰ τὰ ἁμαρτήματά μας, κατ' ἐξοκὴν ὅμως ἐκείνην τὴν ὄραν ποῦ πρόκειται νὰ μετασθῆν ἀπ' ἐδῶ διὰ τὴν ἀντιμετωπιώμεν ἐκεῖ τὰς ἐθῶνας καὶ τὸ φοβερόν⁶ δικαστήριον. Τότε, ἐὰν κανεὶς ἐκλεγεν, ἐὰν ἐπιλεονέκτησεν, ἐὰν ἐξμεταλλεύθῃ κάποιον, ἐὰν ἔπινεν ἀδίκως ἐκθρόν κάποιον, ἐὰν ἔκαμιν ἀποιδήποτε ἄλλο κακόν, ὅλον τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτημάτων ξαναζωντανεῖται καὶ στέκεται ἔμπρὸς εἰς τὰ μάτια καὶ κεντρίζει τὴν σπῆν. Καὶ ὅπως οἱ φυλακισμένοι ζοῦν βέβαια πάντοτε E μὲ κατῆφραν καὶ στενωχίαν, ἰδιαιτέρως ὅμως κατὰ τὴν ἡμέραν ποῦ πρόκειται νὰ ἐξέλθουν καὶ νὰ ὀδηγηθῶν εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἰσχυρίζονται ἔμπρὸς εἰς τὸ καγκάλωμα ἀκούσαν τὴν φωνὴν τοῦ δικαστοῦ ἀπὸ μέσα καὶ παγῶνουν ἀπὸ τὸν φόβον, καὶ δὲν εὐρίσκονται εἰς καλύτεραν κατάστασιν ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ στενωχερεται βέβαια τότε ποῦ ἁμαρτάνει, καὶ πολλὸν περισσότερο ὅμως ὅταν ἀποχωροῦν ἀπ' ἐδῶ καὶ πρόκειται νὰ μεταφερθῆ ἐκεῖ.

730 A 3. Σκεπῆτε ποῦ ἀκούετε αὐτὰ; Περισσότεραν κάρην ὡς δορεῖω δι' αὐτὴν τὴν σωτηρίαν παρὰ διὰ τὰ χειρο-

κροτήματα. Διότι τὰ μὲν χειροκροτήματα καὶ οἱ ἔπαινοι μὴ προξενοῦν μεγαλύτερον ὑπερηφάνειον, ἡ σωτηρία δὲ αὐτὴ ὡς κάνει φρονιμωτέρους. Ἐρῶ δι' ὅς στενωχεροῦν αὐτὰ ποῦ λέγω, ἀλλ' ἔχουν μεγάλο καὶ ἀπερίγραπτον κέρδος. Ἐκεῖνος ὁ πλούσιος ἐὰν εἶχε κάποιον ποῦ νὰ τὸν νουθετῆ δι' αὐτὰ καὶ οὐκ ἀδίκως, οἱ ὅποιοι τὸν ἐσυμβόλευσαν πάντοτε δι' εὐχάριστα πράγματα καὶ τὸν παρέσυραν εἰς τὴν δουλείαν, δὲν θὰ κατέλθον εἰς αὐτὴν τὴν κόλασιν, δὲν θὰ ὑπέφερε τὰ ὀνόματα βλάσφημα, δὲν θὰ ἐμετανόουσε μετὰ ἀπ' αὐτὰ χωρὶς νὰ εὐρίσκῃ ἀνακούφιον. Ἐπειδὴ ὅμως ὅλοι τοῦ ὀμιλοῦσαν πάντοτε δι' εὐχάριστα, τὸν παρέδωσαν εἰς τὴν φωτῶν. B Μακάρι νὰ ἦταν δυνατὸν νὰ φιλοσοφοῦμεν συνεχῶς καὶ ἀδικόπως δι' αὐτὰ καὶ νὰ ὀμιλοῦμεν περὶ τῆς καλοσύνης. Διότι λέγει· «Ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μνησκού το ἔσοκά σου, καὶ εἰς τὸν αἶψα οὐ μὴ ἁμαρτήσῃς» (Σοφ. Σερ. 7, 86). Καὶ πάλιν· «Ἐτοίμαζε εἰς τὴν ἔξοδον τὰ ἔργα σου, καὶ παρασκευάζου πρὸς τὴν ὁδόν» (Παροιμ. 24, 27). Ἐὰν ἐκλεψῃς ἀπὸ κάποιον κάτι, δῶσε το πίσω καὶ εἰπέ ὅπως ὁ Ζακκαίος· «Δίδωμι τετραπλασίονα τὰ ἀρπαγέντα» (Λουκ. 19, 8). Ἐὰν δουλοφονήσῃς κάποιον, ἐὰν ἔπινες ἐκθρόν κάποιον, συμφιλώσου πρὶν ἀπὸ τὸ δικαστήριον. Ὅλα ἐξοκροῦσθε τὸ ἐδῶ διὰ τὴν ἀντιμετωπίσῃς ἐκεῖνο τὸ βῆμα χωρὶς δυσκολίας.

Μέχρις ὅτου εὐρισκόμεθα ἐδῶ ἔχομεν καλὰς ἐλπίδας. Ὅταν ὅμως φύγωμεν δι' ἐκεῖ, δὲν ἔχομεν πλέον τὴν δυνατότητα C νὰ μετανοήσωμεν, ὅστε νὰ καθαρῶμεν ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν συνεχῶς πρέπει νὰ παρασκευάζομεθα διὰ τὴν ἀπ' ἐδῶ ἀναχώρησιν. Τί θὰ γίνῃ λοιπὸν, ἂν θελήσῃ ὁ Κύριος νὰ μᾶς καλέσῃ ἀπέσῃ; Πι ἂν αἰρίον; Τὸ μέλλον δηλαδὴ εἶναι ἀγνωστον, διὰ τὴν ὡμίεν διαρκῶς μὲ ἀγωνίαν καὶ νὰ ἐτοιμαζόμεθα διὰ τὸ ταξεῖν ἐκεῖνο, ὅπως ἀκριβῶς καὶ αὐτὸς ὁ Λάζαρος πάντοτε ἐζούσε μὲ ὀπομονίην καὶ καρτερίαν. Δι' αὐτὸ καὶ μετεφέρετο μὲ τόσην πημῆ. Ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη, ὡσὲν νὰ ἦταν ἡ ψυχὴ θαμμένη εἰς τὸ σῶμα, ὡς εἰς τὸ μνήμα, καὶ περιέφερε τὸν τάφον τῆς, δηλαδὴ τὴν αἴρα. Διότι ὡσὲν νὰ ἦταν δεμένος μὲ κάποιον ἀλυσιθὰ εἰς τὴν μέσην καὶ τὴν λαμπυρίαν, D ἔτσι κατέστησεν ἀπρακτὸν τὴν ψυχὴν του καὶ νεκρὸν.

Μὴ προσπερόσῃς, ἀγαπητέ, χωρὶς προσοχὴν τὸ «ἐτάφη», ἀλλὰ φαντάσου ἐδῶ τὰ ὀσμήνια τραπέζια, τὰς κλίνας, τὰ καλὰ, τὰ καλὸν, ὅλα ὅσα εὐρίσκοντο εἰς τὸ σπῆτι, τὰ μῆρα, τὰ ἀρώματα, τὸ ἄφθονον κρασί, τὰς ποικιλίας τῶν φαγητῶν, τὰ μυραδικὰ, τοὺς μαγεύρους, τοὺς κόλακας, τοὺς δο-

6. Eἰς τὸ σημειωτὸν αὐτὸ αἱ παροιμίαι γράφουσι πρὸς τὸν ἄγρον.

ρυφούς, τούς δούλους και ἄλλην τὴν ὑπόλοιπον πολιτέ-
λειαν ποῦ ἐσθῆσε καὶ ἐπαράνεθι. Ὅλα ἔγιναν στάσι, ἅλα
καπνὸς καὶ σάβη, θρήνοι καὶ ἄδυμοὶ, χωρὶς πλέον νὰ ἡμ-
πορῆ κανεὶς νὰ βοηθήσῃ, ὅτε τὴν ψυχὴν ποῦ ἀνεκάρησε νὰ
ἐπιναφέρῃ. Ἐ Τότε ἐβάνη ἡ δόξα τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς μεγά-
λης περιουσίας. Διότι ἕτερα ὅπῃ τὴν καλοπέρασαν ἀνα-
χωροῦσε γυμνὸς καὶ μόνος, χωρὶς νὰ ἡμπορῆ νὰ πάρῃ μοῖ-
ζι του ἀπ' ἐδῶ τίποτε ἀπὸ τὰ ἴσα πλοῦτη, ἀλλ' ἔφρευγεν ἐρα-
μος καὶ ἀπροσπάτετος. Καὶ δὲν εὐρέθη ἐκεῖ κανεὶς ἀπ' αὐ-
τοὺς ποῦ τὸν ὑπερέτρισαν διὰ τὸν βοήθησῃ, νὰ τὸν λυ-
τρώσῃ ἀπὸ τὴν καταδίκην καὶ τὴν τιμωρίαν, ἀλλ' ἀπεκωρ-
σθῆ ἀπὸ ἄλλους καὶ ἐγκατελείφθη ἐκεῖ διὰ νὰ ὑπομένῃ μόνος
τῶν τῶς ἀφορήτους τιμωρίας. Πράγματα εἶσα σὰρξ ὡς κόρ-
τος, καὶ πῶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος κόρτου. 731 Ἀ Ἐξ-
εράνεθι ὁ κόρτος καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἔξέπεσε· τὸ δὲ ρῆμα Κυ-
ρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα (Ἠσ. 40, 6-8).

Ἦλθεν ὁ θάνατος καὶ τὰ ἐσθῆσεν ἅλα· καὶ ὡσὸν ἀκρῶ-
λυτον ἀκουμένον κάτω ἔτσι τὸν μετῴφωρον, ἐντροπισαμένον,
χωρὶς θάρρος, τρέμοντα, φοβισμένον, ὡσὸν νὰ ἀπῆλασεν
ἄλλῃ ἐκείνην τὴν εὐτυχίαν ὅπως εἰς τὰ ἄνετρα. Καὶ τώρα ὁ
πλοῦσιος ἔγινε δοῦλος τοῦ πτωχοῦ, καὶ εἶπεν ἀνάγκην ἀπὸ
τὸ τραπέζι ἐκεῖνου, ποῦ κάποτε ἀπέθνησκεν ἀπὸ τὴν πείναν
καὶ ἦταν Ἐ ἐκτεθειμένος ἐμπρὸς εἰς τὰ στόματα τῶν σκύλων.
Τὰ πράγματα ἤλλαξαν καὶ ἐβασαν ἅλα ποῖος ἦταν ὁ πλοῦ-
σιος καὶ ποῖος ὁ πτωχὸς καὶ ὅτι ὁ μὲν Ἀάχαρος ἦταν πλου-
σιώτερος ἀπὸ ἄλλους, αὐτὸς δὲ ὁ πλοῦσιος ὁ πτωχότερος ἄλλων.
Ὅπως δηλαδὴ ἀκριβῶς εἰς τὰ θέατρα, ὅπου ἐμφανίζονται με-
ρικοὶ εἰς τὴν σκηνὴν μὲ προσοπιεῖα βασιλέων καὶ στρατηγῶν
καὶ ῥητόρων καὶ σοφιστῶν καὶ στρατιωτῶν, χωρὶς βεβαίως
κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς νὰ εἶναι πράγματι κάτι τέτοιον, ἔτσι καὶ εἰς
τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ ἡ πτωχεία καὶ ὁ πλοῦσιος εἶναι προ-
σοπιεῖα μόνον. Ὅπως λοιπὸν θταν κάθεσαι εἰς τὸ θέατρον καὶ
ἴδῃς κάποιον ἀπὸ ἄλλους παίζον εἰς τὴν σκηνὴν νὰ ἔσῃ προ-
σοπιεῖον βασιλέως, δὲν τὸν καλοτυχεῖς ὅτε πιστεύεις ὅτι
εἶναι βασιλεὺς ὅτε καὶ θὰ εὐδοκῶσιν νὰ γίνῃς ὡσὸν αὐτὸν·
C ἀλλ' ἐπειδὴ γνωρίζεις ὅτι εἶναι κάποιος ἀπὸ τὸ πλῆθος,
ποῦ ἴσως πλέκει σκοινιά, ἢ ποῦ εἶναι καλκουργός, ἢ κάτι
ἄλλο παρόμοιον, δὲν τὸν καλοτυχεῖς διὰ τὸ προσοπιεῖον καὶ
τὴν στολήν, ὅτε κρίνεις ἀπ' αὐτὰ τὴν ζωὴν του, ἀλλὰ τὸν
μεριφρονεῖς διὰ τὴν ἄλλην μηδαμινότητά του. Ἔτσι καὶ ἐδῶ,
ὡσὸν νὰ κάθῃσαι εἰς τὸ θέατρον; δηλαδὴ τὸν κόσμον, καὶ βλέ-
πεις νὰ παίζου εἰς τὴν σκηνήν, θταν ἴδῃς πολλοὺς πλου-
σιους, μὴ πιστεύεις ὅτι εἶναι πράγματι πλοῦσιος, ἀλλ' ὅτι φο-
ροῦν τὰ προσοπιεῖα πλοῦσιων.

Ὅπως ἀκριβῶς δηλαδὴ ἐκεῖνος ποῦ ἐπάνω εἰς τὴν σκην-
νὴν παριστάνει τὸν βασιλέα καὶ τὸν στρατηγόν, πολλὰς φο-
ρὰς συμβαίνει νὰ εἶναι δοῦλος, ἢ κάποιος ἀπ' αὐτοὺς ποῦ πω-
λοῦν εἰς τὰς ἀγορὰς σῦκα ἢ σταφύλια, D ἔτσι καὶ αὐτὸς ὁ
πλοῦσιος πολλὰς φορὰς συμβαίνει νὰ εἶναι ὁ πτωχότερος ἀπὸ
ἄλλους. Διότι ἂν τοῦ ἀφαιρέσῃς τὸ προσοπιεῖον καὶ ἐδουλώ-
σῃς τὴν συνειδήσιν του καὶ εἰσέλθῃς εἰς τὴν σκηνὴν του, θὰ
εὐρῆς ἐκεῖ μεγάλην πτωχείαν ἀπὸ ἀρετὴν καὶ ὅτι εἶναι ὁ ποῦ
ἀνάσκει τῶν ἀνθρώπων. Ὅπως λοιπὸν εἰς τὰ θέατρα θταν
βραδύσῃ καὶ ἀποχωρήσῃ οἱ θεαταί, αὐταὶ ποῦ ἐφαίνοντο
εἰς τὴν σκηνὴν ὡς βασιλεῖς καὶ στρατηγοί, ἔξερκονται χωρὶς
προσοπιεῖα καὶ φαίνονται τί εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα,
ἔτσι καὶ τώρα, θταν ἔρκεται ὁ θάνατος καὶ τελειώνει τὸ θέα-
τρον, θγάξουν ἅλα τὰ προσοπιεῖα τοῦ πλοῦσιου καὶ τῆς πτω-
χείας καὶ φεύγουν διὰ τὴν ἄλλην ζωὴν. Καὶ τώρα ποῦ ἐκεῖ
κρίνονται μόνον ἀπὸ τὰ ἔργα των, E φαίνονται ποῖος εἶναι
εἰς τὴν πραγματικότητα πλοῦσιος, ποῖος πτωχός, ποῖος ἐν-
μαι, ποῖος δὲ ἀσῆμαντα.

4. Πολλὰς φορὰς λοιπὸν συμβαίνει κάποιος ἀπὸ τοὺς
ἐδῶ πλοῦσιους νὰ ἀποδεικθῇ ἐκεῖ ὁ πτωχότερος ἄλλων, ὅπως
ἀκριβῶς καὶ αὐτὸς ὁ πλοῦσιος. Διότι θταν ἦλθε τὸ θρόνῳ, δη-
λαδὴ ὁ θάνατος, καὶ ἀνεκάρησεν ἀπὸ τὸ θέατρον τῆς παρού-
σης ζωῆς, καὶ ἔβγαλε τὸ προσοπιεῖον, ἐβάνη ἐκεῖ ὡς ὁ πτω-
χότερος ἀπὸ ἄλλους, καὶ τὸσον πτωχός, ὥστε δὲν εἶχε ὅτε
μὴν σταγόναν νερὸ ἀλλὰ ἐπαρακαλοῦσε δι' αὐτήν, καὶ ὅτε
αὐτὴ ἡ παράκλησις του ἰκανοποιήθη. Τί θὰ ἡμποροῦσε νὰ
ὑπάρξῃ πτωχότερον ἀπ' αὐτὴν τὴν πτωχείαν; Καὶ ἄκουε πῶς
Ἐβήκουσε λοιπὸν τὰ μάτια του καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ἀβραάμ·
«Πάτερ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον 732 Ἀ Ἀάχαρον, ἵνα βάσῃ τὸ
ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ἐδῶς, καὶ ἐπιστήσῃ τῷ στόματι
μου» (Λουκ. 18, 24). Βλέπεις πῶς εἶναι ἡ θλίψις; Ὅταν
ἦταν δίπλα του τὸν ἀπέφρευγε, καὶ τώρα ποῦ εἶναι μακριὰ
τὸν φωνάζει. Αὐτὸν ποῦ θταν εὐχρηστο καὶ ἐξήρηστο δὲν
ἔβλεπεν, τὸν ἴσιον βλέπει τώρα πολὺ καθαρά, ἂν καὶ εὐρίσκε-
ται μακριὰ. Διὰ τὸν λοιπὸν τὸν βλέπεις;

Ἰσως αὐτὸς ὁ πλοῦσιος νὰ εἶπεν πολλὰς φορὰς καθ'
ἑαυτὸν· τί ἀνάγκην ἔχω ἀπὸ εὐλόθειαν καὶ ἀρετὴν; Ὅλα
μοῦ τρέκου ὡσὸν ἀπὸ πηγῆς, ἀπαλαμβάνω μεγάλον πλοῦ-
τον καὶ καλοπέρασιν, τίποτε ἀναπάντεχον δὲν μοῦ ἔρκεται,
διὰ νὰ ἀκολουθῶ τὴν ἀρετὴν; Αὐτὸς ὁ πτωχὸς ποῦ ἔσῃ μὲ
δικαιοσύνην καὶ εὐσέβειαν ὑποφέρει κιλιάδες θάουνα. Αὐτὸ
λοιπὸν καὶ τώρα τὰ λέγουσιν B πολλοὶ ἐπιανελημμένως. Διὰ
νὰ ἐρριζωθῶσιν λοιπὸν τελείως αὐταὶ αἱ ἁμαρτωλαὶ διδασκα-
λαί, τοῦ ἀποδεικνύει ὅτι καὶ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ὑπάρχει τιμω-
ρία.

ρία, και διά τούδ υπερ τής ευσεβείας κόπους τμη και στέφανος. Δέν τόν εβεν δμας ό πλοσίος μόνον δι' αυτά, αλλά διά να πόθη και αυτός τώρα ότι έπιθεν ό πτωχός, και μάλιστα εις πολύ μεγαλύτερον βαθμόν. "Όπως ακριβώς δηλαδή τό να κόβεται εκείνος εις τήν πόρταν του πλοσίου και να βλέπη τά ζένα αγαθά του έκανε θαρύτερα τά θάνατα, έτσι εβίνετο και εις αυτόν σκληροτέρα ή τμηρία τώρα που εβρίσκετο εις τήν πόλιν και εβλεπε τήν ευτυχίαν του Λαζάρου. Κατ' αυτόν τόν τρόπον ή τμηρία ήταν παδ άνωφόρος και λόγω τής φώσεως των θούων, αλλά και με τήν συγκρίαιν προς τήν τμην εκείνου. C Και δμας όταν εβιαξεν ό Θεός τόν 'Αδάμ από τόν παράδεισον τόν εβιαλε να κατοικήση ακριβώς άπέναντι από τόν παράδεισον, διά να του άνανασθή τήν λήθην ή διαρκής θέα του και να του καθιστή έτσι ζωηροτέρον τήν αληθειαν των αγαθών που έχασε. Έτσι και τούτον τόν αποποθέτρον άπέναντι από τόν Λάζαρον, διά να εβλέπη από ποια αγαθά εστέρησεν ό θώος τόν εαυτόν του. Σοφ έστειλα, λέγει, εις τήν πόρταν σου τόν πτωχόν Λάζαρον, διά να σου χρησιμεύση ως διδάσκαλος άρετής και ευκαιρία διά φιλανθρωπίαν: σό δμας επερπαρόνησες τό κέρδος και δέν ήβέλησες να εκμεταλλευθής δμας επρεπε τήν άφορημην πής σωτηρίας' χρησιμοποίησε τον λουπν τώρα ως άφορημην μεγαλύτερας καταδίκης και τμηρίας.

D 'Αντιλαμβάνομεθα λοιπόν άπ' αυτά ότι δύο, όσοι περιφρονούνται και άδικούνται από ήμεις, θα στοθούν τότε ακριβώς εμπρός μας. Και όμως αυτός δέν ήδικήθη καθόλου από τόν πλοσίον, διότι ό πλοσίος δέν του έπιρε τά χρήματά του: δέν του έβασεν δμας από τό ιδικά του. Έάν λοιπόν, επειδή δέν του έβασεν από τό ιδικά του δέν έχει τώρα κατήγορον ως μη ελεηθέντα, αυτός που έκλεψε τό ζένα ποίον συγγνώμην θα έρωθή, άφοσ θα τόν έχουν από παντού περικυκλωμένον οι άδικημένοι; Διότι εκεί δέν υπάρχει ανάγκη μαρτύρων, ούτε κατηγορών, ούτε αποδείξεων, ούτε τεκμηρίων, αλλά αι θώια αι πράξεις μας, όπως ακριβώς τας διαπρέζαμεν, θα παρουσιασθούν εμπρός εις τά μάτια μας.

Ίδού λοιπόν, λέγει, ό άνθρωπος και τά έργα E αυτού: διότι και τό να μη δίδης από δσα έτεας και αυτό είναι άρπαγή. Και ώσαν να σες φαίνεται παρόξενον αυτό που λέγω: μη άπορίστε όμως, διότι έχω θα σες προσκομίω μαρτυρίαν από τας θείας Γραφάς που λέγει, ότι και μόνον τό να άρπάξω τό ζένα, αλλά και τό να μη δίδης από δσα έτεας εις τούς άλλους, και αυτό είναι κλοπή και πλεονεξία και άπιστέρησας. Ποία λοιπόν είναι αλήθ ή μαρτυρία; Ο Θεός κατηγορεί τούς 'Ιουδαίους διά του προφήτου και λέγει: 'Εξήνεγκεν ή γη

τά εκφόρα αυτής, και ούκ εισηγήκατε τά επαδέκατα: άλλ' ή άρπαγή του 729 A πτωκού έν τοις σίκαις ύμϊν» (Ματθ. 3, 10). Έπειδή, λέγει, δέν εδώσατε τας συνηθισμένας προσφοράς, εκλέψατε τό του πτωκού. Αυτό τό λέγει διά να δείξη εις τούς πλοσίους ότι κατέκωον τας περιουσίας των πτωχών, ακάμη κα' έν αυτοι είναι πατρική κληρονομία, ή έχουν συγκεντρώσει τά χρήματα από άλλας πηγάς.

Εις άλλο πάλιν σημείον λέγει: «ήδη άποστερήσας τήν ζωην του πτωκού» (Σοφ. Σερ. 4, 1). Αυτός θέσασ που άποστερεί, άποστερεί τό ζένα: διότι άποστερήσας είναι τό να πάρωμεν τό ζένα και να τό εβουσιάζωμεν. Και άπ' αυτό λοιπόν διδασκόμεθα, ότι, όταν δέν δίδωμεν ελεημοσύνην θα τμηρησθόμεν τό έκιο, όπως και οι άποστερούντες. Τά χρήματα δηλαδή άνήκουν εις τόν Κύριον, από όπου ήμαστε και έν τό συλλέζωμεν, και όταν τά εβουσιάζωμεν εις δούος έχουν άνάγκην, θα επιτύχωμεν μεγάλο κέρδος. Και δι' αυτόν τόν σκοπόν επέτρεψεν εις εσένα ό Θεός να έχης περισσότερα, και διά να τό εβουσιάζης εις τήν πορνείαν και τήν μέθην και τήν πολυφωγίαν και τήν πολυτέλειαν των ρούκων ή εις άλλην άνοησίαν, αλλά διά να τό καταλείψης εις αυτούς που τό έχουν άνάγκην. "Όπως ακριβώς δηλαδή ένα ταμίας, εάν πάρη τά χρήματα του βασιλέως, και εγκαταλείψη αυτούς εις τούς δούλους διετάχθη να τό μοιράση, και τό καταναλώση διά ίδιικήν του άνοησίαν, θα λογοδοτήση και θα καταστροφά, έτσι και κάθε πλοσίος είναι ένας ταμίας των χρημάτων που πρέπει να διανεμηθούν εις τούς πτωχούς και έχει έντολήν να τό μοιράση εις τούς πτωχούς εκ των συνανθρώπων του. "Αν λοιπόν καταναλώση διά τας άνάγκας του περισσότερα C από δσα πρέπει, θα λογοδοτήση θαρώτατα εκεί. Διότι δσα έχει δέν είναι ιδικά του, αλλά των συνανθρώπων του.

3. Να τά προσέχωμεν λοιπόν αυτά ώσαν ζένα διά να γίνουν ιδικά μας. Πώς όμως θα: τά προσέχωμεν ως ζένα; "Όταν δέν τά εβουσιάζωμεν εις περιττάς άνάγκας, στες μόνον εις ιδικά μας άνάγκας, αλλά τά διαμοιράζωμεν εις τά κέρια των πτωχών. Και έν είσοι πλοσίος και εβουσιάζης κάτι περισσότερο από τας άνάγκας σου θα λογοδοτήσης διά τά χρήματα που σου έχουν εμπιστευθή. Αυτό συμβαίνει και εις τό μεγάλα άρκεντικά. Πολλοί δηλαδή εμπιστεύονται τά ταμεία των εις τούς δούλους των. Οι διαχειρισται όμως αυτοι φιλάσσουν D αυτά που τούς εμπιστεύονται και δέν κάνουν καταχρησιν αυτών, αλλά τά διαμοιράζου εις εκείνους που θα διατάξη ό κύριός των και όταν διατάξη. Αυτό κάμε και σύ. Διότι επήρες περισσότερα από άλλους και τό εβουσιάζης και διά

νά τὸ ἐξοδεύσῃ μόνος, ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃς καλὸς οἰκονόμος διὰ τοὺς ἄλλους.

Πρέπει ὁμοίως νὰ ἐξετάσωμεν καὶ τοῦτο. Διὰ τί βλέπει τὸν Λάζαρον ἔχει δίπλα ἀπὸ κάποιον ἄλλον δίκαιον, ἀλλ' εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ; Ὁ Ἀβραάμ ἦτο φιλόξενος. Διὰ νὰ τοῦ γίνῃ λοιπὸν καὶ αὐτὸς ὁ ἐλεγκτὸς διὰ τὴν ἀφιλοξενίαν του, διὰ τοῦτο τὸν βλέπει μὲ ἐκείνον. Ὁ Ἀβραάμ διηλοθὴ ἐπροσκαλοῦσε καὶ τοὺς περσικοὺς εἰς τὸ σπίτι του. Ἐ αὐτὸς ὁμοίως ἐπεριφρονῶσε καὶ αὐτὸν ποὺ εὗρίσκετο μέσα εἰς αὐτό, καί, ἐνῷ εἶχε πῶσον θησαυρὸν καὶ εὐκαιρίαν σωτηρίας, καθημερινῶς τὸν ἐπροσπερνοῦσε καὶ δὲν ἐκρημοσιόφῃσεν ὁμοίως ἐπὶ τὴν προσοσίαν τοῦ πτωχοῦ. Ὁ πατριάρχης ὁμοίως δὲν ἦταν τέτοιος, ἀλλὰ τὸ τελείως ἀντίθετον. Ἐκάθητο ἔμπροσθς εἰς τὴν πόρταν καὶ ἐψάρευεν ἄλλους τοὺς διερχομένους καὶ ὁμοίως ἀκριβῶς ὁ ψαρεὺς ποὺ ρίχνει τὸ ἔστυον εἰς τὴν θάλασσαν συνήθως ἀνασφύρει ψάρια, κάποτε ὁμοίως ἀνασφύρει καὶ χρυσῶφι καὶ μαργαριτάρια, ἔτσι καὶ αὐτὸς, ἐνῷ ἐψάρευε ἀνθρώπους, ⁷³⁴ Α καίποτε ἐπέτυχε καὶ ἀγγέλους. Καὶ τὸ ἀξιοθαύμαστον εἶναι ὅτι τὸ ἐπέτυχε κυρίως νὰ τὸ γνωρίσῃ.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος συμβουλεύει μὲ ἐκπληξὴν καὶ λέγει: «Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε: διὰ γὰρ ταύτης ἐλαθὸν πνευ ξενισάντες ἀγγέλους» (Ἐβρ. 13, 2). Καὶ ὁρθῶς εἶπεν «ἐλαθὸν» διότι ἂν τοὺς ἐγνώριζε καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ὑπεδέχετο μὲ τὴσιν εὐκαρίστησιν, δὲν ἦταν κατὰ τὸ σπουδαῖον καὶ ἀξιοθαύμαστον. Ὁλοσ ὁμοίως ὁ ἔπαινος τοῦ ἀξίζει, διότι ἐνῷ δὲν ἤξερε ποῖοι ἦσαν οἱ περσικοί, ἀλλὰ τοὺς ἐθεωροῦσε ὡς ἀπλοὺς ὁδοπόρους, μὲ τὴσιν προθυμίαν τοὺς ἐκόλλασε μέσα. Καὶ σὺ θεβαίως, ἂν ὑποδεχθῆς κάποιον σπουδαῖον καὶ ἐπίσημον καὶ ἐπιβεβῆκε πολλὴν προθυμίαν, δὲν κάνεις τίποτε τὸ ἀξιοθαύμαστον, διότι ἡ ἀξία τοῦ φιλοξενουμένου **B** ἐξαναγκάζει πολλὰς φορὰς καὶ τὸν ἀφιλοξενῶν νὰ δεῖκνῃ κάθε εὐκαρίστησιν. Τὸ πολὺ σπουδαῖον ὁμοίως καὶ ἀξιοθαύμαστον εἶναι τὸ νὰ δεχόμεθα μὲ μεγάλην εὐκαρίστησιν καὶ τοὺς πικρόντας καὶ τοὺς παραπεταγμένους καὶ τοὺς ἀσπυμένους. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ὑπεδέχετο αὐτοὺς ποὺ ἔκαναν αὐτὰ καὶ ἔλεγεν: «Ἐφ' ὅσον ἐποίησατε ἐνὶ τούτων πῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποίησατε» (Ματθ. 25, 45). Καὶ πάλιν: «Οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα ἐμπροσθεν τοῦ Πατρὸς ὑμῶν ἵνα ἀποληται εἰς τῶν μικρῶν τούτων» (Ματθ. 18, 14). Καὶ πάλιν: «Ὅς ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων, συμπέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνκάς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ρωπῇ ἐν τῇ θαλάσῃ» (Ματθ. 18, 6). Καὶ παντοῦ κάνει ὁ Χριστὸς πολλὸν λόγον διὰ τοὺς μικροὺς καὶ ἐλαχίστους. **C** Ἐ-

πειθὴ λοιπὸν ἐγνώριζε καὶ ὁ Ἀβραάμ τοῦτο δὲν ἐρωτοῦσε τοὺς περσικοὺς ποῖοι ἦσαν, καὶ ἀπὸ ποῦ, ὁμοίως κάνομεν ἡμεῖς τώρα, ἀλλὰ κυρίως ἐξαιρέτην ὑπεδέχετο τοὺς πάντας. Διότι ὁ φιλόξενος δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζῃ τὴν ζωὴν, ἀλλὰ μόνον νὰ θεωρῆται τὴν πτωχείαν καὶ νὰ ἱκανοποιῇ τὰς ἀνάγκας.

Ὁ πτωχὸς ἔχει ἓνα συνήγορον, τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν ἀνάγκην. Μὴ ζητῆς λοιπὸν τίποτε περισσώτερον ἀπ' αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι ὁ πονηρότερος ἄλλων, στερεῖται ὁμοίως τῆς ἀναρπότητος τροφῆς, πρέπει νὰ τὸν ἀπαλλάσσωμεν ἀπὸ τὴν πείναν. Ἔτσι διέταξε καὶ ὁ Χριστὸς νὰ κάνωμεν στὰς Ἐλεγε: «Γίνεσθε ὁμοιοὶ τοῦ Πατρὸς ὁμοίως τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἡλίον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ ἔρκει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους» (Ματθ. 5, 45). **D** Ὁ ἔλεψμων εἶναι λιμῆνι διὰ τοὺς ἔκοντας ἀνάγκην, καὶ τὸ λιμῆνι δέκεται ἄλλους ὅσους ἔπασαν εἰς ναυάγιον καὶ τοὺς σῶζει ἀπὸ τοὺς κινδύνους, καὶ ἂν ἀκόμη αὐτοὶ ποὺ κινδυνεύουν εἶναι πονηροὶ ἢ ἀγαθοὶ ἢ ὁπίσθητε ἄλλο, ἄλλους τοὺς ὀδηγεῖ εἰς τοὺς κόλπους του. Καὶ σὺ λοιπὸν στὰς ἄλλους εἰς τὴν γῆν ἀνθρώπων ποὺ ἔπασαν εἰς τὸ ναυάγιον τῆς πτωχείας μὴ κρίνης αὐτὸν ὅτι νὰ τοῦ ζητῆς τὸν λόγον, ἀλλὰ σταμάτησε τὴν συμφορὰν του.

Διὰ τί δημιουργεῖς εἰς τὸν ἑαυτὸν σου προβλήματα; Ὁ Θεὸς σὲ ἀπύλλαιεν ἀπὸ κάθε περιέργειαν καὶ πολυπραγμοσύνην. Πόσα θὰ ἔλεγαν καὶ πόσον θὰ ἐδοκίμασαν παλλὰ τὰ πράγματα, ἂν ὁ Θεὸς εἶδεν ἐντολήν νὰ ἐξετάζωμεν πρῶτον μὲ προσοχὴν τὴν ζωὴν καὶ τὴν συμπεριφορὰν. **E** καὶ νὰ ἐρευνοῦμεν τὰς πράξεις τοῦ καθ' ἑνὸς καὶ μετὰ νὰ ἐλεοῦμεν; Τώρα ὁμοίως ἔχομεν ἀπαλλαγῆ ἀπὸ κάθε τέτοιαν δυσκολίαν. Διὰ τί ἀναλαμβάνομεν περιττὰς φροντίδας; Ἄλλο εἶναι ὁ δικαστὴς καὶ ἄλλο ὁ ἐλεψμων. Διὰ τοῦτο λέγεται ἐλεημοσύνη, διότι δίδομεν καὶ εἰς τοὺς ἀνάξιους. Αὐτὸ συμβουλεύει καὶ ὁ Παῦλος νὰ κάνωμεν μὲ τὸ νὰ λέγῃ: «Ὑμεῖς δὲ τὸ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκαῖσθε, πρὸς πάντας μὲν, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως» (Γαλ. 6, 9-10). Ἄν διερευνοῦμεν μῆπως κάποιος δὲν ἀξίζει ἐλεημοσύνην καὶ πολυσυζητοῦμεν, δὲν θὰ μᾶς τύκουν εὐκόλα ποτὲ ὅτι εἶμοι. Ἄν ὁμοίως δίδωμεν καὶ εἰς τοὺς ἀνάξιους, ὁμοσώθητε θὰ μᾶς τύκουν καὶ οἱ ἀξιοί ⁷³⁵ Α καὶ θὰ πέσουν εἰς τὰ χέρια μας ἄνθρωποι ἀνάξιοι εἰς ὅλα. Ὅπως ἀκριβῶς δηλαδὴ συνέβη καὶ μὲ τὸν μακάριον Ἀβραάμ, ὁ ὁποῖος, ἐπειδὴ δὲν ἐξήταξε ὅτι διερευνοῦσε τοὺς περσικοὺς ποῖοι ἦσαν, ζήτωσε νὰ φιλοξενῆται κάποτε καὶ ἀγγέλους. Αὐτὸν νὰ μνησθῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἐκτός αὐτοῦ καὶ τὸν ἀπόγονόν του τὸν Ἰακώβ. Διότι

και αυτός εμμήθη την μεγαλοφυκίαν του προγόνου του εις δλας της τας λεπτομερείας και διά τοῦτο ἔλεγεν «Ἡ θύρα μου παντί ἐλθόντι ἀνεῳκται» (Ἰωβ 31, 32). Δέν ἦταν δηλαδὴ εἰς ἄλλον ἀνεῳκτὴ και εἰς ἄλλον κλειστὴ, ἀλλὰ καιρὸς ἐξορῶν ἦταν εἰς δλους ἀνεῳκτὴ.

Β θ. Ἔτοι νὰ κόνειμεν και ἡμεῖς, παρακαλῶ, νὰ μὴ πολυεξετάζωμεν, οὔτε παραπάνω ἀπὸ ὅσο πρέπει. Διότι διὰ τὸν πτωχὸν σημασιὸν ἔχει μόνον ἡ ἀνάγκη. Καὶ ἂν κανεῖς ποῦ ἔχει ἀνάγκη ἐλθῆ εἰς ἡμᾶς, νὰ μὴ τὸν ἐξετάσωμεν περισσότερο, διότι δέν δίδομεν εἰς τὸν χαρακτῆρα, ἀλλ' εἰς τὸν ἄνθρωπον. Δέν ἐλεοῦμεν τὸν ἄνθρωπον διὰ τὴν ἀρετὴν του, ἀλλὰ διὰ τὴν συμφορὰν, ὥστε νὰ ἠμπορέσωμεν και ἡμεῖς νὰ κερδίσωμεν τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου, και νὰ δεικνύωμεν, ἂν και ἀνάξιοι, τῆς φιλανθρωπίας του. Ἐὰν λοιπὸν ζητήσωμεν ὅτιαν διὰ τοὺς συνανθρώπους μας και ἂν ἐξετάζωμεν μὲ λεπτομερείαν, θὰ κἀνῆ τὸ ἴδιο και ὁ ἡμῶς ὁ Θεός. Καὶ καθὼς θὰ ἐπιδικῶμεν νὰ ζητήσωμεν λόγον ἀπὸ τοὺς συνανθρώπους μας, **Γ** θὰ κἀσωμεν οἱ ἴδιοι τὴν ἀνωθεν φιλανθρωπίαν. «Ἐν ἴσῳ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθῆσεθε», λέγει (Ματθ. 7, 2). Ἄλλ' ἂς στρέψωμεν πάλιν τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ θέματος. Ὅταν εἶδε λοιπὸν ὁ πλοῦτος τὸν πτωχὸν εἰς τοὺς κάλπους τοῦ Ἀβραάμ λέγει «Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, και πέμψον Ἀζάρον» (Λουκ. 16, 24).

Διὰ τίον λόγον δέν ἀπαιθύνθη πρὸς τὸν Ἀζάρον; Ἐγὼ νομῶ διὰ ἐντάτην και ἐκκοκίνισε, και ἐπειδὴ ἔκρινε σύμφωνα μὲ τὴν ἰδικὴν του νοουσίαν, ἐνόμωεν ὅτι ὁ πτωχὸς ἀσφαλῶς θὰ τοῦ εἶχε κρατήσῃ κοκίαν. Ἐὰν δηλαδὴ θὰ ἐσκέφθη, ἐγὼ ὅταν ἐκαίρωμην τόσο πλοῦτον, και καιρὸς νὰ ἔγω ἀδικηθῆ καθόλου ἀπ' αὐτόν, ἐπεριφρόνησα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ποῦ ἔξωσε μὲ ὅσα βάσανα και δέν τοῦ προσέφερα οὔτε τὰ ψίκουλα, παλὸ περισσότερο αὐτός, **Δ** ποῦ τόσο ἐπεριφρόνηθη, δέν θὰ δεχθῆ τὴν παρὰκλησίαν μου. Δέν λέγομεν αὐτὰ διὰ νὰ κατηγορήσωμεν τὸν Ἀζάρον, διότι ἐκεῖνος δέν ἐσκέπτετο ἔτσι, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ πλοῦτος μὲ τὴν σκέψιν αὐτὴν δέν ἐφάναζε τὸν Ἀζάρον, ἀλλὰ τὸν Ἀβραάμ, διὰ τὸν ὅποιον ἐνόμωεν ὅτι ἄγνοοῦσε τὰ συμβάντα. Ἐξήτησεν ὁμοῦ τὸν δάκτυλον ἐκείνου, ποῦ πολλὰς φορὰς ἄρτος νὰ γλύφεται ἀπὸ τοὺς σκύλους. Καὶ τί ζήτησεν ὁ Ἀβραάμ; «Τέκνον, ἀπέλαθε τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου» (Λουκ. 16, 25).⁸

8. Παρὶ τὸ θέμα αὐτὸ ἀσχολεῖται ὁ Χριστοτόμος ἐκνευλισμῶνος και εἰς τοὺς ἀποστολικούς λόγους. Τὴ ἀγία τὰ ἵποια ἀπελάμβανεν ὁ πλοῦτος δὲν ἔλαθε, τὰ θεωρεῖ ὡς πληρωμὴν δι' ἐνδεχόμενα ἀγαθὰ, και εἶχε πρό-

Πρόσεξε σκέψιν, πρόσεξε φιλοστοργίαν δικαίου. Δέν εἶπεν ἀπὸνθρώπου και ὁμὲ και παμπόνηρε, σὺ ποῦ ἐγκατέλειπες τὸν ἄνθρωπον εἰς τόσα βάσανα, τώρα ἐνεθυμήθης τὴν φιλανθρωπίαν ἔ και τὸ ἔλεος και τὴν συγγνώμην. Δέν κοκικίζεις, δέν ἐντρέπῃσαι; Ἄλλὰ τί εἶπε; «Τέκνον ἀπέλαθε τὰ ἀγαθὰ σου. Διότι λέγει «Ψυχὴν κεκακωμένην μὴ προσταράξῃς» (Σοφ. Σειρ. 4, 3). Φθάνουν εἰς αὐτὸν αἱ τιμωρίαι, μὴ προσουζάναμεν τὸς συμφορὰς του. Ἐξ ἄλλου, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ διὰ ἀπὸ μνησκακίαν διὰ τὰ περαιομένα ἠμπούσε τὸν Ἀζάρον, τὸν ὀνομάζει τέκνον, σχεδὸν ὡσὺν νὰ ἀπολογῆται διὰ τὸν ἑαυτὸν του μὲ τὴν ὀνομασίαν αὐτὴν. Ὅτι ἐξουσιάζει, λέγει, σοῦ πατέρα. Τὸ νὰ ἐπιτρέψω ὁμοῦ εἰς αὐτὸν νὰ μεταθῆ ἀπ' ἐδῶ ἐκεῖ, δέν ἐξαρτᾶται πλέον ἀπὸ ἡμᾶς. Ἐπέλαθε τὰ ἀγαθὰ σου.⁹ **Α** Καὶ διατὶ δέν εἶπεν «Ἐλαθε», ἀλλὰ «ἀπέλαθε»; Ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ θέλω διὰ ἀνοίγεται ἓνα μεγάλο πέλαγος νοσημάτων.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν πρέπει νὰ τηρήσῃτε τὰ λόγια αὐτὰ μὲ ἀκριβείαν, και νὰ καταθέσῃτε εἰς τὸν νοῦν σας μὲ κάθε ἀσφάλειαν και αὐτὰ ποῦ τῆρα ἐλέσθησαν, ἀλλὰ και τὰ προηγουμένα, και μὲ ὅσα ἠκούσατε νὰ προετοιμασθῆτε καλύτερα διὰ νὰ δεχθῆτε αὐτὰ ποῦ πρόκειται νὰ λεχθῶν. Καὶ ἂν μὲν οἷε εἶναι δυνατόν νὰ ἐνθυμηθῆτε ἄλλο ὅσα εἶπα ἂν ὁμοῦ δέν ἠμνησῆτε ἄλλα, νὰ ἐνθυμηθῆτε διαρκῶς, παρακαλῶ, πρῶτον ἀπ' ἄλλα τοῦτο, ὅτι τὸ νὰ μὴ διδῆς εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀπὸ τὰ χρήματα ποῦ ἔχεις εἶναι κλοπὴ πῶν πτωχῶν και ἀποστέρησις τῆς ζωῆς των και ὅτι ἔτσι δέν κατακρατοῦμεν τὰ ἰδικὰ μας, ἀλλὰ τὰ τῶν πτωχῶν. Ἐὰν λοιπὸν σκεπτόμεθα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ περιφρονήσωμεν τὰ χρήματα και ἄφοῦ θρέψωμεν ἐδῶ τὸν Χριστὸν, ποῦ πεινᾷ, **Β** θὰ ἔχωμεν ἀποταμίωσει δι' ἐκεῖ μεγάλο κέρδος, και θὰ κατορθώσωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, μὲ τὴν χάριν και τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει, μαζί μὲ τὸν Πατέρα, ὡσαύτως δὲ και τὸ ἅγιον Πνεῦμα, δόξα, τιμὴ και δόναρις, νῦν και αἰετὶ και εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

9. Ὅμοῦ θεωρεῖ και τὰ βάσανα τοῦ πτωχοῦ τιμωρίαι δι' ἐνδεχόμενα ἀγαθὰ του.

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟΙΟΝ ΛΟΓΟΝ ΑΕΝ ΕΙΠΕΝ, ΕΑΑΕΣ ΤΑ ΑΓΑΘΑ ΣΟΥ ΕΝ ΤΗ ΖΩΗ ΣΟΥ, ΑΑΑ' ΑΠΕΑΑΒΕΕ' ΚΑΙ ΔΙΑΤΙ ΟΙ ΜΕΝ ΔΙΚΑΙΟΙ ΠΕΡΙΒΡΟΝΤΑΙ ΣΤΙΧΑ ΕΙΣ ΚΙΝΗΣΟΥΣ, ΟΙ ΔΕ ΑΜΑΡΤΑΙΟΙ ΤΟΥΣ ΑΠΟΦΕΥΟΥΝ.

1. Δὲν ἀφέλησεν ὄλιγον ἢ περὶ τοῦ Λαζάρου παραβολὴ καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς. Δόξα εἰς τοὺς πτωχοὺς μὲν εἶδαζε νὰ ὑποφέρουν εὐκολὰ τὴν πτωκίαν των, τοὺς πλουσίους δὲ δὲν ἔβρισε νὰ ὑπερηφανεύονται διὰ τὸν πλοῦτον, ἀλλ' εἶδαζεν ἐμπράκτως, ὅτι αὐτοὶ ποῦ ζῆ εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ δὲν δίδει οὐ κανένα ἀπὸ ὅσα ἔχει εἶναι ὁ πῶς ἐλεεινός. Ἐμπρός λοιπὸν καὶ σήμερον νὰ ὁμιλήσωμεν διὰ τὸ ἴδιον θέμα. Δόξα καὶ οἱ μεταλλωροί, ὅπου ἀνακαλύθουν πολλὰ ἔκρη ἀπὸ χρυσάρι, ἐκεῖ ξανασκώπτουν καὶ δὲν σταματοῦν μέχρι νὰ ἐξαντλήσουν ὅλον τὸ εὖρημα. Ἄς ἐπανέλθωμεν λοιπὸν εἰς τὸ σημεῖον ποῦ ἐσταματήσωμεν τὸν λόγον τὴν προηγούμενην φορὰν διὰ νὰ τὸν συνεχίσωμεν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα.

Ἡμεροῦσα θέσθα εἰς μίαν ἡμέραν νὰ ἀναπτύξω ὄλην τὴν παραβολὴν. Δὲν ἐπεδίωξα ὅμως νὰ εἶπω ἀπλῶς πολλὰ καὶ νὰ φύγωμεν, ἀλλὰ ἔφου ἀκούσατε μὲ προσοκὴν τὰ λεχθέντα καὶ τὰ ἐκκατάλαβετε, νὰ ἀποκομίσετε ἀπὸ τὴν ὥρον ποῦ ἀφιερῶσατε ἐδῶ κόπων ἀλοθρον πνευματικῆς ἀφελείας. Ὅπως καὶ ἡ στοργικὴ μητέρα εἶταν πρόκειται νὰ ἀντικατοστήσῃ μὲ στερεὰν τροφὴν Ε τὸ γάλα μὲ τὸ ὕδιον τρέφεται τὸ παιδί της, ἂν μὲν βάλῃ εἰς τὸ στόμα τοῦ παιδιοῦ μαζιμένο τὸ μίγμα, δὲν ἀφελεῖ εἰς τίποτε, διότι τὸ παιδί θάγει αὐτὸ ποῦ τοῦ προσφέρει καὶ λερώνει τὴν μικρὴν ποδιὰν γύρω ἀπὸ τὸ στήθος του, ἂν ὅμως τοῦ τὸ δίδῃ μὲ ἡρεμίαν καὶ ἀγά-ἀγά, τὸ καταπίνει χωρὶς ἀντίβρασιν. Διὰ νὰ μὴ ἀποβάλετε λοιπὸν καὶ σεις τὸ προσφερόμενον, δὲν οὐκ προσέφερα διὰ μίαν τὸ ποτήριον τῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ τὸ διέφρασα εἰς πολλὰς ἡμέρας καὶ οὐκ ἄριστα 737 Α νὰ ἀναπτύξω εἰς

τὰς ἐνδομήσους, διὰ νὰ κενεύσατε ἔτσι εἰς τὸ μυαλό σας αὐτὰ ποῦ ἤκούσατε καὶ νὰ δεχθῆτε αὐτὰ ποῦ πρόκειται νὰ λεχθῶν μὲ προθυμίαν καὶ ξεκούραστον ψυχὴν.

Διὰ τοῦτο καὶ τὸ θέμα αὐτῶν ποῦ πρόκειται νὰ λεχθῶν οὐκ τὸ προλέγω πολλὰς ἡμέρας πρὶν, διὰ νὰ ἄνοιξετε εἰς τὰς ἐνδομήσους ἡμέρας τὸ θεῖον καὶ ἄφου ἀναγνώσατε ὄλην τὴν περιπόνην καὶ ἴδῃτε καλὰ τί ἔχει λεχθῆ καὶ τί ὑπολείπεται ἐτοιμάσατε ἔτσι τὴν οὐκρίαν σας διὰ τὴν ἀκρόασιν αὐτῶν ποῦ θὰ λεχθῶν κατόπιν διὰ νὰ τὰ κατανοήσατε ἔτσι εὐκολώτερα.

Καὶ τοῦτο οὐκ παρακαλῶ πάντοτε καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ οὐκ παρακαλῶ, ὅτι μόνον ἐδῶ νὰ προσέχετε εἰς ὅσα λέγονται, ἀλλὰ καὶ ὅταν εὐρίσκεσθε εἰς τὸ στίχον Β νὰ ἀσκολήσθε πάντοτε μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θεῶν Γραφῶν. Αὐτὸ δὲν ἔπαυσα ποτὲ νὰ συνιστῶ καὶ εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μὲ συναναστρέφονται ἰδιαιτέρως. Ἀλλὰ μὴ μοῦ εἴπη κανεὶς αὐτὰ τὰ ψυχρὰ καὶ πολλὰ ἀρκοκατόκριτα λόγια, ὅτι δηλαδὴ ἀπασκολοῦμαι εἰς τὸ δικαστήριον, ἀσκολοῦμαι μὲ τὰ πολιτικά, ἐξασκῶ τέχνην, ἔχω γυναῖκα, τρέφω παιδιά, δευθόνην τὸ στίχον μου, εἶμαι ἄνθρωπος ποῦ ἔχω ἀνάγκας εἰς τὴν ζωὴν δὲν εἶναι δι' ἐμένα ἡ ἀνάγνωσις τῶν Γραφῶν, ἀλλὰ δι' ἐκείνους ποῦ ἀπεχωρίσθησαν ἀπὸ τὰ ἔγκοσμα καὶ κατοικοῦν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν, ποῦ ἔχουν αὐτὸ πάντοτε ὡς σκοπὸν εἰς τὴν ζωὴν των. Τί λέγεις, ἄνθρωπε, δὲν εἶναι δουλειά σου νὰ μελετῆς τὰς Γραφὰς, ἐπειδὴ οὐ ἀποσοῦν μύρια φροντίδες; C Περισσότερον δι' ἐσένα εἶναι αὐτὴ ἡ δουλειὰ παρὰ δι' ἐκείνους. Διότι αὐτοὶ δὲν ἔχουν τόσο μεγάλην ἀνάγκην τῆς βοήθειας ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὰς θεῶν Γραφῶν, ὅσον αὐτοὶ ποῦ πολιορκοῦνται ἀπὸ πολλὰς ἀνάγκας.

Οἱ μοναχοὶ δηλαδὴ ἔχουν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοὺς θορύβους τῆς ἀγορᾶς καὶ ἔχουν στήσει τὰς καλύδας των εἰς τὴν ἔρημον καὶ δὲν ἔχουν κομμίαν σχέσιν μὲ τὸν κόσμον, ἀλλὰ φιλοσοφοῦν μὲ μεγάλην ἄνεσιν εἰς τὴν γαλήνην ἐκείνης τῆς ἡσυχίας καὶ ὡσὺν νὰ κάθονται εἰς λαμένα ἴσθιν μὲ μεγάλην ἀσφάλειαν. Ἦρεῖς ὅμως ποῦ κληθῶν κζόμεθα ὡσὺν εἰς ἀνοικτὸν πέλαγος καὶ ἔχομεν μυριάδας ἀνάγκας λόγω τῶν ἀπορημάτων μας, χρειαζόμεθα συνεχῆ καὶ ὀδιόκοπον ἀνακούφι-

7. Ὁ ὁμιλητὴς ἀνηθίβε νὰ προλέγῃ τὸ θέμα τοῦ ἐπομένου λόγου εἰς τοὺς ἀκρατεῖς του διὰ νὰ προσηγορευθῆναι νὰ κατανοήσουν καλύτερα ὅσα ἐπρόκειτο νὰ εἴπη.

8. Ὁ κατὰ θεὸν εἰς τῶν μοναχῶν εἶναι ἀσκολώτερος ἀπὸ τὸν βίον τῶν λαϊκῶν, διότι οἱ λαϊκοὶ καθημερινῶς συναντοῦν τὸν παρρησιῶν, ἐνθ' οἱ μοναχοὶ ἴσθιν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ζωῆς των ἀσκολοῦμαι μὲ τὴν λατρείαν τοῦ θεοῦ. Διὰ τοῦτο, ἂν καὶ οἱ ἐπιδοκῆς τοῦ διαβόλου εἶναι ἀγριότεροι, ὅμως αὐτοὶ τὰς ἀντιμετωπιζοῦν ἀσκολώτερον.

αν διά τῶν θείων Γραφῶν. Ἐκεῖνοι κἀθόνται μακρὰ Δ ἀπὸ τὴν μάχην, διὰ τοῦτο καὶ δὲν δέχονται πολλὰ τραύματα· σὺ ὁμοῦ εἰς αὐτοὺς εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν καὶ πληγνέουσι συνεχῶς, διὰ τοῦτο χρειάζουσι καὶ περισσότερα φάρμακα. Διότι καὶ ἡ γυναῖκα σὲ ἐκνευρίζει καὶ ὁ υἱὸς σὲ στενοχωρεῖ καὶ ὁ δούλος σὲ ἐξοργίζει καὶ ὁ ἐκέρως προσπαθεῖ νὰ σὲ βλάψῃ καὶ ὁ φίλος σὲ ζηλεύει καὶ ὁ γείτων σὲ διαβάλλει καὶ ὁ δικαστὴς ἐνίστοι σὲ ἀπειλεῖ καὶ ἡ πτωχεία σὲ δυσκολεύει καὶ ὁ θάνατος τῶν συγγενῶν σου προξενεῖ πένθος καὶ ἡ εὐημερία σου προκαλεῖ ἐγκύσιον καὶ ἡ δυστυχία σὲ ἐντροπιάζει καὶ ὑπάρχουν παλλαὶ ἀφορμαὶ ποῦ προκαλοῦν ὀργὴν, φροντίδας καὶ στενοχωρίας, λύπην, ματαιοδοξίαν καὶ ἀπελπίσαν. Ἐ Αἱ ἀνάγκαι μὲς περιστοιχίζουσι καὶ ἀναρτήματα θέλη μὰς κτυποῦν ἀπὸ παντοῦ. Διὰ τοῦτο χρειάζομεθα πάντοτε τὴν πανοσιλίαν τῶν Γραφῶν. Διότι, λέγετε, μάθε το καλά, ὅτι διαρκῶς διέρχουσι μέσα ἀπὸ παγίδας καὶ περιπατεῖτε ἐπάνω εἰς τὰ φρούρια τῆς πόλεως (Σοφ. Σειρ. 9, 13).

Αἱ ἐπιθυμίαι δηλαδὴ τῆς σαρκὸς αὐτῶν ποῦ ζοῦν ἐντὸς τῆς κοινωνίας ἐπαναστατοῦν ἀγριότερα, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἄραϊον πρόσωπον καὶ τὸ θαυμάσιον αἶμα ἐπιτίθεται μέσῳ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ὁ αἰσχροὺς λόγος εἰσέρχεται διὰ τῆς ἀκοῆς καὶ παρὰ οὐκ ἐπινοῦν καὶ πολλὰς φορές μὰ κακῆ μελωδία καλαράνει τὴν ἀντίστασιν τῆς ψυχῆς. Αὐτὰ τὰ λέγω διότι πολλὰς φορές καὶ αὐτὸ ποῦ φαίνεται ὡς τὸ ποῦ ἀσημαντόν, ἢ μυρωδιὰ δηλαδὴ τοῦ μύρου ⁷³⁸ Α ποῦ χρησιμοποιοῦν αἱ πόρνοι τῶν παρόδων, ὅταν εὖρῃ κάποιον περὶ καὶ σὲ παίρνει αἰκάδιον, καὶ αὐτὸ ἐντελῶς τυχαίως.

2. Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα πολιορκοῦν τὴν ψυχὴν μας. Ἐχομεν λοιπὸν ἀνάγκην ἀπὸ τὰ θεία φάρμακα, διὰ νὰ θεραπεύσωμεν τὰς πληγὰς ποῦ προκαλοῦνται καὶ νὰ προλάβωμεν ὅσας δὲν ἔχουν ἀκόμη προκληθῆ, ἀλλὰ πρόκειται νὰ προκληθῶν. ⁷³⁹ Τοῦτο θὰ γίνῃ μὲ τὸ νὰ ἀσκήσωμεν καὶ ἀποκροῶμεν ἀπὸ μακρὰ τὰ θέλη τοῦ διαβόλου διὰ τῆς συνεχοῦς ἀναγνώσεως τῶν θείων Γραφῶν. Διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ σωθῇ κανεὶς ἐὰν δὲν ἀπολαμβάνῃ συνεχῶς πνευματικὴν ἀνάγνωσιν. Καὶ εἶναι πράγματι ἐπιθυμητὸν αὐτὸ, Β ἀφοῦ μόνον μὲ τὴν διαρκὴ ἀπόλαυσιν αὐτῆς τῆς πνευματικῆς θεραπείας θὰ ἠμποροῦμεν κάποτε νὰ σωθῶμεν. Ὅταν ὁμοῦ πληγνόμεθα κάθε ἡμέραν καὶ δὲν τυγχάνωμεν καμμιάς θεραπείας, ποῖα ἔστις σωτηρία ὑπάρχει; Δὲν βλέπετε ὅτι τοὺς καλκιάδες, τοὺς χρυσοκόους, τοὺς ἀργυροκόπους, αὐτοὺς ποῦ ἀσκολοῦνται μὲ κάθε εἶδος τέχνης; Αὐτοὶ ἔχουν συμπληρωμένα

738. Τὸ ἀποτελεσματικότερον φάρμακον κατὰ τὸν διαβόλου εἶναι ἡ ἀνάγνωσις φορητῶν βιβλίων, ἰσικιτέρος ὁμοῦ τῆς θείας Γραφῆς.

ἅλα τὰ ἐργαλεῖα τῆς τέχνης τῶν, καὶ ἀκόμη κ' ἂν πέλονται ἀπὸ τὴν πείναν, ἢ στενοχωροῦνται ἀπὸ τὴν πτωχείαν προτιμῶν νὰ ὑποφέρουν τὰ πάντα παρὰ νὰ πωλήσωσι κάποιο ἀπ' αὐτὰ διὰ νὰ συντηρηθῶν. Πολλοὶ λοιπὸν ἐπιροπήσωσι πολλὰς φορές νὰ δανεισθῶν διὰ νὰ συντηρήσωσι τὸ αὐτὶ καὶ τὰ παιδιὰ τῶν, παρὰ νὰ πωλήσωσι ἀπὸ τὰ ἐργαλεῖα τῆς τέχνης τῶν ὅτε καὶ τὸ μικρότερον· καὶ τοῦτο εἶναι πολὺ φυσικὸν νὰ συμβαίη.

Ἐ Γνωρίζου δηλαδὴ ὅτι ἂν ἐκεῖνα πωλήσων, εἶναι ἀχρηστοὶ εἶναι αἱ τεχνικαὶ τῶν γνώσεις καὶ γίνεται κάθε εὐκαιρία διὰ νὰ εὐπορήσωσι. Διότι ἐὰν παραμείνωσι ἐκεῖνα, εἶναι δυνατόν μὲ τὸν χρόνον νὰ ἐπιστρέψωσι τὰ δανεικά, ὅφ' ὅσον ἀκούσιν συνεχῶς τὴν τέχνην ἂν ὁμοῦ καταλήξωσι νὰ τὰ πωλήσωσι εἰς ἄλλους, δὲν θὰ ἠμποροῦσι ποτε πλεόν νὰ εὔρωσι κάποιον παρηγορίαν εἰς τὴν πτωχείαν καὶ τὴν πείναν τῶν. Ἐτοὶ πρέπει νὰ κάνωμεν καὶ ἡμεῖς· διότι ὅπως δι' ἐκεῖνους ἐργαλεῖα τῆς τέχνης εἶναι τὸ σφῆρι καὶ τὸ ἄρῃν καὶ ἡ λαβὴ τῆς φωσφῆς, ἔτσι καὶ δι' ἡμᾶς ἐργαλεῖα τῆς τέχνης εἶναι τὰ ἀποστολικά καὶ Δ προφητικά βιβλία καὶ κάθε θεοπνευστος καὶ ἀφέλιμος Γραφή. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι διαμορφῶνται μὲ τὰ ἐργαλεῖα τῶν ἅλα τὰ σκεῦη ποῦ θὰ πιάσωσι, ἔτσι καὶ ἡμεῖς δι' αὐτῶν διαμορφώσωμεν τὴν ψυχὴν μας· ἂν δηλαδὴ εἶναι διεφθαρμένη τὴν διορθώσωμεν, ἢ τὴν ἀνακαταστήσωμεν ἂν ἐκὼν παλαιωθῇ.

Καὶ αἱ μὲν τεχνικαὶ δείκνουν τὴν τέχνην τῶν μόνων εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν σκευμάτων, διότι δὲν ἠμποροῦν νὰ μεταβάλλωσι τὴν ἕλην τῶν σκευῶν, ὅτε νὰ μετατρέψωσι τὸ ἄσχημ εἰς χρυσοῦ, ἀλλὰ μόνον τὴν μορφήν μεταβάλλωσι. Σὺ ὁμοῦ κάνεις κάτι περισσότερο ἀπ' αὐτούς· Ἐ ἐνθ' δηλαδὴ παίρνεις καμμιά φορά ἔξιλον οὐκ εὐκατόναιος καὶ τὸ μετατρέπεις εἰς χρυσοῦ. Καὶ αὐτὸ τὸ δευτέρωθεν ὁ Παῦλος ὅταν λέγῃ τοῦτο· ἐν μεγάλῃ δὲ οὐκ εὐκατόναιος σκεῦη χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ, ἀλλὰ καὶ ἔξιλον καὶ ὀστράκινον. Ἐὰν τις σὺν ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἐκ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τὴν ἡγιασμένην καὶ εὐχρηστον τῷ δεσπότῃ εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον» (Β' Τιμ. 2, 20-21). Ἐὰν μὴ ἀμελοῦμεν λοιπὸν νὰ ἀποκτοῦμεν θιβλία, διὰ νὰ μὴ πληγώσωμεν ἐπιπαισθητικῶς, ὅτε νὰ κρύβωμεν τὸ χρυσοῦ, ἀλλὰ νὰ θησαυρίζωμεν δι' αὐτοῦς ⁷⁴⁰ Α πνευματικὰ βιβλία. Διότι τὸ χρυσοῦ ὅταν πωληθῶσι ἀποκτιῶσι. Τὰ βιβλία ὁμοῦ ὅταν ὑπάρχουν παρέχουν μεγάλην ἀφέλειαν εἰς αὐτοὺς ποῦ τὰ ἔχουν.

Ἐὅπως δηλαδὴ ἐκεῖ ποῦ ὑπάρχουν βασικὰ ὅπλα, κ' ἂν ἀκόμη δὲν τὰ χρησιμοποιοῦ κανεὶς, παρέχουν μεγάλην ἀσφα-

λεαν εις δούκας κατοκοῦν ἐκεῖ μέσα, διότι δὲν τοιμῶ κανεῖς, οὔτε ληστής οὔτε διαρρήκτης οὔτε ἄλλος κακοῦργος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ σπίτι ἐκεῖνο, ἔτσι καὶ θεοὺς ὑπάρχουν θεῖα, ἀπαρκαίνονται ἀπὸ ἐκεῖ κάθε εἴδους διαβολικὴ ἐνέργεια καὶ δίδεται μεγάλη ἄδης πρὸς τὴν ἀρετὴν εἰς δούκας κατοκοῦν ἐκεῖ. Διότι καὶ μόνον μὲ τὸ νὰ βλέπαμεν τὰ θεῖα γινόμεθα **Β** πρὸ ἀσφάλτου πρὸς τὴν ἀμαρτίαν. Καὶ ἂν ἀκόμη τοιμῶμεν κάτι τὸ ἀπαγορευμένον καὶ ἀπαρτήσομεν, μόλις ἐπανέλθομεν εἰς τὸ σπίτι καὶ ἴδομεν τὰ θεῖα, καταδικάζομεν περισσότερο τὴν συνειδήσιν μας καὶ διατάζομεν νὰ ἐπανέλθομεν τὰ ἴδια ἀφάλματα. Ἄν πάλιν ζῶμεν μὲ εὐσέβειαν, παίρνομεν ἀκόμη μεγαλύτεραν ἰσφελίαν ἀπὸ τὰ θεῖα. Διότι μόλις ἐγγίση κανεῖς εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ἀμέσως διαρκῶναι τὴν σκέψιν του καὶ ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὰ θιαστικά, καὶ μόνον μὲ τὸ νὰ τὸ βλέπῃ. Ἄν ὅμως γίνῃ καὶ προσεκτικὴ ἀνάγνωσις του τότε καθαρίζεται ἡ ψυχὴ ἔτσι, ὥσταν νὰ ἀνιῶται, διότι ὁμιλεῖ εἰς αὐτὴν ὁ Θεὸς δι' ἐκείνων τῶν γραμμάτων.

Ἄλλὰ ἢμπορεῖ νὰ ἐρωτησῇ κάποιος ἂν δὲν κατανοῶμεν τὰ γραφόμενα; **С** Βεβαίως, καὶ χωρὶς ἀνάμνησιν νὰ καταλαβαίνῃς τὰ γραφόμενα καὶ μόνον μὲ τὴν ἀνάγνωσιν ἐπιτυγχάνεται μεγάλος ἐξαγιασμός. Ἄλλωστε εἶναι ἀδύνατον νὰ σοῦ εἶναι ὅλα τὸ ἴδιο ἀκατανόητα. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος τὰ ἐρρόθησεν ἔτσι, ὥστε αὐτὰ τὰ θεῖα νὰ γραφοῦν ἀπὸ τελάνιας, ἀλκις, σκηνοποιούς, ποιμένας, αἰγοβοσκούς, ἀμαρσάντους καὶ ἀγραμμάτους, διὰ τὸ νὰ ἢμπορῇ κανεῖς ἀρμόριος νὰ καταφεύγῃ εἰς αὐτὴν τὴν πρόφασιν, ἀλλὰ νὰ εἶναι τὰ λεγόμενα εὐκολονόητα εἰς ὅλους. Ἔτσι ἔχει κέρδος καὶ ὠφελεῖται μὲ τὸ νὰ τὰ ἀκούῃ καὶ ὁ χειροτέκνης καὶ ὁ δοῦλος καὶ ἡ χήρα γυναῖκα καὶ ὁ πρὸ ἀμόρφωτος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Διότι δὲν τὰ ἔγραψαν ὅλα αὐτὰ ἀπὸ ματαιοδοξίαν, ὅπως οἱ Ἑθνικοί, **Д** ἀλλὰ διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν πρὸς τὰ ἀκούσαν, ἐκεῖνοι πρὸς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν εἶχαν ὀψωθῆ τῆς χάριτος τοῦ Πνεύματος.

3. Διότι οἱ Ἑθνικοὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες καὶ συγγραφεῖς δὲν ἐπεδίωκαν τὸ κοινὸν συμφέρον, ἀλλὰ τὸ πῶς οἱ ἴδιοι θὰ θαυματοῦν. Ἔτσι, κ' ἂν ἀκόμη εἶπαν κάτι χρῆσιμον, κ' αὐτὸ τὸ ἀπέκρυψαν μὲ τὴν συνηθειμένην ἀσφαλείαν των, ὥσταν εἰς βαθὺ σκοτάδι. Οἱ ἀπύστολοι ὅμως καὶ οἱ προφήται ἔκαμαν τὸ τελείως ἀντίθετον. Διότι ὅλα ὅσα ἔγραψαν τὰ κατέστησαν εἰς ὅλους σαφῆ, διότι ἦσαν διδάσκαλοι ὅλης τῆς οἰκουμένης, διὰ τὸ ἢμπορῇ κάθε ἀνθρώπος καὶ μόνος του νὰ κατανοῇ τὰ λεγόμενα μὲ μόνην τὴν ἀνάγνωσιν. Καὶ αὐτὸ **Ε** τὸ προεῖπεν ὁ προφήτης ὅταν ἔλεγεν: «Ἔσονται πάντες διδοῦναι Θεοῦ· καὶ οὐ μὴ εἴπῃ ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ, γινώ-

θῆ τὸν Κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσι σε ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν» (Ἰερ. 31, 34 καὶ Ἰω. 6, 45). Καὶ ὁ Παῦλος λέγει: «Κἀγὼ, ἀδελφοί, ἦλθον πρὸς ὑμᾶς, οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας, καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. 2, 1). 740 **Α** Καὶ πάλιν: «Ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμα μου οὐκ ἐν πεποιθῆσι ἀνθρωπίνῃς σοφίαις λόγους, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως» (Α' Κορ. 2, 4). Καὶ πάλιν λέγει: «Ἀλλοῦμεν γὰρ σοφίαν οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων» (Α' Κορ. 2, 6). Εἰς ποῖον λατῶν δὲν εἶναι φανερά ὅλα ὅσα γράφουν τὰ Εὐαγγέλια; Ποῖος ἔστιν ἀκούη διὰ ἐμακάριον οἱ πράξεις, ἐμακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ἐμακάριοι οἱ καθαροὶ τῆ καρδίας καὶ τὰ ὅμοια, ἔχει ὀνόματιν διδασκάλου διὰ τὸ κατανοῆσαι ὅσα λέγονται; Μήπως δὲν εἶναι γνωστὰ καὶ σαφῆ καὶ εἰς τὸν τυχόντα τὰ γραφόμενα περὶ τῶν σημείων καὶ θαυμάτων καὶ ἱστοριῶν; Αὐτὰ εἶναι δικαιολογία καὶ πρόφασιν καὶ συγκάλυψιν τῆς ἀκηρίας.

Β Δὲν κατανοεῖς τὰ γραφόμενα; Μὰ πῶς θὰ ἢμπορέσῃς ποτὲ νὰ τὰ κατανοῆς, ἀφοῦ δὲν θέλεις οὔτε ἀνάμνησιν νὰ ἀσκοληθῆς; Πᾶρε εἰς τὰ χεῖρά σου τὸ θεῖον, διάβασε ὅλην τὴν ἱστορίαν, κράτησε ὅσα καταλαβαίνεις, καὶ ὅσα κερμὰ φερὰ εἶναι ὀνόματιν καὶ ἀσαφῆ ἀφήσῃ τα· κ' ἂν δὲν ἢμπορέσῃς μὲ τὴν συνέκειαν τῆς ἀναγνώσεως νὰ εὕρῃς τί λέγει, πήγαινε πρὸς τὸν σοφώτερον ἢ πρὸς τὸν διδάσκαλον, συζητήσῃς δι' αὐτὰ, δεῖξῃ πολλὴν προθυμίαν, καὶ ἂν σὲ ἴδῃ ὁ Θεὸς δι' ἔχῃς τὴσιν προθυμίαν δὲν θὰ περὶπρόση τὴν ἀγρηπνίαν καὶ τὴν φροντίδα σου, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκούῃ δὲν ἢμπορέσῃ κάποιος ἀνθρώπος νὰ σοῦ ἐξηγήσῃ αὐτὸ πρὸς ζητᾶς, αὐτὸς θὰ σοῦ τὸ φανερώσῃ ὀπποῦδῃποτε.

С Θυμῆσου τὸν εὐνοῖκαν τῆς βασιλείας τῶν Αἰθίοπων ὁ ὄμοιος, ἂν καὶ ἦταν ἀνθρώπος ἀμόρφωτος καὶ ἀσασκολημένος μὲ κλιμάδες φροντίδες καὶ περιτριγυρισμένος ἀπὸ παντοῦ μὲ πολλὰ προβλήματα, ἐνῶ δὲν κατενοεῖ αὐτὰ πρὸς ἐδιάβαζεν, ἐν τούτοις ἐδιάβαζε καὶ ἔστιν ἀκόμη ἐκἀθηγο ἐπάνω εἰς τὴν ἄμαξαν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔδεκεν τὴσιν προθυμίαν εἰς τὸν ὄμοιον, φροντῆσαι τί ἔκανε ἔστιν εὐρίσκειτο εἰς τὸ σπίτι. Ἐὰν δὲν ἢμπορούσε αὐτὴ τὴν ἄμαξαν τοῦ τοξιβίου νὰ ἀφήσῃ νὰ κἀνεται χωρὶς νὰ διαβάσῃ, πολὺ περισσότερο ἔστιν ἐκἀθηγο εἰς τὸ σπίτι. Ἐὰν χωρὶς νὰ καταλαβαίνῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα ἐδιάβαζεν, ὅμως δὲν ἔσταματοῦσε τὴν ἀνάγνωσιν, πολὺ περισσότερο μετὰ πρὸς τὰ κατενόησεν. Ὅτι δὲ δὲν κατενόησε αὐτὰ πρὸς ἐδιάβαζεν, **Д** ἄκουσε τί λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Φίλιππος: «Ἄρα γε γινώσκεις ἢ ἀναγινώσκεις;» (Πρῶτ. 8, 30). Καὶ ἐκεῖνος ἔστιν ἢκουσεν αὐτὰ οὔτε ἐκοκινῶσεν οὔτε ἐν-

γράψαμε, αλλά παρεδέχθη ότι δεν εγνώριζε, και λέγει «Πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, εἴην μὴ πε ἀδηγήση με;» (Πράξ. 8, 31). Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐδιόρθωσεν ἑαυτὸν, ἂν και δὲν εἶχε ποτὲ κάποιον νὰ τὸν καθοδηγήσῃ, διὰ τοῦτο τόσο γρήγορα εὔρεν αὐτὸν ποὺ θὰ τὸν ἐβοηθῆσαι. Ὁ Θεὸς εἶδε τὴν προθυμίαν του και ἐδέχθη τὸ ἐνδιαφέρον του και τοῦ δοτεῖλεν ἡμέρας τὸν διδάσκαλον. Ἀλλὰ θὰ εἴπῃς ὅτι ὁ Φίλιππος δὲν εὐρίσκειται τώρα ἐδῶ. Ναί, ἀλλὰ εὐρίσκειται τὸ Πνεῦμα ποὺ παρεκίνησε τὸν Φίλιππον. Μὴ ἀμελοῦμεν λοιπὸν, ἀγαπητοί, τὴν σωτηρίαν μας. Ὅλα αὐτὰ «εἰργάσθησαν δι' ἡμῶς πρὸς κωδοθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὗς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησε» (Α' Κορ. 10, 11).

Ἡ ἀνάγκαις τῶν Γραφῶν παρέχει μεγάλην προστασίαν εἰς τὸ νὰ μὴ ἀμαρτάνῃ κανεὶς. Ἐν ἡθροισα αὐτῶν εἶναι μεγάλας κτηνὲς και βαθὺ θάραβρον. Τὸ νὰ μὴ γνωρίζῃ κανεὶς τίποτε ἀπὸ τοὺς θεῖους νόμους ἀποτελεῖ μεγάλην προσδοσίαν τῆς σωτηρίας. Αὐτὸ προσκάλεισεν ἀρέσεις, αὐτὸ ἔφερε τὸν ἀνήθικον θῖον, αὐτὸ ἔκαμε τὰ ἄνω κάτω. Διότι εἶναι ἀδύνατον πραγματικὰ νὰ μείνῃ κανεὶς χωρὶς κέρδος, εἴδη διαβάσῃ συνεχῶς μὲ προσοχήν. Νὰ λοιπὸν μία παραβολὴ πόσο μᾶς ὑπέλπισε. Πόσο καλιτέραν ἔκαμε τὴν ψυχὴν μας. Διὸ γνωρίζω πολὺ καλά ὅτι πολλοὶ ἔφυγαν ἀπὸ ἑλασθὸν ἀπὸ τὴν ἀκρίσιν ἀπέλεσαν ποὺ διαρκεῖ ⁷⁴¹ Α' Ἐάν δὲ εἶναι μερικοί ποὺ δὲν ἐπέδρυσαν τόσο πολλὰ, ὅμως τὴν ἡμέραν αὐτὴν ποὺ ἤκουσαν ἔγιναν ἀποδοῦναι καλύτεροι. Καὶ δὲν εἶναι μικρὸν πρῶγμα, ἔστω και μίαν ἡμέραν νὰ ζῆσῃ κανεὶς λυπούμενος διὰ τὰ ἀμαρτήματά του και νὰ διαβλέψῃ τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν και νὰ ἐπατρέψῃ εἰς τὴν ψυχὴν, ἔστω και ἐπ' ὀλίγον, νὰ ἀνασῆν ἀπὸ τὰς φροντίδας τῆς ζωῆς. Ἄν ἤμας τὸ κάνωμεν αὐτὸ εἰς κόθε συγκεντρωσιν, χωρὶς παράλειψιν, τότε ἡ συνέκεια τῆς ἀκροόσεως θὰ ὄψῃσιν εἰς ἡμᾶς κῆσιπο μεγάλο και σπουδαῖον καλόν.

4. Ἐμπρὸς λοιπὸν νὰ οὐς δέξωμαι πάλιν και τὴν συνέκεια τῆς παραβολῆς. Ποῖα δὲ εἶναι ἡ συνέκεια. Ὅταν εἶπεν Β' ὁ πλοῦσιος «Πέμπσον Λάζαρον, ἵνα ἐπιστρέψῃ τῇ ἀκρῇ τοῦ δακτύλου αὐτοῦ, και καταψέξῃ τὴν μου γλῶσσαν» (Λουκ. 16, 24), ἀκούσατε τί ἀπαντῶ τὸ Ἄβραμᾶ «Ἐκνον, μήθησθι, διὸ ἀπέλαθεσ οὐ τὰ ἀγαθὰ οὐ ἐν τῇ ζωῇ σου, και Λάζαρος τὰ κακὰ και νῦν οὗτος παρακαλεῖται, οὐ δὲ ὀδυνῶσαι. Καὶ ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖσις κάμα μέγα μεταξὺ ἡμῶν τε και ὑμῶν ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες ἐκείθεν διαβῆναι πρὸς ἡμᾶς, μὴ δύνωνται, μήτε οἱ ἐντεθῆεν ἐκεῖ διαπεράσῃ» (Λουκ. 16, 25-28). Εἶναι λυπηρὰ τὰ λεχθέντα, δι' αὐτὸ μᾶς ἐγέμισον μὲ πόνον. Τὸ ξέρω και ἐγὼ ἀλλὰ ὄσο πληγώνει ἡ συνειδήσις τόσο περισσότερον ὑπέλει τὴν σκῆψιν αὐτῶν ποὺ πληγώ-

νονται ἀπὸ τὰς τύψεις. Διότι εἴδη μᾶς ἐλέγοντο αὐτὰ ἐκεῖ, C ὅπως εἰς τὸν πλοῦσιον, πράγματι θὰ ἔπρεπε νὰ θρηνοῦμεν και νὰ ὀδυρόμεθα και νὰ πενοῦμεν, ἐπειδὴ δὲν θὰ μᾶς ἔμενε πλέον κέρδος διὰ νὰ μετανοήσωμεν. Ἐπειδὴ ὅμως ἀκούομεν αὐτὰ τώρα, ποὺ ζοῦμεν, ποὺ εἶναι ἀκόμη δυνατόν νὰ μετανοήσωμεν και νὰ ζηλοῦμεν τὰ ἀμαρτήματά μας και νὰ ἀποκτήσωμεν μεγάλην παρηγορίαν και μὲ τὸν φόβον διὰ τὰ κακὰ ποὺ συνέβησαν εἰς ἄλλους νὰ ἀλλάξωμεν, πρέπει νὰ εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεόν, ὁ ὅποιος μὲ τὴν τιμωρίαν τῶν ἄλλων μᾶς κεντρίζει τὴν δικηρίαν και μᾶς ζυγνᾶ ἀπὸ τὸν βῆνον ποὺ κοιμούμεθα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν προελέχθησαν αὐτὰ, διὰ νὰ μὴ τὰ πάθωμεν. Διότι ἂν ἤθελε νὰ μᾶς τιμωρήσῃ D δὲν θὰ τὰ προέλεγεν. Ἀλλὰ ἐπειδὴ δὲν θέλει νὰ μᾶς ρίξῃ εἰς τὴν τιμωρίαν διὰ τοῦτο προειδοποιεῖ δι' αὐτὴν, διὰ νὰ φρονιματοῦμεν μὲ τὴν προειδοποίησιν και ἀποφύγωμεν τὴν πραγματικὴν δοκιμασίαν.

Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον δὲν εἶπεν, Ἐλαθεσ τὰ ἀγαθὰ σου, ἀλλ' ἀπέλαθεσ; Γνωρίζω καλά πῶς ἐνθυμεῖσθε εἰταν εἶπα ὅτι ἐπ' ἐδῶ ἀνοίγεται εἰς ἡμᾶς μεγάλο και ἀκάνεσ πέλαγοσ ἀπὸ νοήματα διότι τὸ ἀπέλαθεσ φανερώνει και σημαίνει κάποιαν ὀφειλήν. Ἀπολαμβάνει δηλαδὴ κανεὶς αὐτὰ ποὺ τοῦ ὀφείλουσιν. Ἀφοῦ λοιπὸν αὐτὸς ὁ πλοῦσιος ἦταν συκαμερός και πολυσημένος και σκληρὸς και ἀπένθρωπος, διατὶ δὲν τοῦ εἶπεν Ε' Ἐλαθεσ τὰ ἀγαθὰ σου, ἀλλ' ἀπέλαθεσ, ὡς εἴδη τοῦ τὰ ἐκρωσασθῶσιν και τοῦ τὰ ὀφείλουσιν; Τὶ διδασκώμεθα λοιπὸν ἐπ' αὐτὸ; Ὅτι και ἂν ὀσὸμῃ μερικοί εἶναι συκαμεροὶ και ἔχουν φθάσει εἰς τὰ ἄκρα τῆς κακίας, πολλὰς φορὰς ἔχουν κάνει και ἕνα ἢ δύο ἢ τρία καλά. Καὶ ὅτι αὐτὰ δὲν τὰ λέγω τώρα μὲ τὴν ἰδυσὴν μου σκέψιν φαίνεται ἐπ' αὐτὸ. Διότι τί ποὺ ἀκόσθητον ὑπῆρχεν ἀπὸ τὸν κριτὴν ἐκεῖνον τῆς ἀδικίας;¹⁰ Τὶ ποὺ ἀπανθρωπιότερον και ἰσοβέστερον; Αὐτὸς ὅστε τὸν Θεὸν ἐφοβέτο, ὅστε τοὺς ἀνθρώπους ἐντρέπετο. Ἀλλ' ὅμως ἐνῶ ἔζοῦσε μὲ τὴν παρηγορίαν, ἔπράξε και κάτι καλόν.⁷⁴² Α' ἐλυπήθη τὴν χήραν ποὺ τὸν ἐνοχλοῦσε συνεχῶς και ἐνέδωκε εἰς τὴν χάριν και ἐδέχθη τὴν παράκλησιν και τὴν ἐπροσπάτευσεν ἐπ' αὐτοὺς ποὺ τὴν ἀδικούσαν. Ἐτσι συμθαίνει νὰ εἶναι κάποιος ἀνήθικος ἀλλὰ και φιλόσθρωπος πολλὰς φορὰς, ἢ ἀπένθρωπος ἀλλὰ και φρόνιμος. Καὶ ἂν και εἶναι ἀνήθικος και σκληρὸς ὅμως πράττει πολλὰς φορὰς και κάποιον καλὸν εἰς τὴν ζωὴν. Τὸ ἴδιο θεσθαῖος πρέπει νὰ ὑποψιάζωμεθα πάντοτε και διὰ τοὺς καλοὺς. Ὅπως ἀκριβῶς δι-

10. Πράττειται περὶ τῆς περιετώσεως ποὺ ἐσημασθῆσ ἐἰς τὸ σχῆλον ἐπ' ἀριθμὸν 3.

λαδή οι πού κακοί κάνουν πολλὰς φορές και κάποιο καλόν, έτσι και οι οικουδαίοι και ενάρετοι σφάλουν, ενίστε εις κάτι. «Τίς γάρ κευκίχεται, λέγει, άγνήν εκειν την καρδίαν, η τίς παρηρησάσεται καθαρός είναι από άμαρτίας»; (Παροιμ. 20, 9).

Ἐπειδή λοιπόν ήταν φυσικόν και ο πλούσιος, άν και είχε Β φθάσει εις τὰ άκρα της κακίας, να έχη πρόξει και κάποιο καλόν, και ο Αδάμος, άν και είχε φθάσει εις πολύ ύψηλήν άρετήν να έχη κάνει και κάποιο μικρόν σφάλμα, πρόσθε πως και τὰ δύο τὰ ύψηλότεη ο πατριάρχη με τὸ να εἴπη, ότι «Και σὺ απέλαθες τὸ αγαθὸ σου εν τῇ ζωῇ σου, και ο Αδάμος άμοκος τὰ κακά». Και αυτό πού λέγει σημαίνει τοῦτο. Εάν εις προξει και σὺ κάποιο καλόν, και σὺ ἀφελετο δι' αυτό άμοισθή, όλα τὰ εἴηρες εις εκείνον τὸν κόσμον όταν διεσκέδαζες, ἐπιλουτούσες, εκαιρόσουν μεγάλην καλοπέρασιν και εὐτυχίαν. Και αὐτὸς εἰς άκαμο κακοῦ, όλα τὰ ἐπλήρωσε με τὴν πτωχείαν, τὴν πείναν, τὴν ταλαιπωρίαν και τὰ χειρότερα θάνατα. Και ο κάθε ένας ἐφθασεν ἐδῶ γυμνός, εκείνος μὲν από άμαρτήματα, C οὐ δὲ από ἐπιτεύγματα δικαιοσύνης. Διὰ τοῦτο αὐτὸς μὲν έχει καθαράν τὴν εὐχαριστήσιον, οὐ δὲ υστεμένους ἀπαρηγόρητον τὴν τιμωρίαν.

Ἐταν δηλαδὴ τὰ ἐπιτεύγματά μας είναι μικρά και ἀνόγια λόγου, ο δὲ θγκος τῶν άμαρτημάτων μας μέγας και ἀπεργήματος, ἐπειτα δὲ ἐδῶ εὐτυχοῦμεν και δὲν ὑποφέρωμεν και κανένα κακόν, τότε θὰ φύγωμεν ὀμοδοῦμιοτε ἔρημοι και γυμνοί από τὴν άμοισθὴν τῶν καλῶν, ἀφοῦ όλα τὰ ἔκαμεν πάρει ἐδῶ. Εάν ὅμως τὰ μὲν ἐπιτεύγματά μας είναι μεγάλα και πολλά, μικρά δὲ και ἀνάγια λόγου τὰ άμαρτήματα, ἐπειτα πάθωμεν και κάποιο κακόν, ἀφῆνομεν D και αὐτὰ τὰ μικρά ἐδῶ και ἀπολαμβάνομεν ἐκεῖ καθαράν και ὀλοκληρον τὴν άμοισθὴν διὰ τὰ καλά. Ἐταν λοιπόν ἴδῃς κάποιον να ζῆ μὲν εις τὴν πονηρίαν να μὴν ὑποφέρει δὲ τίποτε ἐδῶ, μὴ τὴν μακαρίης ἀλλὰ δάκρυσε και κλαυσε, διότι όλα τὰ θάνατα θὰ τὰ ὑποστῆ ἐκεῖ ὅπως ἀκριβῶς και αὐτὸς ο πλούσιος. Ἐταν πάλιν ἴδῃς κάποιον να φροντίζη διὰ τὴν άρετήν, ἀλλὰ ὑποφέρει κιλιάδας δοκιμασίας, καλοτόχιζε και μμησοῦ τον, διότι και τὰ άμαρτήματά του διαλύονται ἐδῶ και ἐσταμάζονται μεγάλα άμοισθαί ἐκεῖ διὰ τὴν ὀσιμονήν του, ὅπως ἔγινε και με τὸν Αδάμον τοῦτον.

5. Ε Ἄλλοι λοιπόν από τοὺς ανθρώπους τιμωρῶνται ἐδῶ, ἄλλοι δὲν ποθαίνουεν ἐδῶ κανένα κακόν, ἀλλὰ ὄλων τὴν τιμωρίαν τὴν ὑφίστανται ἐκεῖ, ἄλλοι πάλιν και ἐδῶ και ἐκεῖ τιμωρῶνται. Ποίους λοιπόν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς τρεῖς καλοκαίτε; Ἔρεις πολὺ καλὰ εἶπ πρώτους αὐτοὺς πού τιμωρῶνται ἐδῶ και ἀφῆνον εἶπαι τὰ άμαρτήματα. Μετὰ ὅμως ἀπ' αὐτοὺς

ποίους θεωρεῖτε ὡς δευτέρους; Σεις ἴσως αὐτοὺς πού δὲν ὑποφέρουεν τίποτε ἐδῶ, 748 Α Ἄλλ' ὑφίστανται ἐκεῖ ὀλοκληρον τὴν τιμωρίαν· ἐγὼ ὅμως δὲν θέτω δευτέρους αὐτοὺς, ἀλλ' ἐκείνους πού τιμωρῶνται και ἐδῶ και ἐκεῖ. Διότι αὐτοὺς πού ἐπιμωρήθη ἐδῶ θὰ αἰσθανθῆ ἔλαφροτέρων τὴν ἐκεῖ τιμωρίαν. Αὐτὸς ὅμως πού ὑποκρεούται να ὑποστῆ ἐκεῖ τὴν τιμωρίαν, θὰ ὑποφέρει ἀμελλικτον τὴν ποιήν, ὅπως ἀκριβῶς και αὐτὸς ο πλούσιος, ἐπειδὴ δὲν ἐξῆμωρησε κανένα από τὰ άμαρτήματά του, ἐτιμωρεῖτο τόσο σκληρά, ὅστε δὲν ἠμποροῦσε να έχη ὄπτε μίαν μικράν σταγόνα ὕδατος. Και ἀπὸ ἐκείνους πού άμαρτάνουεν κωρίς να ὑποφέρουεν κανένα κακόν λυποῦμαι περισσότερο αὐτοὺς, πού ἐκτός τοῦ εἶπ δὲν τιμωρῶνται ἐδῶ, ζοῦν και με πολυτέλειαν και ἡουκίαν. Ὅπως δηλαδὴ τὸ να μὴ τιμωρηθῆ κανεὶς ἐδῶ διὰ τὰ άμαρτήματά του προκαλεῖ ἐκεῖ σκληροτέρων τιμωρίαν, εἶπαι και τὸ να κείρωται οἱ άμαρτωλοὶ μεγάλην Β ἄνεσιν και πολυτέλειαν και πλοῦτον, είναι δι' αὐτοὺς ὀφορμὴ και αἰτία μεγαλυτέρας καταδίκης και τιμωρίας ἐκεῖ. Διότι όταν άμαρτάνωμεν και παρὰ ταῦτα δεκάμεθα θάρα τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ είναι πού ἠμπορεῖ να μὰς ρίξη εὐκολώτερα εις μεγαλυτέραν φωτιάν.

Εάν λοιπόν κάποιος τυγχάνη της μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ και δὲν τὴν ἀξιοποιῆ ὅπως πρέπει θὰ τιμωρηθῆ σκληρότερα. Ἐταν ὅμως ἐκτός της μακροθυμίας έχη και μεγάλην πύξ, και παρὰ ταῦτα δεκακολουθεῖ να ζῆ εις τὴν πονηρίαν, ποὺς θὰ τὸν σώσῃ από ἐκείνην τὴν τιμωρίαν; Ὅπ δὲ αὐτοὶ πού τυγχάνουεν ἐδῶ μακροθυμίας συγκεντρώνουεν διὰ τοὺς εαυτοὺς των ἐκεῖ ὀλοκληρον τὸ κακόν εἰς δὲν μετανόησουεν, ἀκουσε τί λέγει ο Παῦλος· «Λογίχη δὲ τοῦτο, ὃ ἄνθρωπος, ο κρίνων τοὺς τὰ C τοιαῦτα πράσσοντας και ποῶν αὐτὰ, εἶπ οὐ ἐκφεύγη τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ; Ἡ τοῦ πλοῦτου της κροσιότητος αὐτοῦ, και της άνοκίης και της μακροθυμίας καταφρονεῖς, άγνοῶν εἶπ τὸ κροσὸν τοῦ Θεοῦ εις μετάνοιάν σε ἔγει; Κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου και ἀμετανόηστον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν εν ἡμέρα ὀργῆς και ἀποκαλύψεως και δικαιοκροσίας τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. 2, 3-5).

Ἐταν λοιπόν βλέπωμεν μερκοῦς πού πλουτίζουεν, διασκεδάζουεν, μυρίζουεν ἀρώματα, μεθῶν ὄλων τὴν ἡμέραν, ἄσκούν μεγάλην ἔξουσίαν και ἔκουεν μεγάλην δόξαν και πολλὰν ἐπίδειξιν και ὑπερηφάνειαν, πού άμαρτάνουεν κωρίς να ὑφίστανται κακόν, να τοὺς κλαίωμεν και να τοὺς θρηνοῦμεν, διότι ἂν και άμαρτάνουεν δὲν D τιμωρῶνται. Διότι ὅμως όταν βλέπῃς κάποιον πού ὑποφέρει από ὕδροπικασιν ἢ τὴν σιλήνα ἢ πού έχει κάποιαν σῆσιν, ἢ κιλιάδας πληγῶν εις όλα τὰ μέρη τοῦ σώματος, και ὅμως παρ' όλα αὐτὰ τὸν βλέπεις να

μεθ', να διασκεδάξῃ καὶ νὰ ἐπιδεινῶνῃ τὴν ἀσθενείαν του, ὅχι μόνον δὲν τὸν θαυμάζεις οὔτε τὸν καλοτιχίσεις διὰ τὴν διασκεδάσιν, ἀλλὰ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸν λυπῶσαι, ἔτσι νὰ κλέπτωσι καὶ διὰ τὴν ψυχὴν. Ὅταν ἰδῆς ἄνθρωπον ποῦ ζῆ εἰς τὴν πονηρίαν καὶ ἀπολαμβάνει μεγάλην καλοτέραςιν καρδίας νὰ ὑψίσταται κανένα κακὸν νὰ τὸν κλάσῃς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν περισσότερο, καθ' ὅσον ἐνψυ κατέχεται ἀπὸ ἀσθενείαν καὶ βαρυτάτην σφῆν, ἐπιδεινώνει τὴν ἀρρώστιαν καὶ τὴν χειροτερεθεῖ μετὰ τὴν διασκεδάσιν καὶ τὴν ἀμέλειαν. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἡ τιμωρία τὸ κακόν, ἀλλὰ ἡ ἀμαρτία. Διότι ἡ μὲν ἀμαρτία μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεόν, ἡ δὲ τιμωρία μᾶς ἐπιαναφέρει πρὸς τὸν Θεόν καὶ καταπαθεῖ τὴν ὀργὴν. Ἀπὸ ποῦ φαίνεται αὐτό; Ε' Ἄκουσε τὸν προφήτην ποῦ λέγει: «Παρακαλεῖτε, παρακαλεῖτε τὸν λαόν μου, ἱερεῖς, λαλήσατε ἐπὶ τὴν καρδίαν Ἰερουσαλὴμ, ὅτι ἐδέξατο ἐκ χειρὸς Κυρίου διπλᾶ τὰ ἀμαρτήματα αὐτῆς» (Ἠσ. 40, 1-2). Καὶ πάλιν: «Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δὲς ἡμῖν πάντα γὰρ ἀπέδωκες ἡμῖν» (Ἠσ. 26, 12).

744 Α Καὶ διὰ τὴν πληροφορηθῆτε ὅτι ἄλλοι μὲν τιμωροῦνται ἐδῶ, ἄλλοι δὲ ἐκεῖ, ἀκούσατε τί λέγει ὁ Παῦλος ὅταν κατηγορεῖ αὐτοὺς ποῦ κοινοῦσιν ἀναξίως τὰ μυστήρια. Ὅταν εἴπῃ δηλαδὴ ὅτι «ὡ ἐσθῆτον καὶ πνῦν τὸ σῶμα καὶ αἷμα ἀναξίως τοῦ Κυρίου ἕνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ» (Α' Κορ. 11, 27), ἀμέσως προσέθεσε: «διὰ τοῦτο ἐν ἡμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. Εἰ γὰρ αὐτοὺς ἐκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα· νῦν δὲ κρινόμενοι ὑπὸ τοῦ Κυρίου, παιδεύομεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν» (Α' Κορ. 11, 30-32). Βλέπεις πῶς ἡ ἐδῶ τιμωρία μᾶς γλυτώνει ἀπὸ τὴν ἐκεῖ; Β Δι' ἐκεῖνον πάλιν ποῦ εἶπε πορευθεὶς λέγει: «Παράδοτε τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ» εἰς ἄλθερον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σουδᾷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Α' Κορ. 5, 5). Καὶ ἀπὸ τὸν Λάζαρον εἶναι τοιοῦτο φανερόν, διότι ἐὰν ἔπραξε κάποιον κακόν, τὸ ἐξέπλυνε ἐδῶ, καὶ ἔτσι ἔφυγε δι' ἐκεῖ καθαρός. Καὶ ἀπὸ τὴν περὶ τῶν τοῦ παραλυτικοῦ πάλιν φαίνεται τὸ ἴδιον, ὁ ὅποιος ἐπὶ τριάντα ὅκτις ἔτη ἦταν ἀσθενής καὶ μετὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀρρώστιας ἐξέπλυνε καὶ τὰ ἀμαρτήματα. Διὰ τὸ ὅτι δὲ ἐξ αἰτίας τῶν ἀμαρτημάτων του ἦταν παράλυτος ἔκουσε τί λέγει ὁ Χριστός: «Ἴδε, ὕψης γέγονας· μᾶκρην ἀμάρταν, ἵνα μὴ χειρὸν τὴν σὰν γένῃται» (Ἰω. 5, 14). Γ Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ λοιπὸν ἔγινε φανερόν ὅτι μερικοὶ τιμωροῦνται ἐδῶ καὶ ἀπαλ-

11. Ἐὰν ἀποκόψωμεν τὸν ἄνθρωπον αὐτὸς τοῦ εἴδους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, αὐτὸς θὰ συναισθανθῇ τὴν ἀμαρτίαν του καὶ θὰ μετανοήσῃ.

λάσσονται· ἔτσι ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα.

8. Ὅτι δὲ μερικοὶ τιμωροῦνται καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἐὰν δὲν λάβωμεν τὴν ἀνάλογον πρὸς τὰ ἀμαρτήματα τῶν τιμωρίαν ἐδῶ,¹¹ ἔκουσε τί λέγει ὁ Χριστὸς περὶ τῶν Σοδομιτῶν. Ὅταν δηλαδὴ εἶπεν ὅτι «ὅς ἂν μὴ δέξῃται ἡμᾶς, ἀποτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ἡμῶν» (Λουκ. 9, 5), προσέθεσε καὶ αὐτὰ τὰ λόγια: «ἀνεκτικώτερον ἔσται γὰρ Σοδόμων καὶ Γομόρας ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῆ πόλει ἐκείνῃ» (Λουκ. 9, 10-12). Μὲ τὸ νὰ εἴπῃ δηλαδὴ ἀνεκτικώτερον ἐννοοῦσε τοῦτο, ὅτι καὶ ἐκεῖνοι βεβαίως θὰ τιμωρηθοῦν, ἀλλ' ὅμως ἐλαφρότερον, ἐπειδὴ ὑπέστησαν καὶ ἐδῶ ποινήν. Ὅτι ὅμως ὑπάρκουν μερικοὶ ποῦ δὲν ὑψίστανται ἐδῶ κανένα κακόν, ἀλλὰ ὑποφέρουν ἐκεῖ ὀλέκλιχρον τὴν τιμωρίαν, τὸ ἐφανέρωσεν εἰς ἡμᾶς αὐτὰς ὁ πλοῦσιος, Δ ποῦ ὑπέφερεν ἐκεῖ συγκεντρωμένην τὴν τιμωρίαν, καρδίας νὰ ἔχη καρμίαν καρτηγορίαν, ἐπειδὴ τοῦ εἶκεν ἐπιφυλακτῆ δὲ ἐκεῖ ὀλέκλιχος ἡ τιμωρία. Ὅμως λοιπὸν μετὰ τοὺς ἀμαρτωλοὺς αὐτοὶ ποῦ δὲν ὑποφέρουν ἐδῶ κανένα κακόν, ὑψίστανται ἐκεῖ μεγαλυτέραν τιμωρίαν, ἔτσι καὶ μετὰ τοὺς δικαίους, αὐτοὶ ποῦ ὑποφέρουν ἐδῶ πολλὰ θάσσαν, θὰ ἔκουν ἐκεῖ μεγάλην τιμὴν. Καὶ ὅπως συμβαίνει ἐὰν εἶναι δύο ἀμαρτωλοὶ, καὶ ὁ μὲν ἕνας τιμωρηθῇ ἐδῶ, ὁ δὲ ἄλλος δὲν τιμωρηθῇ, θὰ εἶναι εὐτυχέστερος αὐτὸς ποῦ ἐτιμωρήθη παρὰ ἐκεῖνος ποῦ δὲν ἐτιμωρήθη, ἔτσι καὶ ἐὰν εἶναι δύο δικαῖοι ἐδῶ, καὶ ὁ μὲν ἕνας ὑποφέρει ἐδῶ περισσότερας θλίψεις, ὁ δὲ ἄλλος Ε' ὀλιγωτέρας, θὰ εἶναι εὐτυχέστερος αὐτὸς ποῦ ὑπέφερε περισσότερας, ἐπειδὴ ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ματθ. 10, 27).

Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ κάποιος δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποῦ νὰ ἀπολαρβάνῃ ἄνεσιν καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ; Δύσκολον εἶναι αὐτό, ἐνθροῦσε, καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ ὀδύνατα. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν αὐτὸς ποῦ ζῆ ἐδῶ μετὰ ὀκνηρίαν καὶ ἡσυχίαν, καὶ διασκεδάξει συνεχῶς μετὰ ὅλα καὶ ποῦ ζῆ μάταιον καὶ ἄσκοπον βίον νὰ ἀπολάβῃ ἐκεῖ τιμὴν. Διότι καὶ ἂν ἀνάμην δὲν ἐνοχλεῖται ἀπὸ πτωχείαν, ὅμως τὸν ἐνοχλεῖ καὶ τὸν κυριεύει ἡ ἐπιθυμία, καὶ δὲν εἶναι μικρὴ ἢ στενοχωρία δι' αὐτό. Καὶ ἂν δὲν τὸν ἀπειλᾷ ἀρρώστια, τὸν κατακαίει ὁ θυμὸς, καὶ δὲν εἶναι μικρὸς ὁ κόπος διὰ τὸ νὰ **745** Α δαμάσῃ τὴν ὀργὴν. Καὶ ἂν δὲν ἔλθουν αἱ δοκιμασίαι, ὅμως οἱ πονηροὶ λογισμοὶ συνεχῶς ἐπαναστατοῦν. Καὶ δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ συγκρατηθῇ ἡ ἀνήθικος ἐπιθυμία, νὰ στατατήσῃ ἡ ματαιοδοξία, νὰ περιορισθῇ ἡ ἀπειλασία, νὰ ἀποφευχθῇ ἡ ἀσκατία, νὰ ζῆ κανεὶς μετὰ σκληραγωγ-

12. Τὸ πρόβλημα τῆς βεβαιότητος, δηλαδὴ τοῦ διπλοῦ ἀπὸ πάσων οἱ ἀσθενεῖς, ἐνψυ καλοτέρων οἱ ἀσθενεῖς ἔχει εἰς τὰ ἐδῶ λεγόμενα θεματικῶν ἀπάντησιν.

γίαν. Αὐτὸς λοιπὸν ποῦ δὲν πρᾶττει αὐτὰ καὶ τὰ ὄρακα δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ σωθῆ ποτὲ. Καὶ ὅτι οἱ διασκεδάζοντες δὲν οὐκ ἔχουσι τί λέγει ὁ Παῦλος διὰ μίαν κήραν γυναῖκα: «Ἡ δὲ σπαταλῶσα, ζῶσα τέθνηκεν» (Α' Τιμ. 5, 6). Ἐάν τοῦτο ἐλάττω διὰ γυναῖκα, πολλὸν περισσότερον ἰσχύει διὰ τὸν ἄνδρα. Τὸ ὅτι δὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κερδίσῃ κανεὶς τὸν οὐρανόν, ἐάν ζῆ ἄνετον ζῶν, τὸ ἐφανέρωσε καὶ ὁ Χριστὸς διὰν εἶπε: Β «Στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν» (Ματθ. 7, 14).

Πῶς λοιπὸν λέγει: «Ὁ ζυγὸς μου χρηστὸς ἐστὶ, καὶ τὸ φορτίον μου ἕλαφρόν» (Ματθ. 11, 30); Ἐάν δηλαδὴ ἡ ὁδὸς εἶναι στενὴ καὶ γεμάτη θλίψεις, πῶς πάλιν τὴν λέγει ἕλαφρόν καὶ εὐκόλον; Τὸ ἓνα τὸ λέγει διὰ τὸ εἶδος τῶν δοκιμασιῶν, τὸ ἄλλο διὰ τὴν θέλησιν τῶν δοκιμαζομένων. Διότι καὶ αὐτὸ ποῦ ἐκ φύσεως εἶναι ἀσῆκτον, ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ ἕλαφρόν διὰν τὸ δεκτικὸν μετὰ προθυμίαν: ὅπως θεβαίως καὶ οἱ ἀπίστοι εἰς τὴν ἐρασιπυθῆσαν ἀνεκάρησαν χαροῦμενοι, ἐπειδὴ ἠξιώθησαν νὰ πικροθῶσιν κατὰ προσβλητικὸν τρόπον διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Ἄν καὶ τὸ εἶδος τῶν βασάνων συνήθως C προκαλεῖ θλίψιν καὶ πόνον, ὅμως ἡ διάθεσις τῶν μασιγυθέντων ἐνίκησε ἀκόμη καὶ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει: «Πάντες δὲ οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, δικαιοδοῦνται» (Β' Τιμ. 3, 12). Ὡστε καὶ ἂν δὲν μᾶς καταδύκῃ ἄνθρωπος, ὅμως ὁ διάβολος μᾶς πολεμεῖ καὶ ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ μεγάλης πίστεως καὶ ἀντοχῆς, διὰ νὰ ἐπιμένωμεν εἰς τὸς προσευχὰς καὶ νὰ ἀγρυπνοῦμεν, διὰ νὰ μὴ ἐπιθυμοῦμεν τὰ ξένα, διὰ νὰ διανέμωμεν τὰ υπάρχοντά μας εἰς ὄσους ἔχουν ἀνάγκην, διὰ νὰ καταργήσωμεν κάθε πολυτέλειαν καὶ νὰ κλαίωμεν καὶ νὰ στεναχθῶμεν διὰ τὴν πολυτέλειαν τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῆς τροφῆς, διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν πλεονεξίαν, τὴν μέθην, τὴν κακολογίαν, διὰ νὰ συγκρατοῦμεν τὴν γλῶσσαν, D διὰ νὰ μὴ φωνασκοῦμεν («Πῶσα γὰρ πακρία καὶ θυμὸς καὶ ὄργη καὶ κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρθῆτω ἀπ' ἡμῶν» [Ἐφεσ. 4, 31]), διὰ νὰ μὴ ἀισχρολογοῦμεν, διὰ νὰ μὴ λέγωμεν ἀσπιότητος. Καὶ δὲν χρειάζεται ὀλίγος κόπος διὰ νὰ τὰ τηρήσωμεν αὐτὰ μὲ ἀκρίθειαν.

Καὶ διὰ νὰ καταλάβῃς πόσον δύσκολον εἶναι νὰ ζῆ κανεὶς μετὰ πίστιν, καὶ ὅτι δὲν εἶναι εὐκόλον τὸ πρᾶγμα, ἀκουσε τί λέγει ὁ Παῦλος: «Υπαπαύω μου τὸ στήμα καὶ δουλαγωγῶ» (Α' Κορ. 9, 27). Ὅταν δηλαδὴ εἶπε τοῦτο ἐννοοῦσε τὴν βίαν καὶ τὸν πολλὸν κόπον ποῦ πρέπει νὰ ὑπομένουν αὐτοὶ ποῦ θέλουσι E νὰ καταστήσουν τὸ σῶμα ὑπάκουον εἰς ὅλα.

Καὶ ὁ Χριστὸς πάλιν ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητὰς: «Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε: ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον» (Ἰω. 16, 33). Αὐτὴ ἡ θλίψις, λέγει, προζελεῖ ἀνάπαυσιν. Αὐτὴ ἡ ζῆσις εἶναι στίβος: εἰς τὸν στίβον δὲ καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας δὲν ἤμπορεῖ νὰ κάθεται μετ' ἡσυχίας αὐτὸς ποῦ πρόκειται νὰ στεφανωθῆ. Ὡστε ὅποιος θέλει νὰ στεφανωθῆ, νὰ ἐπιλέξῃ τὸν σκληρὸν καὶ ἐπίπονον βίον, ὥστε ἀφοῦ κοπιᾷ ἐξῆς ὀλίγον χρόνον, νὰ ἀπολαύσῃ ἐκεῖ διαρκῆ τμῆν.

7. 746 A Πόσα πακρία τυχαίνουσι κάθε ἡμέραν; Καὶ πόσα μεγάλη ψυχὴ χρειάζεται διὰ νὰ μὴ ἀπελπισθῆ κανεὶς, νὰ μὴ γογγύσῃ, ἀλλὰ νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ νὰ δοξάσῃ καὶ νὰ προσκυνήσῃ αὐτὸν ποῦ ἐπιτρέπει νὰ ἔλθουν αὐτὰ οἱ δοκιμασίαι; Πόσα κακὰ ποῦ δὲν τὰ περιμένωμεν, πόσα στενοκαρδία; Καὶ πρέπει νὰ ἀποκρούωμεν τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς καὶ νὰ μὴν ἐπιτρέπωμεν εἰς τὴν γλῶσσαν νὰ λέγῃ κάτι ποῦ δὲν πρέπει. Ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ μακάριος Ἰάβ ἂν καὶ ἐπαθε κιλιάδες κακὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ εὐχαριστῆ τὸν Θεόν.

Εἶναι ὅμως μερικοὶ οἱ ὅποιοι, ἂν πταίσουν εἰς κάτι ἢ τοὺς ὑβρίσῃ κανεὶς, ἢ ἀρρωστήσουν εἴτε μετὰ πόνον εἴτε μετὰ κεφαλαλγίαν ἢ μετὰ ὅποιονδήποτε ἄλλο ἄσθενειαν, ὁμῶς βλασφημοῦσι. B Καὶ εἶται καὶ τὸν πόνον ὀφείτουν ἀπὸ τὴν ἀρρώστιαν καὶ τὸ κέρδος κάνουν. Τί κερδίζεις, ἄνθρωπε, μετὰ τὸ νὰ βλασφημῆς τὸν εὐεργέτην καὶ σωτήρα καὶ προστάτην καὶ κερδεῖν; Ἡ δὲν καταλαβαίνεις ὅτι τρέχεις εἴται πρὸς τὸν κρημνὸν καὶ ρίπτεις τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὸ βάραθρον τῆς μεγαλύτερας καταστροφῆς; Μήπως δηλαδὴ, ἐάν βλασφημήσῃς ἕλαφρόνεις τὸν πόνον; Καὶ τὸ πάθος χειροτερεῖται καὶ τὸν πόνον κάνεις βαρύτερον. Διότι διὰ τοῦτο ὁ διάβολος προκαλεῖ κίβλα θάνατα, διὰ νὰ σὲ ρίξῃ εἰς αὐτὸ τὸ βάραθρον. Κ' ἂν σὲ ἰδῇ καὶ βλασφημῆς, εὐκόλα σου ἐπαυξάνει τὸν πόνον καὶ τὸν κάνει μεγαλύτερον, διὰ νὰ ἀπελπισθῆς πάλιν ἀπὸ τὰ κεντρίσματα. Ἄν ὅμως σὲ ἰδῇ ὅτι ὑποφέρει μετὰ γενναίτητα C καὶ ὅσο χειροτερεῖται τὸ πάθος σὺ εὐχαριστοῖς τὸν Θεόν, ὁμῶς ἀπομακρύνεται, διότι ἀσκόπως καὶ ματαίως σὲ πολιορκεῖ. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ὁ σκύλος ποῦ στέκει δίπλα ἀπὸ τὸ τραπέζι, ἂν μὲν ἰδῇ τὸν ἄνθρωπον ποῦ τρώγει, ἀπὸ τοῦ ρίπτῃ συνεχῶς κάτι ἀπὸ τὸ τραπέζι, παραμένει διαρκῶς, ἂν ὅμως μίαν ἢ δύο φορές ἔλθῃ πλησίον καὶ δὲν παίρνει τίποτε διὰ νὰ φάγῃ, ἀπομακρύνεται πλέον ἀφοῦ ἐρκεται ἀσκόπως καὶ ματαίως. Ἔτσι καὶ ὁ διάβολος ἔχει ἀνοικτὸ τὸ στήμα του πρὸς ἡμᾶς συνεχῶς, καὶ ἂν μὲν, ὅπως εἰς τὸν σκύλον, τοῦ πετιᾶς κάτι ἀπὸ τὸν βλάσφημον λόγον, τὸν παίρνει καὶ πάλιν ἐπιτίθεται, ἂν ὅμως ἐξακολουθῆς νὰ εὐχαριστῆς τὸν Θεόν, τὸν πνίγεις μετὰ τὴν πείναν καὶ τὸν διακνεις γρήγορα, καὶ τὸν

έξοφινξεις. Ἄλλὰ θὰ μοῦ εἴπῃς ὅτι δὲν ἠμπορεῖς νὰ σωθῆς Ἰ δὲν κεντρίξῃσαι ἀπὸ τὸν πόνον. Οὐτε καὶ ἐγὼ ὄμωσ οὐ ἐμποδίζω νὰ ἀμύξῃς, ἀλλ' ἀντὶ τῆς βλασφημίας νὰ λέγῃς εὐκαριστίαν, ἀντὶ τῆς ἀπελευθέρωσιν νὰ δοξολογῆς. Εὐκαριστίζῃσαι τὸν Κύριον προσευκόμενος θινάτ' ἀνάκαυξεται, ἐπειδὴ ἀπομακρύνεται ὁ διάβολος μὲ τὴν εὐκαριστίαν, καὶ ἐπειδὴ ἐρκεται ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἄν ὄμωσ βλασφημῆς, θὰ ἀποκρούσῃς καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν διάβολον θὰ κίνῃς σκληρότερον ἐναντίον σου, καὶ τὸν ἐαυτὸν σου θὰ πληγώσῃς βαρύτερα Ἐ μὲ τὸς πόνους. Ἄν πάλιν εὐκαριστίζῃς, καὶ τὰς ἐπιβουλάς τοῦ πονηροῦ δαίμονος θὰ ἀποκρούσῃς καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ προστάτου Θεοῦ θὰ κερδίσῃς διὰ τὸν ἐαυτὸν σου.

Ὅμωσ ἀπὸ συνήθειαν ὄμωσ πολλὰς φορὰς ἡ γλῶσσα νὰ προσφέρῃ τὸν πονηρὸν ἐκεῖνον λόγον. Ναί, ἀλλὰ ὅταν ὀμῆσῃ, πρὶν νὰ εἴπῃ τὸν λόγον, νὰ τὴν σαγέσῃς σκληρὰ μὲ τὰ δόντια ἀπ' ὅλα τὰ σιμεία. Εἶναι καλύτερα νὰ τρέξῃ τώρα αἶμα, παρὰ νὰ ἐπιθῆμῃ τότε μίαν σταγόνα ὕδατος καὶ νὰ μὴ ἠμπορῇ νὰ τὴν εὔρῃ. Εἶναι καλύτερον νὰ ὑπομείνῃ ἓνα πρόσκαυρον πόνον, 747 Ἀ παρὰ νὰ ὑποφέρῃ τότε τιμωρίαν αὐτοῦ καταδίκης, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ πλουτοῦ τότε ποῦ ἐφλέγεται δὲν εὔρε καμμίαν παρηγορίαν. Ὁ Θεὸς ἔδωκε ἐντολήν νὰ ἀγαπῆς τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ οὐ ἀποστρέφῃσαι τὸν Θεὸν ποῦ σὲ ἀγαπᾷ. Ἐπρόσταξῃς νὰ εὐκαριστίζῃς αὐτοὺς ποῦ σὲ ὕβρίζουν, νὰ εὐλογῆς αὐτοὺς ποῦ σὲ καταγοροῦν καὶ οὐ καταλογεῖς τὸν εὐεργέτην καὶ προστάτην σου, ποῦ δὲν σὲ ἀδικεῖ. Μήμωσ δὲν ἠμποροῦσε νὰ σὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν δοκιμασίαν. Τὴν ἐπέτρεψεν ὄμωσ διὰ νὰ γίνῃς καλύτερος. Ἄλλὰ Ἰσοῦ, λέγει, πῆπτα κάτω καὶ χάνομαι. Ὅχι διὰ τὸ εἶδος τῆς δοκιμασίας, ἀλλὰ διὰ τὴν ἰδικήν σου ἀσκηρίαν. Ἐπὲ μου λοιπὸν τί εἶναι εὐκαλύτερον ἢ βλασφημία ἢ ἢ εὐκαριστία. Μήμωσ ἢ μὲν βλασφημία δὲν καθιστᾷ αὐτοὺς ποῦ σὲ ἀκούουν ἐχθρούς καὶ ἀντιπάλους, καὶ σὲ ρίπτει εἰς στενωπρίαν καὶ μεγαλώνει τὸν πόνον, Β ἢ δὲ εὐκαριστία σου φέρνει κίλους στεφάνους τίστεως καὶ κίλους ἐπαίνους ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ μεγάλας ἀμοιβὰς ἀπὸ τὸν Θεόν. Διὰ τί λοιπὸν ἀφήνεις τὸ ὑφέλιμον καὶ εὐκόλον καὶ εὐκάριστον καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐπιδύσκες τὸ θλαδερὸν καὶ λυπηρὸν καὶ καταστροφικόν. Ἐξ ἄλλου ἐάν ἡ θλίψις τῆς δοκιμασίας καὶ τῆς πτωχείας ἐγένετο αἰτία διὰ τὰς βλασφημίας, ἐπρεπε ὅλοι οἱ πτωχοὶ νὰ βλασφημοῦν. Τώρα ὄμωσ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πτωχοτέρους εὐκαριστοῦν διαρκῶς ἐνῶ ἄλλοι ποῦ ἀπολαμβάνουν πλοῦτον καὶ πολυτέλειαν Γ δὲν παραλείπουν νὰ βλα-

σφημοῦν. Ὅτε οὐκ ἡ φῶσις τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἡ ἰδική μας θέλησις προκαλεῖ καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐδιδάσκαμεν καὶ αὐτὴν τὴν παραβολὴν διὰ νὰ μάθῃς, ὅτι τὸν μὲν ἀδικόφρον οὐτε ὁ πλοῦτος ὕφελει, τὸν δὲ προσεκταῖον οὐτε ἡ πτωχεία ἠμπορεῖ νὰ θλάψῃ. Καὶ τί λέγω ἢ πτωχεία. Ἀκόμη καὶ ἂν ὅλα τὰ κακὰ τῶν ἀνθρώπων συγκεντρωθῶν δὲν θὰ κυριεύουν τὴν ψυχὴν τοῦ ποτοῦ, οὐτε θὰ τὴν πείσουν νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν ἀρετὴν (καὶ δὲ ὅλα αὐτὰ ἀπόδειξις ὁ Λάζαρος). Ὅπως θεοσέως τὸν ἀκαρῆστον καὶ Ἰ παραλυμένον οὐτε ὁ πλοῦτος, οὐτε ἡ ὑγεία, οὐτε ἡ ἀδίκωσις καλοπέρασις θὰ ἠμπορέσουν ποτὲ νὰ τὸν ὕφελήσουν.

8. Μὴ λέγομεν λοιπὸν ὅτι ἡ πτωχεία καὶ ἡ ἀσθένεια καὶ αἱ ἐπιθέσεις τῶν κινδύνων μᾶς ἀναγκάζουν νὰ βλασφημοῦμεν. Ὅχι ἡ πτωχεία, ἀλλ' ἡ ἀνοησία, ὅχι ἡ ἀρρώστεια ἀλλὰ ἡ περφόρησις, ὅχι αἱ ἐπιθέσεις τῶν κινδύνων, ἀλλὰ ἡ ἄλλειψις εὐλαβείας ὀδηγεῖ καὶ εἰς τὴν βλασφημίαν καὶ εἰς κάθε ἄλλην ἁμαρτίαν ὄμωσ ὀδωφοροῦν.

Ἄλλὰ διὰ ποῖον λόγον, θὰ ἔλεγε κανεὶς, ἄλλοι μὲν τιμωροῦνται ἐδῶ, ἄλλοι δὲ ἐκεῖ, καὶ ὅχι ὅλοι ἐδῶ. Διὰ ποῖον λόγον. Διότι ἐάν συνέβαινε τοῦτο θὰ ἐκάνομεθα Ε βλοῖ, διότι ὅλοι ὑποκείμεθα εἰς τιμωρίαν. Ἐάν πάλιν οὐδεὶς ἐπιμωρεῖτο ἐδῶ, οἱ περισσότεροι θὰ ἐγίνοντο ἀκαρῆστοι, καὶ πολλοὶ θὰ ἔλεγον ὅτι δὲν ὑπάρχει πρόνοια. Τώρα λοιπὸν ποῦ βλέπουν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πονηροὺς τιμωροῦνται πάλιν βλασφημοῦν ἔτσι. Ἐάν ὄμωσ καὶ τοῦτο συνέβαινε, τί δὲν θὰ ἔλεγον; εἰς ποῖαν ἁμαρτίαν δὲν θὰ ἔφθαναν; Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἔλλοι μὲν τιμωρεῖ ἐδῶ, ἄλλους δὲ ἐκεῖ. Τιμωρεῖ λοιπὸν μερικὸς καὶ μετρίάζει τὴν κακίαν τῶν καὶ κάνει ἐλαφροτέρην τὴν ἐκεῖ τιμωρίαν τῶν, ἢ καὶ τοὺς ἀπαλλάσσει τελείως ἀπ' αὐτὴν, καὶ ἀσφραδίζει αὐτοὺς ποῦ ζοῦν μὲ πονηρίαν διὰ τῆς τιμωρίας ἐκεῖνων. Ἄλλους πάλιν δὲν τοὺς τιμωρεῖ, 748 Ἀ διὰ νὰ προσέξουν τὸν ἐαυτὸν τοῦς καὶ νὰ μετανοήσουν ἀφοῦ σεβασθῶν τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ νὰ ἀπαλλαγῶν ἔτσι καὶ ἀπὸ τὴν ἐδῶ καὶ ἀπὸ τὴν ἐκεῖ καταδίκην καὶ τιμωρίαν. Ἐάν ὄμωσ ἐξακολουθήσουν νὰ μὴ ὕφελονται καθόλου ἀπὸ τὴν ἀνεύμακίαν τοῦ Θεοῦ, νὰ ὑποστοῦν σκληρότερον τὴν τιμωρίαν διὰ τὴν ὑπέρμετρον περφόρησιν. Ἐάν ὄμωσ θὰ ἔλεγε κανεὶς ἀπὸ ὄρους γνωρῶν καλὰ τὰ ζητήματα, ὅτι αὐτοὶ ποῦ τιμωροῦνται ἐμποδίζονται (διότι θὰ ἠμωροῦσαν νὰ μετανοήσουν) αὐτὸ θὰ τοὺς ἔλεγομεν, ὅτι ἐάν κροβέλεπεν ὁ Θεὸς πῶς θὰ μετανοήσουν, δὲν θὰ τοὺς ἐπιμωροῖσε. Διότι ἐάν ἀφήνει αὐτοὺς ποῦ γνωρίζει πῶς παραμένουν ἀδιδόρθοι, πολὺ περισσότερο θὰ ἀφῆνεν ὄμωσ θὰ

ἐγνώριζεν ὅτι θὰ κερδίσουν ἀπὸ τὴν μακροθυμίαν του εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ὥστε νὰ ἐπιανελεῖσθουν ἀπὸ τὴν προθεσίαν πρὸς μετάνοιαν. Τώρα ὅμως τοὺς προλαμβάνει ἔτσι **B** καὶ δι' ἐκείνους μὲν καθιστῆ ἑλαφροτέραν τὴν καταδίκην, αὐτοὺς δὲ τοὺς φρονιματίζει περισσώτερον μὲ τὰς τιμωρίας ἐκείνων. Καὶ διατὶ δὲν κάνει τὸ ἴδιον δι' ἄλλους τοὺς πονηροὺς; Διὰ νὰ γίνωνται φρονιμώτεροι, ὅταν μένουν μὲ τὸν φόβον καὶ βλέπουν τὰς τιμωρίας τῶν ἄλλων καὶ νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν πονηρίαν καθὼς θὰ ἐπαινεῖσουν τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ καὶ σεβασθοῦν τὴν καλωσύνην του.

Δὲν κάνουν ὅμως τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, θὰ εἴπη. Ἄλλὰ δὲν εἶναι γλέσον αἴτιος ὁ Θεός, ἀλλ' ἡ ἀδιαφορία ἐκείνων, ποὺ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐπιανελεῖσθουν τὸσα φάρμακα διὰ τὴν σωτηρίαν των. Καὶ διὰ νὰ μᾶλλον εἴη δι' αὐτὸν τὸν λόγον τὸ κάνει αὐτὰ, πρόσεχε. Κάποτε ὁ Πιλάτος ἀνέμει **C** τὸ αἷμα τῶν Γαλιλαίων μὲ τὸ αἷμα τῶν θυσῶν, καὶ μερικοὶ ἦλθον καὶ τὸ εἶπαν αὐτῷ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς λέγει: «Τί δοκεῖτε ὅτι ἐκείνοι οἱ Γαλιλαῖοι ἁμαρτωλοὶ μόνον ἦσαν; Οὐκί, λέγω ἡμῖν ἀλλὰ ἂν μὴ μετανοήσητε, καὶ ὑμεῖς ὁμοίως ἀπολείσθε» (Λουκ. 13, 2). Καὶ ἄλλην φοράν, δεκά ὀκτώ ἄλλοι καταπελακίσθησαν ἀπὸ κάποιον πόργον καὶ δι' αὐτοὺς εἶπε τὰ ἴδια. Μὲ τὸ νὰ εἴπη δηλαδὴ «Τί δοκεῖτε ὅτι ἐκείνοι ἁμαρτωλοὶ ἦσαν μόνον; οὐκί λέγω ὑμῖν» ἔδειξεν ὅτι καὶ ὅσοι ἐξούσαν ἦσαν ὑπεύθυνοι διὰ τὰ ἴδια. Μὲ τὸ νὰ εἴπη δὲ, ὅτι «Ἐὰν μὴ μετανοήσητε, καὶ ὑμεῖς ὁμοίως ἀπολείσθε» ἔδειξεν ὅτι ἐπέτρεπε νὰ πάθουν ἐκείνοι διὰ τὸν λόγον τοῦτον, **D** διὰ νὰ φοβηθοῦν δηλαδὴ οἱ ζωντανοὶ καὶ νὰ μετανοήσουν, ὥστε νὰ κληρονομήσουν τὴν βασιλείαν. Τὴ λοιπὸν, λέγει, διὰ νὰ γίνω ἐγὼ καλύτερος τιμωρεῖται ἐκεῖνος; Ὅχι δι' αὐτὸ, ἀλλὰ τιμωρεῖται βεβαίως διὰ τὴν ἰδικίαν του ἁμαρτίαν, ἔτσι δὲ ὡς ἐκ περισσοῦ γίνεται καὶ ἄφορη ἁμαρτία εἰς ὅσους προσέξουν, διότι κῶνε καλυτέρους αὐτοὺς μὲ τὸν φόβον δι' ὅσα συνέβησαν εἰς αὐτοὺς.

Ἔτσι κάνουν καὶ οἱ κύριοι ποὺ ἔχουν δούλους. Πολλὰς φορές μαστιγώνουν ἕνα δούλον καὶ γίνονται ἔτσι οἱ ἄλλοι φρονιμώτεροι λόγῳ τοῦ φόβου. Ὅταν λοιπὸν ἴδῃς μερικοὺς εἶπε νὰ ναυαγοῦν, εἶπε νὰ καταπλακωνῶνται μὲ τὸ σπῆτι, εἶπε νὰ ἐξαφανίζονται ἀπὸ πικραλίαν, **E** εἶπε νὰ τιμωροῦνται ἀπὸ ποταμούς, εἶπε νὰ ἀποθνήσκουν μὲ ὅποιονδήποτε ἄλλον βίαιον τρόπον, καὶ ἔπειτα βλέπει ἄλλους ποὺ κάνουν τὰ ἴδια ἁμαρτήματα ἢ καὶ χειρότερα χωρὶς νὰ πάθουν κάτι τὸ θμῶν, νὰ μὴ ἀνηκουσῆσαι καὶ εἴη, διατὶ λοιπὸν ἄφοῦ κάνουν τὰ ἴδια ἁμαρτήματα δὲν ἔπαυον τὰ ἴδια; Ἄλλὰ νὰ σκέπτεσαι τοῦτο, ὅτι τὸν μὲν ἕνα ἔφαγε νὰ σκοτωθῆ καὶ νὰ πνι-

γῆ καὶ ἐλάφρυνε ἔτσι τὴν ἐκεῖ τιμωρίαν ἢ καὶ τὸν ἀπῆλλαξε τελείως, τὸν ἄλλον δὲ δὲν ἔφαγε νὰ πῶθῃ κάτι τέτοιο διὰ νὰ σιωφρονισθῆ μὲ τὴν τιμωρίαν τοῦ πρώτου ⁷⁴⁹ **A** καὶ νὰ γίνῃ καλύτερος. Ἄν ὅμως ἐξακολουθῆ νὰ κάνει τὰ ἴδια θὰ συσσωσεύσῃ ἀπαρηγόρητον τιμωρίαν λόγῳ τῆς ἀδιαφορίας του. Καὶ ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ὁ αἴτιος διὰ τὴν ἀφορητον τιμωρίαν. Ἄν πάλιν ἴδῃς δίκαιον νὰ ὑποφέρῃ ἢ νὰ ὑφίσταται ὅλα τὰ προαναφερθέντα κακὰ μὴ ἀπελιποθῆς, διότι καὶ δι' αὐτὸν τὰ βῆσανα καθιστοῦν λαμπροτέρους τοὺς στεφάνους. Καὶ γενικῶς κάθε τιμωρία, ἂν μὲν συμβαίη εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἐλαφρόνει τὸ φορτίον τῆς ἁμαρτίας, ἂν δὲ εἰς τοὺς δικαίους, κῶνει τὴν ψυχὴν των περισσώτερον χαροῦμένην, καὶ εἶναι πολὺ μεγάλο τὸ κέρδος καὶ εἰς τοὺς μὲν καὶ εἰς τοὺς δέ, μόνον ὅμως ὅταν ὑποφέρωμεν ὅλα μὲ εὐχαρίστησιν. Πράγματι αὐτὸ εἶναι τὸ ζητούμενον.

9. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ἱστορία τῆς θείας Γραφῆς **B** εἶναι γεμάτη ἀπὸ κλιμάκας τέτοια παραδειγμάτων, καὶ μᾶς παρουσιάζει καὶ δικαίους καὶ πονηροὺς νὰ ὑποφέρουν, ὥστε εἶπε δίκαιος εἶναι κανεὶς εἶπε ἁμαρτωλὸς νὰ βλέπῃ αὐτὰ τὰ παραδείγματα καὶ νὰ ὑποφέρῃ μὲ γενναιοσύνη. Κί' ὅχι μόνον πονηροὺς ποὺ ὑποφέρουν, ἀλλὰ καὶ πονηροὺς ποὺ εὐτυχοῦν μᾶς παρουσιάζει, διὰ νὰ μὴ ἀνηκουσῆσαι ἀπὸ τῆς εὐτυχίας ἐκείνων, μὲ τὸ νὰ μοθαίησαι ἀπὸ ὅσα συνέβησαν εἰς τὸν πλάσιον ταῦτων, τί εἶδους φωτὰ τοὺς περιμένει κατόπιν, ἂν δὲν ἀλλάξουν. Καὶ δὲν εἶναι δυνατόν λοιπὸν νὰ ἀπολασθῇ κανεὶς καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἄνεσον; Ὅχι.

Διὰ τοῦτο οἱ δίκαιοι ἔζησαν ἐδῶ τὴν δύσκολον ζωὴν. Καὶ ὁ Ἀβραάμ λοιπὸν, λέγουσιν; Καὶ ποῖος ἔπαθε τόσα βῆσανα; **C** Μήπως δὲν ἔλασε τὴν πατρίδα του; Μήπως δὲν ἀπεκωλύθη ἀπὸ ὄλους τοὺς συγγενεῖς; Μήπως δὲν ὑπέφερε πείναν εἰς τὴν ξένην κίβαν; Μήπως, ὡσὸν πλάνος, δὲν ἐμετακοῦσε συνεχῶς ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα εἰς Μεσοποταμίαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Παλαιστίνην, καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Αἴγυπτον; Καὶ τί θὰ ἔλεγε κανεὶς διὰ τοὺς πολέμους, διὰ τὴν γυναῖκα του, διὰ τοὺς πολέμους καὶ τὰς σφαγὰς τῶν θαρβάρων, τὴν ἀικραλωσίαν τῆς συγγενικῆς του οἰκογενείας καὶ διὰ κλιμάκας ἄλλα βῆσανα; Καὶ ἔτιν ἀπέκτησε τὸν υἱόν, δὲν ὑπέφερε τὰ φοβερώτερα ἀπὸ ὅλα, ὅταν ἔλαθεν ἐντολήν νὰ τὸν σφάξῃ μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια; Κί' αὐτὸς πάλιν ὁ Ἰσαὰκ ποὺ ἐρόκειτο νὰ σφαγιασθῆ; Μήπως δὲν τὸν ἐξεδίακον πάντοτε οἱ γείτονές του, **D** καὶ δὲν τοῦ ἐπύθραν τὴν γυναῖκα του, δεσπῶ ἀκριβῶς καὶ ὁ πατέρας του, καὶ ἔμεινε τόσον καιρὸν ἀτεκνός; Καὶ ὁ Ἰακώβ ποὺ ἀνετράφη εἰς τὸ σπῆτι, μήπως δὲν ἔπαθε χειρότερα ἀπὸ τὸν παπποῦ του; Καὶ διὰ νὰ μὴ μακρο-

λογοῦμεν ἀπαριθμοῦντες ὅλα αὐτά, ἄκουσε τί λέγει δι' ἑαυτὸν τὴν ζωὴν. «Μικραὶ καὶ πονηραὶ αἱ ἡμέραι μου, καὶ οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν πατέρων μου» (Γεν. 47, 9). Καὶ ὅμως ποῖος δὲν ἐλησημόνησε τὰς προηγουμένας συμφορὰς, ὅταν εἶδε τὸν υἱὸν του νὰ κάθεται εἰς βασιλικὸν θρόνον καὶ νὰ δοξάζεται τόσο πολὺ; Ἄλλ' ὅμως ἐκεῖνος εἶχε τόσο πολὺ ταλαιπωρηθῆ ἀπὸ τὰ βασίαια, ὥστε καὶ Ε' ὅταν εὐτυχοῦσε, δὲν ἐλησημόνησε τὰ περασμένα.

Καὶ ὁ Δαβὶδ; Πόσας τραγωδίας ὑπέφερε; Μήπως καὶ αὐτὸς δὲν ἐννοεῖ τὰ ἴδια μὲ αὐτὸν ὅταν λέγῃ «Αἱ ἡμέραι τῶν ἐπῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἐδοξάκηκοντα ἔτη· δὲν δὲ ἐν δυναστείαις, ὀγδοήκοντα ἔτη, καὶ τὸ πλεῖον αὐτῶν κόπος καὶ πόνος» (Ψαλμ. 89, 10); Καὶ ὁ Ἰερειμίας; Μήπως δὲν καταρῆται τὴν ἡμέραν ποῦ ἐγεννήθη διὰ τὰ βασίαια ποῦ ἤρχοντο τὸ ἔνα μετὰ τὸ ἄλλο; Καὶ ὁ Μωϋσῆς; Μήπως καὶ αὐτὸς δὲν ἀποτρέπει ὅταν λέγῃ «Ἀπόκτεινόν με, εἰ οὕτω μοι μέλλετε ποιεῖν» (Ἀριθμ. 11, 15). Καὶ ὁ Ἥλιος, ἡ μεγάλη ψυχὴ,¹³ Α' αὐτὸς ποῦ ἐκλείσσε τὸν οὐρανόν,¹⁴ μήπως δὲν ἐθρηνοῦσε συνεχῶς πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ ἀπὸ τόσα θαύματα μὲ τὸ νὰ λέγῃ, «Ἄρον τὴν ψυχὴν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ εἶμι βελτίων τῶν πατέρων μου» (Γ' Βασιλ. 19, 4); Καὶ διατί νὰ λέγῃμεν διὰ καθένα ἀπὸ αὐτοὺς χωριστὰ, ἀφοῦ ὁ Παῦλος ἀσχολεῖται μὲ ὅλους αὐτοὺς μαζί ὅταν λέγῃ «Περὶ ἤλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστεροῦμενοι, θλιβόμενοι, κακοκωλύμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος» (Ἐβρ. 11, 37); Ἀλλὰ γενικῶς αὐτὸς ποῦ θέλει νὰ εἶναι εὐάρεστος εἰς τὸν Θεὸν καὶ τιμημένος καὶ καθαρὸς δὲν πρέπει νὰ ἐπιδοκῆ τὸν ἀνετον καὶ τριφυλὸν καὶ γλωσσὴ βίον, ἀλλὰ τὸν δύσκολον καὶ γεμῆτον κόπους καὶ πολλοὺς ἰδρώτας. Διότι λέγει: «Οὐδεὶς στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομιμῶς ἀβλήσῃ» (Β' Τιμ. 2, 5). Καὶ Β' ἄλλου λέγει «Πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται, καὶ ἀπὸ ρήματος, καὶ ἀπὸ βλέμματος, καὶ ἀπὸ φωνῆς αἰσχρᾶς, καὶ ἀπὸ λοιδορίας, καὶ ἀπὸ βλασφημίας, καὶ ἀπὸ αἰσχρολογίας» (Α' Κορ. 9, 25). Ἀπ' ἐδῶ πληροφόροῦμεθα ὅτι καὶ ἂν δὲν μᾶς ἔλθῃ δοκιμασίη ἀπὸ κάπου ἔξω, πρέπει νὰ γυμνάζωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας καθημερινῶς μὲ νηστείας, μὲ σκληραγωγίας, μὲ ἀπλήν τροφήν καὶ πιωκὸ τραπέζι, καὶ μὲ τὸ νὰ ἀποφενόωμεν ὀπιουδήποτε τὰς πολυτελείας. Ἄλλοθεν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἰμεθα εὐκρίσιν λόγον, ὅτι ὁ τάδε ἔχει καὶ τὰ ἐδῶ καὶ τὰ ἐκεῖ. Εἶναι ρεστοὶ εἰς τὸν Θεόν. Μὴ μοῦ εἴπῃ λοιπὸν κανεὶς αὐτὸν τὸν ἀδύνατον νὰ συμῆθ' ἑαυτὸν εἰς αὐτοὺς ποῦ πλουτίζουν καὶ

13. Εἰς τὸ Γ' Βασιλικόν κεφ. 18 ἐξιστορεῖται τὸ συμβῆν τῆς ἀνομιρίας, ἡ ἑποικία ἐκείνη δὲ τῆς προσοχῆς τοῦ Ἥλιου.

δασκεδάζουν καὶ ἀμαρτάνουν. C Ἄλλ' ἐὰν πρέπει νὰ τὸ εἴπωμεν αὐτῶ, μόνον διὰ τοὺς καταμειζομένους εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῆ καὶ δι' αὐτοὺς ποῦ στενοκοροῦνται, ὅτι αὐτοὶ καὶ τὰ ἐδῶ καὶ τὰ ἐκεῖ ἔχουν. Διότι τὰ ἐκεῖ μὲν τὰ ἔχουν, ἀφοῦ θὰ ἀπολασοῦν ἀμοιβήν, τὰ ἐδῶ πάλιν τὰ ἔχουν, διότι ἴσων μὲ τὰς ἐλπίδας ἐκείνων, καὶ δὲν ἀισθάνονται τὰ παρόντα βασίαια λόγῳ τῆς ἀναμονῆς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Ἄς ἀκούσωμεν ὅμως καὶ τὴν συνέκειαν· «Ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖσις κόσμῳ μέγα ἐσθησικται, λέγει, ἀνὰ μέσον ἡμῶν καὶ ἡμῶν» (Λουκ. 18, 28). Ὅρθως λοιπὸν εἶπεν ὁ Δαβὶδ ὅτι «Ἀδελφός σου λυτρουταὶ σὺ δώσει τῷ Θεῷ ἑξήλασμα ἑαυτοῦ» (Ψαλμ. 48, 8).

Δὲν εἶναι λοιπὸν δυνατόν ὅτι ἀδελφός ἐν εἶναι, ὅτι πατήρ, ὅτι υἱός, διότι πρόσθε· «ἐτέκνον» ἀνόμασον ὁ Ἀβραὰμ τὸν πλοῦσον, ἀλλὰ δὲν Ἰσραὴλ ἠμύρεσε νὰ τοῖ δεξῆ πατρικὴν στοργήν· πατέρα εἶπε τὸν Ἀβραὰμ ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ τὴν πατρικὴν στοργήν, ποῦ εἶναι φυσικὴν νὰ εἶη τὸ παιδί, δὲν ἠμύρεσε νὰ ἀπολασθῆ. Καὶ τοῦτο διὰ τὰ μᾶθη, ὅτι ὅτι εἰς τὴν συγγένειαν, ὅτι ἡ φιλία ὅτι ἡ συμπόθεια ὅτι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα ἠμπορεῖ νὰ ἀφελθῆ ἐκείνων ποῦ ἔχει προδοθῆ ἀπὸ τὴν ζωὴν του.

10. Αὐτὰ τὰ λέγει, ἐπειδὴ μερικαὶ πολλὰς φορές, ἐνῶ ἐγὼ συμβουλεύω νὰ προσέκουν τοὺς ἑαυτοὺς των καὶ νὰ ἀγρυπνοῦν, αὐτοὶ ἀδιαφοροῦν καὶ γελοιοποιοῦν τὴν συμβουλήν μὲ τὸ νὰ λέγουν· Σὺ θὰ μὲ ὑπερασπίσῃς κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ δι' αὐτὸ ἔκαστος θάρρος καὶ δὲν φοβοῦμαι. Ἄλλος πάλιν λέγει· Ε' ἔκαστος πατέρα μάρτυρα· καὶ ἄλλος ἕκαστος ἐπίσκοπον καὶ ἄλλω πάλιν προβάλλουν ἑαυτὸν τὴν οἰκογενεῖάν των. Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ τὰ λόγια εἶναι ὄπισθα, διότι δὲν θὰ ἠμποροῦσιν τότε νὰ μᾶς ἀφελθῆ ἡ ἀρετὴ τῶν ἄλλων. Οὐ μῆσου τὰς παρθένους ἐκείνας, ποῦ δὲν ἔδωκαν λάδι εἰς τὰς πέντε παρθένους. Καὶ οὕτω μὲν εἰσῆλθον εἰς τὸν νυμφῶνα, αἱ ἄλλαι ὅμως ἀπεκλείσθησαν. Εἶναι μεγάλο ἀγαθὸν νὰ ἔχωμεν τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας μας στηριγμένας εἰς τὰ ἰδικὰ μας κατορθώματα, ἀφοῦ κανεὶς φίλος ἐκεῖ δὲν θὰ μᾶς ὑπερασπίσῃ ποτέ. Διότι ἐὰν ἐδῶ, λέγει πρὸς τὸν Ἰερειμίαν· «Μὴ εὖξαι περὶ τοῦ λαοῦ τούτου» (Ἰερ. 7, 16), ἐδῶ,¹⁵ Α' ὅπου εἴμεθα κύριοι νὰ ἀλλέξωμεν καὶ νὰ διορθώσωμεν, πολλὸ περισσότερο ἐκεῖ δὲν ἰσχύει κανεὶς ἢ μεσοδόχους. Μὴ λέγῃς οὐ ἔχεις πατέρα μάρτυρα, διότι αὐτὸ θὰ σὲ καταδικάσῃ περισσότερο, ὅταν, ἐνῶ ἔχεις εἰς τὸ σπῆτι σου τὰ παραδείγματα τῆς ἀρετῆς, σὺ ἀποδεικνύῃς τὸν ἑαυτὸν σου ὀνόμαζον τῆς ἀρετῆς τῶν προγόνων. Ἀλλὰ ἔχεις φίλον γενναῖον καὶ ἀξιοθαύμαστον; Ὅτι καὶ αὐτὸς θὰ σοῦ παρασταθῆ τότε. Πᾶς λοιπὸν λέγει, «Ποῦσάτε ἡμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαρμαῦ τῆς

ἀδικίας, ἴν' ὅταν ἐκλίπητε, δέξονται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς» (Λουκ. 16, 9); Δὲν ὑπερέκει ἐδῶ ἡ φιλία, ἀλλὰ ἡ ἐλεημοσύνη. **Β** Ἐάν δηλοῦσθ' ἄλλοι ἢ φιλία ὑπερέκει, ἐπρεπε νὰ εἶπη ἀπλῶς: «Ποιῆσατε ὑμῖν φίλους». Τὰρα ἡμῶς διὰ τὸ δεῖξαι ὅτι δὲν ὑπερέκει μοναχὴ ἡ φιλία, προσέθεσεν, ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας. Ἄν καὶ κάποιος θὰ ἤμποροῦσε νὰ εἶπη, ὅτι ἤμπορῶ νὰ κάμω φίλον χωρὶς τὸν μαμωνᾶν, καὶ μάλιστα καλύτερον παρὰ μὲ τὸν μαμωνᾶν. Ἀλλὰ διὰ τὸ μάθησ' ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι αὐτὴ ποὺ ὑπερέκει καὶ ἡ ἰσχύς σου πράξις καὶ τὸ ἐπίτευγμά σου σὲ ἐπεισε νὰ ἐλπίζης ὅχι ἀπλῶς εἰς τὰς φιλίας τῶν ἀγίων, ἀλλὰ εἰς τὰς φιλίας ποὺ γίνονται μὲ τὸν μαμωνᾶν.

Ἔνα αὐτὰ λοιπὸν ἄφου τὰ γνωρίζομεν, ἀγαπητοί, ἅς φυλάσσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας μὲ πολλὴν προσοχὴν. Καὶ ἂν τιμωροῦμεθα νὰ εὐχαριστοῦμεν, κ' ἂν ζοῦμεν μὲ καλοπέρασιν **С** νὰ προφυλάσσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ νὰ σωφρονίζομεθα μὲ τὰς τιμωρίας τῶν ἄλλων καὶ νὰ εὐχαριστοῦμεν μὲ μετάνοιαν καὶ κατάνυξιν καὶ συχνὴν ἐξομολόγησιν. Καὶ ἄφου ἀποβάλλωμεν κάθε κακὸν ποὺ ἐπράξαμεν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ στήσωμεν μὲ μεγάλην προσπάθειαν κάθε κηλίδα τῆς ψυχῆς μας, νὰ παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν ὅταν ἄλλοι ἀποθάνωμεν, ἔτσι νὰ ἀπέλθωμεν ἐκεῖ, ὥστε ὅχι μὲ τὸν πλοῦσον ἀλλὰ μὲ τὸν Λάζαρον νὰ χαιρήμεθα τὸ ἀθάνατο ἀγαθὸ ὄντες εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ. Ἔσθε νὰ ἀξιωθῶμεν νὰ τὰ ἐπιτύχωμεν αὐτὰ ἄλλοι ἡμεῖς, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν **Д** Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον μαζί μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

**ΑΡΧΑΙΟΝ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ**